Голос України

Газета Верховної Ради України

№ 12 (2512) ■ Вівторок, 23 січня 2001 року ■ Ціна договірна

Мене звільнив не Президент

Про це заявила екс-віце-прем'єр України Юлія Тимошенко на прес-конференції, влаштованій в УНІАН. Відбулася подія, сказала вона, якою мені погрожували цілий рік. Президент підписував указ, а його рукою водили олігархи.

(Закінчення на 2-й стор.).

Фото Дмитра ГАВРИША (УНІАН).

■ *1863 р. Розпочалося Польське визвольне повстання проти гніту царизму.*
■ *1883 р. Народився видатний співак Михайло Донець (бас). З 1913-го — соліст Київського оперного театру.*
■ *1906 р. Народився актор Віктор Добровольський. Тривалий час грав у київських театрах ім. Франка та ім. Лесі Українки.*
■ *1919 р. Вибухнуло Хотинське селянське повстання проти румунських окупантів (Буковина).*

23 січня

Великі випробування та надії

«Сесія втрачених надій і великого випробування», — так оцінили роботу парламенту протягом шостої сесії, яка завершилася 18 січня, заступник Голови Верховної Ради України Степан ГАВРИШ та постійний представник Президента України у Верховній Раді Роман БЕЗСМЕРТНИЙ. На жаль, не справдилися сподівання про «сесію кодексів». Водночас парламентарії не схильні драматизувати сучасну політичну ситуацію.

Політичне збурення у сесійній залі Степан Гавриш пояснив дуже просто: вже розпочалася кампанія підготовки до наступних парламентських виборів. Хоча учасники прес-конференції й переконані, що вибори відбудуться у конституційні терміни, тобто у березні 2002 року.

І Степан Гавриш, і Роман Безмертний вважають, що жодних правових підстав для розпуску чи саморозпуску Верховної Ради немає, крім тих, що записані в Конституції. Нагадаємо, згідно зі статтею 90 Президент України може достроково припинити повноваження парламенту лише в тому разі, якщо протягом 30 днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися. Розмови ж про саморозпуск ВР, на думку С. Гавриша, можливі лише «в абстрактній теорії».

(Закінчення на 2-й стор.).

Готуйтеся до відключень

Ви помітили, що останнім часом ми трохи забули про «віялові» відключення від енергопостачання цілих мікрорайонів великих міст, сіл та селищ? Незважаючи на те, що закрито Чорнобильську атомну і не введено в дію нові потужності на Рівненській та Хмельницькій АЕС...

Однак живий курилка. Щойно ЗМІ повідомили про порушення кримінальної справи проти Юлії Тимошенко, як до нас на підприємство надійшов «циркуляр» з обленерго: готуйтеся, мовляв, до відключень. Ось вам графік і розрахунки.

Прізвище своє не називатиму. У моїй сім'ї четверо дітей. «Засвічуся» — виженуть з роботи. Втім, на кожному підприємстві вже є такі графіки.

Олексій Н.

Черкаси.

Матеріал на цю тему читайте на 2-й стор.

ДЕЯКЕ ПОМ'ЯКШЕННЯ ГОЛОСНИХ

У зв'язку з тим, що 15 лютого Кабмін розглядатиме пропозиції про уточнення українського правопису, у ЗМІ знову загострилися дискусії. Оцінки тут аж надто голосні, а часом і зневажливі — на межі з образою національної гідності. Тож варто пом'якшити тон, просто поглянути у проект і переконатися, що після 15 лютого кінець світу не настане.

(Закінчення на 13-й стор.).

! У номер

Київ — соборність — квіти

З нагоди 82-ї річниці проголошення Акта Злуки Української Народної Республіки і Західно-Української Народної Республіки Президент України Леонід Кучма, Прем'єр-міністр України Віктор Ющенко, перший заступник Голови Верховної Ради України Віктор Медведчук, голова Київської міської держадміністрації Олександр Омельченко поклали квіти до пам'ятників Тарасові Шевченку та Михайлу Грушевському, **повідомляє Укрінформ.**

Цього дня 1919 року західні та східні землі України, що вибороли свою волю, Актом Злуки об'єдналися в єдину самостійну соборну державу. У 1990 році Україна вперше відзначила річницю Акта Злуки «живим ланцюгом» від Києва до Карпат... А в 1999 році Президент України Леонід Кучма видав указ, яким 22 січня є державним святом і відзначається як День соборності.

Є дві проблеми

Україна та Ізраїль висловилися за розвиток торгово-економічних відносин і приплив ізраїльського капіталу в економіку нашої країни. На прес-конференції за підсумками переговорів із Президентом Ізраїлю Моше Кацавом, візит якого до Києва сьогодні завершується, Президент України Леонід Кучма наголосив, що «капітал хоче мати політичну стабільність, яку в Україні деякі сили намагаються розхитати». Моше Кацав, у свою чергу, зазначив: «Є дві головні проблеми, які перешкоджають припливу ізраїльського капіталу в українську економіку: подвійне оподаткування та відсутність страхування ринку зовнішньої торгівлі».

І знову про свободу слова

Учора Бюро Парламентської асамблеї Ради Європи підтримало проведення надзвичайних дебатів з питання «Свобода слова і функціонування парламентської демократії в Україні». Як засвідчила доповідь Моніторингового комітету ПАРЄ, увагу здебільшого буде прикуто до «справи Гонгадзе». Принаймні на ній збудовано проекти резолюції та рекомендації асамблеї. У резолюції висловлено занепокоєння «неодноразовими агресивними актами, залякуванням і вбивством журналістів в Україні та частими і неодноразовими випадками зловживань з боку органів державної влади України». Від української влади вимагається провести оперативне, повне та прозоре розслідування зникнення Гонгадзе.

(Закінчення на 15-й стор.).

Ціна злощасного пласта

Дев'ятеро гірників загинули внаслідок аварії, яка сталася в неділю о 9.56 ранку на шахті «Краснолиманська». П'ятнадцять потерпілих робітників доставлені до опікового центру Інституту невідкладної та відновної медицини в Донецьку, стан восьми із них медики оцінюють як важкий.

За попередніми даними, трагедію спричинив спалах метану. На момент аварії у шості південній лаві пласта К5 перебували 58 гірників, була у розпалі ремонтна зміна. Інформація про аварію надійшла за кілька хвилин, коли один із гірничих майстрів повідомив про підозрілий хлопок. За сигналом негайно прибули три гірничорятувальні загони (всього на ліквідації були задіяні 22 загони). 34 робітникам пощастило вціліти і вийти на поверхню неушкодженими.

(Закінчення на 3-й стор.).

■ *Державна податкова адміністрація України має намір перевірити поточного року діяльність 178 засобів масової інформації.*
■ *Сьогодні о 14 годині відбудеться похорон гірників, які загинули на шахті «Краснолиманська» Донецької області.*
■ *Два гірники постраждали під час обвалу породи на шахті «Бендюзька», що в Сокальському районі Львівської області.*

P. S.

Уточнити б спершу Право, а потім правопис

Великі випробування та надії

(Початок на 1-й стор.).

Питання про саморозпуск ВР, зазначив він, може виникнути лише тоді, коли парламент одноголосно прийме відповідну постанову, перестане працювати і піде з приміщення ВР. Тоді Президент його може розпустити за формулою «30 днів». Водночас заступник Голови ВР наголосив: ані конституційно, ані регламентно не визначено, що таке «пленарні засідання парламенту». «Навіть якщо ми сидітимемо вдвох із І. Плющем, це буде пленарне засідання», — сказав С. Гавриш. Однак він переконаний, що сьогодні парламент не відмовиться від виконання своїх зобов'язань.

Основною проблемою Верховної Ради учасники підсумкової прес-конференції назвали нинішній стан у парламентській більшості, яка, до речі, вже існує рівно рік. Степан Гавриш вважає, що розпад більшості можна очікувати лише як «перманентне явище», тобто тимчасове. Чисельність більшості може зменшитися лише на декілька депутатів. «Сьогодні парламент не готовий до створення нової парламентської більшості, тож другої більшості у цій Верховній Раді вже не буде», — заявив він. У свою чергу, Роман Безсмертний переконаний, що триватиме пошук моделей впливу парламентської більшості на формування уряду.

Те, що парламент не проголосував за зміни до Конституції за підсумками референдуму, Степан Гавриш не вважає «сенсацією». Мало того, навіть у депутатів, які були серед ініціаторів референдуму, виникає дедалі більше сумнівів та запитань. «Чи ми готові до таких змін? — риторично запитав С. Гавриш, коментуючи підсумки голосування. — Чи переконані, що вони приведуть до прогресу Української держави?» Він також нагадав, що за Конституцією парламент не зможе повертатися до законопроектів за підсумками референдуму протягом року. А це означає, що парламент третього скликання не зможе внести ці зміни до Конституції.

Роман Безсмертний повідомив, що Президент України Леонід Кучма оцінює рішення парламенту «абсолютно спокійно». І не вважає, що «відбулася подія, яка виходить за рамки регламентних стосунків ВР і Президента». Водночас Р. Безсмертний висловився за продовження роботи тимчасової спеціальної комісії з розробки законопроектів за підсумками референдуму та за пошук інших відповідей на всі порушені питання.

Загалом упродовж роботи шостої сесії ВР третього скликання в цілому прийнято 131 закон, у першому та другому читаннях ухвалено 56 законопроектів, відправлено на доопрацювання та враховано в інших проектах — 127, проведено сім «днів уряду», чотири парламентські слухання.

Юліана ШЕВЧУК.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Партійні рядки

Багатовекторний рух

У неділю в Києві відбувся форум національно-демократичних сил, під час якого було створено громадсько-політичне об'єднання «Українська правиця». Мета об'єднання — активізація та координація діяльності правоцентристських партій для повного втілення української ідеї, яка стала визначальною під час здобуття незалежності. На думку учасників форуму, нині Україна будується не як національна держава, а як постколоніальне державне утворення, що перебуває під контролем чужоземного капіталу та під впливом денаціоналізованих, космополітичних кланів.

Під декларацією про створення «Української правиці» поставили підписи представники більш як 30 партій та громадських об'єднань, серед яких — Український народний рух, партія «Батьківщина», Українська республіканська партія, УНП «Собор», Соціал-національна партія, Українська консервативна республіканська партія, товариство «Просвіта» та інші. Об'єднання створене для спільної участі в майбутніх виборчих кампаніях усіх рівнів.

Щоправда, про повне об'єднання правоцентристських сил поки що не йдеться. Свої підписи під декларацією про створення «Української правиці» наразі відмовилися поставити Народний рух України (Г. Удовенко), партія «Реформи і порядок» (В. Пинзеник) та Конгрес українських націоналістів (С. Стецько), які раніше підписали угоду про створення блоку і закликали правоцентристів приєднуватися до нього. До речі, в обох блоках немає такої організації, як Рух за єдність (створеної начебто для об'єднання розколотих частин Руху).

Сергій ЛАВРЕНЮК.

Мене звільнив не Президент

(Початок на 1-й стор.).

Далі Юлія Тимошенко наголосила, що за рік керівництва паливно-енергетичним комплексом України їй вдалося встановити високі стандарти в цьому господарстві, фундаментально «почистити» його підгалузі й найбільше, за що вона переживає, це щоб знову фінансові потоки не були скеровані до кишень олігархів.

Торік від ПЕКу до бюджету надійшло 3 млрд. грн., вдвічі більше, ніж за попередній рік. Значною мірою це дало змогу розрахуватися з пенсіонерами. Колишній віце-прем'єр дуже шкодує, що не встигла так, як хотіла, «добратися до вугільної галузі». Саме у день, коли приймалася програма вугільного розвитку країни, її звільнили, але вона сподівається, «що уряд утримає цю стратегічну лінію».

Юлія Тимошенко повідомила, що не має наміру «боротися проти указу Президента, бо це справа безперспективна», а її намагання під час неодноразових службових аудієнцій знайти спільну мову з Президентом ні до чого не привели. Президент продовжує робити те, що робив — руйнувати державу.

Коли б наша фракція у парламенті проголосувала за імплементацію, а вона у свою чергу відмовилася б від програми вугільного розвитку, відставки не було б, переконана Юлія Тимошенко.

Велику надію екс-віце-прем'єр покладає на команду Віктора Ющенка, якого вважає сильною і вольовою людиною. Основне завдання урядової команди Юлія Тимошенко бачить у тому, щоб відстояти власну кадрову політику. Якщо прем'єр утримає кадрові питання в руках, він виграє, бо «влада буде нагло робити спроби утримати своїх людей біля кормушки». На коаліції уряду наполягають фракції, які виражають олігархічні інтереси. Коли Григорій Суркіс, Віктор Медведчук, Микола Обіход щотижня ходять разом «паритися в баню», то двозначностей тут бути не може. Сама екс-віце-прем'єр шляхів повернення на роботу до уряду не бачить, бо «Президент на це не піде, а банда доклала дуже багато зусиль, щоб мене усунути».

Юлія Тимошенко має намір розгорнути в партії та парламенті активну роботу, щоб об'єднати зусилля людей заради однієї мети: благополуччя України. Вона закликає до співпраці всіх лідерів, які готові поступитися своїми амбіціями заради цієї мети.

У ці дні, повідомила Ю. Тимошенко, вона одержує багато телеграм, в яких люди висловлюють велику надію на ті перетворення, котрі вона разом з урядовою командою розпочала. Зробити життя кращим для українців можна за 3—4 роки, а не за 10. Цих людей вона ніколи не зрадить і вірить, що її жертва буде немарною, запевнила колишній віце-прем'єр.

Анатолій КАРАСЬ.

Україна в імлі

Суб'єктивна думка оглядача

19 січня у них був привід «вздрогнуть». І влаштувати вечерю при свічках. Урочистий бенкет переможців. Учта тріумфальної «тіні».

19 січня у нас був привід здригнутися. І приготувати свічки. Вони знову стають ходовим товаром. Тризна по світлу — наша вечеря. Усіх, переможених «тінню».

19 січня прес-служба глави держави повідомила: Президент підписав указ про звільнення віце-прем'єр-міністра Юлії Тимошенко з посади. Підписав на виїзді — в Німеччині. Можливо, саме там, подалі від «диму Вітчизни», на нього надійшло просвітління, і він розчерком пера звільнив Генпрокуратуру від «негативного впливу на слідство». Можливо, просто з'явилось «вікно» — в очікуванні Йошки Фішера, який попри сподівання так і не з'явився на церемонію відкриття нашого посольства у ФРН. А може, все значно простіше: оприлюднення «високої візи» приурочили закінченню сесії. Пауза в роботі парламенту — добра нагода піднести сюрприз. «Батьківщині» і всім, що примкнули. Батьківщина презент одержала — внесок у розвиток свічкової промисловості.

Сам Леонід Кучма, коментуючи журналістам указ про звільнення Ю. Тимошенко з посади, наголосив: у ньому «чітко записано, що вона звільнена від посади, а сам документ підписано не тільки з урахуванням рекомендацій Генпрокурора Михайла Потебенька». Іншого, за його словами, «і бути не могло». Справді, іншого не могло.

З'ясовується, Президент попрацював пером за саму Юлію Тимошенко, яка «вже давно з моральних міркувань» повинна була б написати заяву про відставку. І навів зворушливий приклад: у США кандидат на посаду міністра адміністрації нового президента змушена була відмовитися від портфеля, оскільки років двадцять тому ховала нелегального іммігранта. Хороший приклад. Хоча можна було б провести «свіжіші паралелі». В Україні цілу когорту високих осіб звинувачують у багато «невиннішому» злочині. Але портфелями ніхто не поступається.

Прес-секретар Віктора Ющенка Наталя Зарудна повідомила, що прем'єр знав про наміри Президента «скористатися ручкою», але сам він нічого не підписував і звернення до глави держави про відставку віце-прем'єра не направляв. Таким чином, «вільний вибір теми» залишився за Леонідом Кучмою. Начебто все правильно. У ст. 106 Конституції сказано: Президент «призначає за поданням Прем'єр-міністра членів Кабінету Міністрів України... та припиняє їхнє повноваження на цих посадах». Отже, глава держави має право «припиняти» без участі глави уряду тих, чиї повноваження «вшанувались увагою»? Але. Зовсім недавно Президент стояв перед дилемою іншою. Звільняти — не звільняти силовиків, призначених ним на посади згідно із власним вибором. Тоді Леонід Данилович не переймався клопотом і віддав «роль Гамлета» прем'єрові Ющенку. Бути чи не бути «диванним гостям» господарями міністерських крісел — доручити вирішити саме йому. Нині роль глави кабінету зведено до епізоду «за сценою». «Тінь» готується до нових бенкетів...

Рішуча самостійність Президента у вирішенні кадрового питання тепер уже екс-куратора ПЕКу підбила їх до повної відвертості з журналістами: «Моє звільнення —яскравий доказ того, що комерційне оточення Президента сильніше від уряду і тих його членів, котрі прагнуть навести в країні лад. Сьогодні стало зрозуміло, що порядок у паливно-енергетичному комплексі не потрібен ні Президенту, ні так званим олігархам... Я остаточно переходжу до опозиції до діючого режиму. Сподіваюсь, партія «Батьківщина» мене підтримає...»

Сподіваюсь, не тільки соратникам, а й не приписаним до проурядових партій зрозуміло: звільнення віце-прем'єра Юлії Тимошенко — не вияв турботи про об'єктивне і повне слідство, в чому так недолуго хочуть переконати маси через підконтрольні ЗМІ. Не торжество закону. «Законників», чиї дії афористичні гасла недавнього пікету Генпрокурора охарактеризували як «обслуговування криміналу». І головних «героїв» —зловісних супутників Банкової — чиї кишені нині переповнюються з урахуванням нових можливостей.

Як завжди, привід для зміцнення таких припущень дав сам Генпрокурор. У п'ятницю, розповідаючи журналістам про рішучість свого відомства у розслідуванні резонансних справ, він відвертість лідера «Батьківщини» назвав «реакцією тузів з великими грошима». Само собою, Генпрокурора «реакція» не зупинить: він «не відступить — віце-прем'єра це стосується чи колишнього прем'єра». І все? А якщо стосується когось іншого? А ця відвертість М. Потебенька щира, як лепет дитини: «Ми зараз розслідуємо і цей факт (йдеться про незадекларовану Юлією Тимошенко валюту в Запорізькому аеропорту. — **Авт.**), але не тому, що для нас 20 тисяч доларів грають роль, а щоб показати, як мафія впливає на правоохоронні органи»(!). Точнішу характеристику не вигадала б навіть сама екс-пасажирка.

Утім, суть кримінальних претензій до Юлії Тимошенко —окрема розмова. Це справа її прокурорів. І її адвокатів. Мені особисто шкода всіх підлеглих М. Потебенька, ще «не причавлених мафією». Напевне, їхні столи завалені «криміналом» на ухильницю від сплати податків і заповнення митної декларації. Тому бракує часу на вивчення тих паперів, що могли стати основою для нових і цікавих справ. Порушених проти тих, хто має свій інтерес на енергоринку. Неприхований і настирний. Хоча б тим, що занадто вперто позначає територію ПЕК: то «обуренням і тривогою за його жалюгідний стан», то прицілом до нових обленерго. Звичайно, заради їх «процвітання і чесної сплати податків».

Між іншим, заступник Генпрокурора — принциповий борець із корупцією пан Обіход — вказав, що Тимошенко не дружила з податковою під час виконання повноважень народного депутата. Цим, очевидно, хотів нагадати про актуальність вічної теми — депутатської недоторканності. І нагадав... Що незнання законів, в тому числі і заступником Генпрокурора, не звільняє його від правового конфузу. У статті 27 Закону «Про статус народного депутата» (поки що чинного й нескоригованого імплементацією) сказано: «Депутат після закінчення строку повноважень може бути притягнений до кримінальної або адміністративної відповідальності за порушення закону, яке було вчинено ним у період виконання депутатських повноважень, лише в порядку, передбаченому законодавством щодо народного депутата України». Тобто Генпрокурор як найвірніший слуга закону повинен був звертатися з папером про «дорогую Юлю» не до Леоніда Даниловича, а до Верховної Ради — за одержанням згоди на притягнення. І тепер ми не сушили б голову нечемними запитаннями: чи в ГП ще не ввели правовий «лікнеп», чи припускають, що парламент на дві третини складається із симпатиків «контрабандистки»?

Можливо, не всі читачі розберуться в цих правових нюансах. Може, хтось не зрозуміє натяків, до яких змушений вдаватися автор. Тоді просто згадайте недавню Україну в імлі. «Чорні дірки» приватизованих «енергобермудів». Графік відключень світла. «Мертві» телеекрани. Кіптяву свічок і каганців. Схилені голівки школяриків з тінями над підручником...

Просто подумайте про майбутню свою Україну. До речі, ви запаслися свічками?

Людмила КОХАНЕЦЬ.

 Коментар

«Будьонний» об'єднує лівих з правими. Генпрокуратура — органи оперативних служб

Минулої п'ятниці у Німеччині Леонід Кучма визначив мету «нинішніх політичних провокацій в Україні у зв'язку зі справою Гонгадзе». Це, з'ясовується, «не тільки компрометація Президента і органів влади». Плани «провокаторів» набагато серйозніші і небезпечніші, бо їхні дії «спрямовані на зупинку реформ, на те, щоб посіяти страх і недовіру». Президента особливо непокоїть той факт, що в цій ситуації об'єдналися і крайні ліві, і крайні праві.

А у вихідні дні в Україні «реформи зупиняли» на велелюдних мітингах у багатьох містах. **Як повідомляє наш донецький кореспондент Ліна Кущ,** обласний комітет громадського руху захисту Конституції «За Україну без Кучми» чотири дні поспіль ставив намети в Донецьку. Оскільки районний суд назвав такі дії незаконними, учасники акції вирішили кочувати, щодня обираючи для протесту нове місце. У суботу, наприклад, вони розгорнулися перед постаментом із Семеном Будьонним.

«Гія, спасибі і прости»

А в Черкасах, **за інформацією власкора «ГУ» Лідії Титаренко,** в суботу відбулася масова маніфестація правих і лівих сил, численних громадських організацій, представників районів області. Учасники акції, в якій взяли участь міський голова Черкас В. Олійник, народні депутати В. Єщенко та А. Матвієнко, засудили відставку віце-прем'єр-міністра Ю. Тимошенко і зажадали від Президента скласти свої повноваження. Маніфестація відбувалась під гаслами «Президенту Кучмі —всеукраїнський імпічмент!», «Гія, спасибі і прости!»

У Луцьку, **як передає кореспондент Роман Жижара,** гасла були дещо інші, але в принципі зводилися до тієї ж суті: «Україна без Кучми», «Припиніть вбивства і брехню», «Геть корумповану владу». Мітинг організували обласні організації УНР та НРУ, КУН, УНП «Собор», ПРП та інші національно-патріотичні сили.

«Україна без Кучми»» не суперечить національній безпеці

А в Запоріжжі, **інформує Олександр Абліцов**, після заборони акції «Україна без Кучми» міськвиконком врешті-решт дозволив її провести: якщо цей захід не суперечить інтересам національної безпеки та громадського порядку. Місцева влада дає дозвіл на проведення «безпечних» акцій не пізніше як за п'ять днів. Взяти участь у заходах протесту виявили намір представники 16 партій та громадських організацій: від соціалістів і комуністів до УРП й «Молодого руху».

З Кіровограда наприкінці тижня ходаки прийшли до... Олександра Мороза. Представники майже всіх недержавних засобів масової інформації обласного центру, **розповідає Олег Бондар,** зустрілися з лідером соціалістів, аби поцікавитися в нього подробицями «касетної справи», ходом розслідування справи про зникнення Георгія Гонгадзе, подіями довкола уряду, спричиненими відставкою Юлії Тимошенко. Журналісти мають намір донести до своїх читачів цю інформацію з перших уст.

Тіло — не довідка. Можна видати

Тим часом у столиці Генпрокурор пообіцяв: «Справу Гонгадзе ми доведемо до кінця. У нас добрі взаємини на діловій, законній основі з іншими органами оперативних служб — МВС, СБУ». І тут же «перші уста» донесли... Відповіддю Генпрокуратури матері Георгія Лесі Гонгадзе. Відомство, очолюване М. Потебеньком, не визнає її і дружину Георгія потерпілими, оскільки нині слідство «безспірно» не встановило, що до Г. Гонгадзе скоєно злочин, а також, що тіло невідомого чоловіка, знайденого під Таращею, належить її сину. Генпрокуратура відмовилася видати свідоцтво про смерть журналіста і допустити адвоката Л. Гонгадзе до участі в розслідуванні. Хоча «в порядку винятку» готова видати матері або дружині Георгія для похорону таращанське тіло. За умови, що вони напишуть відповідну заяву: якщо Георгій виявиться живий (як прохопився на пам'ятній прес-конференції М. Потебенько, «не дай Бог виявиться живим і ми швидко розкриємо цей злочин»), рідні не матимуть жодних претензій до Генпрокуратури.

Видно, справді у Генпрокуратури добрі взаємини з відомствами, які очолюють генерали з начебто голосами. Тільки такими дружніми зусиллями можна розвіяти «страх і недовіру». От тільки б ще маршал Будьонний приєднався до цієї «ділової основи».

Людмила **КОХАНЕЦЬ.**

 Фотофакт

Народжуйте у «залізничній»!

У столичній Дорожній клінічній лікарні № 1 відкрилося нове пологове відділення на 40 акушерських койок та 35 місць для новонароджених. Колектив на чолі з завідувачкою Вікторією Гайдуковою намагається створити найкращі умови для породіль.

На знімку: у церемонії відкриття беруть участь перший заступник київського міського голови Станіслав Сташевський та генеральний директор «Укрзалізниці» Георгій Кирпа.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

 Актуально

Ефект довільного падіння

Національний банк минулої п'ятниці зібрав журналістів, щоб повідомити: є дві новини — погана й дуже погана.

Про погану, яка стосувалася діяльності комерційних банків минулого року, доповів заступник голови правління НБУ Володимир Кротюк. Аби не завантажувати голову читача довгим переліком банківської звітності, скажу про найголовніше. Торік усі комерційні банки одержали лише 16,3 мільйона гривень прибутку проти 512,8 мільйона — у 1999 році. Плачевний до такої міри фінансовий результат не можна списати тільки на стабілізацію курсу гривні, що негативно позначилося на доходах від обмінних операцій і торгівлі іноземною валютою. На переконання банкіра, це також і результат збільшення адміністративних витрат, резервних вимог під активні операції з боку Нацбанку.

До речі, в активних операціях комерційних банків, як і раніше, на першому місці — кредитна діяльність. Коли її проаналізувати, то з'ясується, що торік найбільші ресурси мав реальний сектор економіки. Причому кредити в національній валюті становлять 52,2 відсотка від загального обсягу. Але навіть не посвяченим у тонкощі банківської справи зрозуміло: кредитний портфель комбанків за цей час став ще жалюгіднішим, ніж був. Попри те, що він майже наполовину заповнений середньостроковими позиками (від місяця до року), за станом на початок року розмір сумнівної заборгованості становив 1398,9 мільйона гривень, безнадійної — 2779,4 мільйона гривень. За такого становища не дивно, що торік п'ять банків ліквідували, а чотири — приєднали як філії до інших. За бажання НБУ і Державної податкової адміністрації банкрутів могло бути набагато більше.

А вкладникам поки що обіцяно відшкодувати збитки не більш як по 500 гривень з Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Прийшла злидота — відкривай ворота.

Сергій **МИКОЛАЇВ.**

 Знак біди

Ціна злощасного пласту

(Початок на 1-й стор.).

Шахта «Краснолиманська» є одним із найбільших у галузі підприємств: торік тут видобуто понад три мільйони тонн палива. З лави, де сталася аварія, щодоби видавалося на-гора близько трьох тисяч тонн коксівного вугілля. Ця дільниця була оснащена найсучаснішою гірничою технікою вітчизняного виробництва. Водночас шахта є небезпечною через раптові викиди газу. 15 квітня 1999 року тут сталася аварія, яка забрала життя чотирьох гірників.

На час, коли матеріал готувався до друку, аварійна дільниця все ще була охоплена пожежею

P. S. Протягом 2000 року на шахтах України загинуло 306 гірників (у 1999-му — 289).

За 21 день січня 2001 року загинув 21 робітник (за січень 2000-го — 20).

Ліна **КУЩ.**

Донецька область.

 Спорт

Місце зустрічі — «Надія»

Бокс. Миколаїв стане ареною великих боксерських подій з участю українських професіоналів. 27 січня на рингу палацу спорту «Надія» відбудеться поєдинок за звання чемпіона світу за версією WBI (вага 66,678 кг) між киянином Олександром Вєтухом і боксером з ПАР Адамом Скосаною.

Про цей та інші поєдинки ми попросили розповісти президента Національної ліги професіонального боксу України (НЛПБУ) Михайла Зав'ялова:

— Олександр Вєтух дуже цікавий боксер, із сильним нокаутуючим ударом. Незважаючи на юний вік, він досяг уже чимало. Спершу виграв пояс чемпіона світу серед юніорів (WBC), а потім здобув титул на дорослому рівні за версією WBF.

Наступний титульний бій на миколаївському рингу — за звання інтерконтинентального чемпіона світу (WBF) у такій самій ваговій категорії, що й у першому, — між чемпіоном України, киянином Андрієм Куватовим і ще одним представником ПАР, чемпіоном Африки Мпілісо Масембісою.

Свій титул чемпіонки Європи у поєдинку із землячкою, чемпіонкою Азії Оленою Яковенко захищатиме Аліна Шатерникова.

Нарешті за звання першої рукавички України посперечаються суперважковаговики: дворазовий чемпіон Європи, інтерконтинентальний чемпіон світу (WBA), чемпіон України у категорії 86,183 кг Олександр Гуров із Маріуполя і чемпіон балканських країн та України в суперважкій категорії Юрій Єлистратов з Дніпропетровська.

Звичайно, відбудеться і низка рейтингових боїв, серед яких виокремив би зустріч досвідчених — киянина Костянтина Швеця (інтерконтинентального чемпіона світу, IBF) і краматорця, чемпіона України Костянтина Охрея (79,379 кг).

Велика заслуга в тому, що такі змагання стали можливі, — почесного президента НЛПБУ, народного депутата України Станіслава Сафронова, міністра транспорту України Леоніда Костюченка, голови ради НЛПБУ, голови Державного митного комітету України Юрія Соловкова, дирекції Миколаївського морського порту.

Події та результати

Біатлон. Антхольц (Італія). Кубок світу. Жінки. Естафета 4 х 7,5 км. 1. Норвегія ... 3. Україна (Зубрилова, Петрова, Лемеш, Водоп'янова).

Шахи. Сьогодні у Донецьку буде зіграно останню партію матчу міжнародних гросмейстерів Руслана Пономарьова (Україна) і Віктора Корчного (Швейцарія). Вигравши чорними чергову партію минулої неділі, 17-річний українець випереджав суперника на очко.

Баскетбол. Чемпіонат країни. Жінки. ТІМ-СКУФ (Київ) — «Динамо» (Київ). 84:72 (38:33).

Хокей. Чемпіонат СЄХЛ. «Сокіл» (Київ) — «Металургс» (Лієпая). 2:1 і 0:1. «Беркут» (Київ) — ХК «Київ». 10:1.

Футбол. Товариський матч. Національна збірна України — «Борисфен» (Бориспіль). 3:2. М'ячі у переможців забили: Призетко і Мусолітін (2). Наступний суперник збірників — «Оболонь-ППО». Про цей поєдинок повідомимо у наших наступних публікаціях.

У Москві триває турнір «Кубок Співдружності». Київське «Динамо» вкрай невдало почало ці змагання. У першому матчі кияни зіграли внічию (1:1) з туркменським «Копетдагом» (від поразки наших урятував удар Черната на останній хвилині), а в другому — поступилися латвійському «Сконто» — 0:1. Решта результатів у нашій групі: «Сконто» — «Зімбру» (Молдова) — 2:2, «Зімбру» — «Копетдаг» — 0:1. Сьогодні «Динамо» зустрічається з молдаванами, але його шанси потрапити до наступного етапу турніру — примарні. В іншій групі з шістьма очками лідирує московський «Спартак».

Італійська серія А. «Мілан» — «Рома» — 3:2 (два м'ячі в переможців забив Андрій Шевченко).

На знімку: момент матчу «Динамо» — «Копетдаг». Атакує киянин Гергій Пеєв.

Фото Володимира ТИМЧЕНКА (УНІАН).
Розпитував Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про банки і банківську діяльність

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Предмет та мета Закону

Цей Закон визначає структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків.

Метою цього Закону є правове забезпечення стабільного розвитку і діяльності банків в Україні і створення належного конкурентного середовища на фінансовому ринку, забезпечення захисту законних інтересів вкладників і клієнтів банків, створення сприятливих умов для розвитку економіки України та підтримки вітчизняного товаровиробника.

Стаття 2. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

андеррайтинг — купівля на первинному ринку цінних паперів з наступним їх перепродажем інвесторам; укладання договору про гарантування повного або часткового продажу цінних паперів емітента інвесторам, про повний чи частковий їх викуп за фіксованою ціною з наступним перепродажем або про накладання на покупця обов'язку робити все можливе, щоб продати якомога більше цінних паперів, не беручи зобов'язання придбати будь-які цінні папери, що не були продані;

афілійована особа банку — будь-яка юридична особа, в якій банк має істотну участь або яка має істотну участь у банку;

банк — юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати у сукупності такі операції: залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб;

банк з іноземним капіталом — банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному нерезиденту, перевищує 10 відсотків;

банківська діяльність — залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб;

банківський кредит — будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми;

банківська ліцензія — документ, який видається Національним банком України в порядку і на умовах, визначених у цьому Законі, на підставі якого банки мають право здійснювати банківську діяльність;

банківський платіжний інструмент — засіб, що містить реквізити, які ідентифікують його емітента, платіжну систему, в якій він використовується, та, як правило, держателя цього банківського платіжного інструмента. За допомогою банківських платіжних інструментів формуються відповідні документи за операціями, що здійснені з використанням банківських платіжних інструментів, на підставі яких проводиться переказ грошей або надаються інші послуги держателям банківських платіжних інструментів;

банківські рахунки — рахунки, на яких обліковуються власні кошти, вимоги, зобов'язання банку стосовно його клієнтів і контрагентів та які дають можливість здійснювати переказ коштів за допомогою банківських платіжних інструментів;

державний реєстр банків — реєстр, що ведеться Національним банком України і містить відомості про державну реєстрацію усіх банків;

вклад (депозит) — це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору;

державна реєстрація банку — надання банку статусу юридичної особи відповідно до вимог глави 3 цього Закону;

ділова репутація — сукупність підтвердженої інформації про особу, що дає можливість зробити висновок про професійні та управлінські здібності такої особи, її порядність та відповідність її діяльності вимогам закону;

економічні нормативи — показники, що встановлюються Національним банком України і дотримання яких є обов'язковим для банків;

ідентифікація особи — встановлення на підставі документа, що посвідчує особу власника, та фіксація у письмовій формі прізвища та імені, дати народження та адреси особи, яка здійснює угоду, а також найменування, номера і дати видачі пред'явленого документа, найменування установи, що його видала;

іноземний — пов'язаний з громадянином або юридичною особою будь-якої країни, крім України;

істотна участь — пряме або опосередковане, самостійно або спільно з іншими особами володіння 10 і більше відсотками статутного капіталу або права голосу придбаних акцій (паїв) юридичної особи або незалежна від формального володіння можливість вирішального впливу на керівництво чи діяльність юридичної особи;

капітал банку — залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань;

капітал підписний — величина капіталу, на яку отримано письмові зобов'язання акціонерів (пайовиків) банку на внесення коштів за підпискою на акції (паї);

капітал статутний — сплачений та зареєстрований підписний капітал;

капітал регулятивний (власні кошти) — складається з основного та додаткового капіталу, зваженого на ризики, що визначаються нормативно-правовими актами Національного банку України;

клієнт банку — будь-яка фізична чи юридична особа, що користується послугами банку;

контроль — безпосереднє або опосередковане володіння часткою в юридичній особі, одноосібне або разом з іншими особами, що презентує еквівалент 50 чи більше відсотків статутного капіталу або голосів юридичної особи, або можливість справляти вирішальний вплив на управління, або діяльність юридичної особи на основі угоди або будь-яким іншим чином;

кошти — гроші у національній або іноземній валюті чи їх еквівалент;

кредитор банку — юридична або фізична особа, яка має документально підтверджені вимоги до боржника щодо його майнових зобов'язань;

ліквідація банку — процедура припинення функціонування банку як юридичної особи відповідно до положень цього Закону;

ліквідатор — юридична або фізична особа, яка здійснює функції щодо припинення діяльності банку та задоволення вимог кредиторів;

ліквідаційна маса — усі види майнових активів (майно та майнові права) банку, які належать йому на праві власності на день відкриття ліквідаційної процедури та виявлені в ході ліквідації;

мораторій — зупинення виконання банком майнових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), строк виконання яких настав до дня введення мораторію, та зупинення заходів, спрямованих на забезпечення виконання цих зобов'язань та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), застосованих до прийняття рішення про введення мораторію;

неплатоспроможність банку — неспроможність банку своєчасно та в повному обсязі виконати законні вимоги кредиторів через відсутність коштів або зменшення розміру капіталу банку до суми, що становить менше однієї третини мінімального розміру регулятивного капіталу банку;

нормативно-правові акти Національного банку України —нормативно-правові акти, що видаються Національним банком України у межах його повноважень на виконання цього та інших законів України;

підрозділ банку — структурна одиниця банку, що не має статусу юридичної особи і виконує функції, визначені банком;

представництво банку — територіально відокремлений структурний підрозділ банку, що не здійснює банківську діяльність;

реорганізація банку — злиття, приєднання, виділення, поділ банку, перетворення його організаційно-правової форми, наслідком яких є передача, прийняття його майна, коштів, прав та обов'язків правонаступникам;

розрахункові банківські операції — рух грошей на банківських рахунках, здійснюваний згідно з розпорядженнями клієнтів або в результаті дій, які в рамках закону призвели до зміни права власності на активи;

споріднена особа — юридична особа, яка має спільних з банком власників істотної участі;

системоутворюючий банк — банк, зобов'язання якого становлять не менше 10 відсотків від загальних зобов'язань банківської системи;

тимчасова адміністрація — процедура, що застосовується Національним банком України при здійсненні банківського нагляду за обставин, передбачених цим Законом;

тимчасовий адміністратор — фізична або юридична особа, що призначається Національним банком України для здійснення тимчасової адміністрації;

уповноважена особа банку — особа, яка на підставі статуту чи угоди має повноваження представляти банк та вчиняти від його імені певні дії, що мають юридичне значення;

учасники банку — засновники банку, акціонери банку, який є акціонерним товариством, учасники банку, який є товариством з обмеженою відповідальністю, і пайовики кооперативного банку;

філія банку — відокремлений структурний підрозділ банку, що не має статусу юридичної особи і здійснює банківську діяльність від імені банку;

фінансова холдингова група — фінансова установа, яка відповідає вимогам статті 12 цього Закону.

Стаття 3. Сфера застосування

Цей Закон регулює відносини, що виникають під час заснування, реєстрації, діяльності, реорганізації та ліквідації банків.

Положення цього Закону застосовуються до представництв іноземних банків, що діють на території України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами (угодами), згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також до філій українських банків за кордоном та до пов'язаних з банком осіб, визначених статтею 52 цього Закону.

Відповідні положення цього Закону поширюються також на окремі зобов'язання і відповідальність інших осіб, діяльність яких пов'язана з функціонуванням банків.

Стаття 4. Банківська система України

Банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, що створені і діють на території України відповідно до положень цього Закону.

Банки в Україні можуть функціонувати як універсальні або як спеціалізовані. За спеціалізацією банки можуть бути ощадними, інвестиційними, іпотечними, розрахунковими (кліринговими).

Банк самостійно визначає напрями своєї діяльності і спеціалізацію за видами операцій. Національний банк України здійснює регулювання діяльності спеціалізованих банків через економічні нормативи та нормативно-правове забезпечення здійснюваних цими банками операцій.

Банк набуває статусу спеціалізованого банку у разі, якщо більше 50 відсотків його активів є активами одного типу. Банк набуває статусу спеціалізованого ощадного банку у разі, якщо більше 50 відсотків його пасивів є вкладами фізичних осіб.

Національний банк України здійснює регулювання та банківський нагляд відповідно до положень Конституції України, цього Закону, Закону України «Про Національний банк України», інших законодавчих актів та нормативно-правових актів Національного банку України.

Стаття 5. Економічна незалежність банків

Банки мають право самостійно володіти, користуватися та розпоряджатися майном, що перебуває у їхній власності.

Держава не відповідає за зобов'язаннями банків, а банки не відповідають за зобов'язаннями держави, якщо інше не передбачено законом або договором.

Національний банк України не відповідає за зобов'язаннями банків, а банки не відповідають за зобов'язаннями Національного банку України, якщо інше не передбачено законом або договором.

Органам державної влади і органам місцевого самоврядування забороняється будь-яким чином впливати на керівництво чи працівників банків у ході виконання ними службових обов'язків або втручатись у діяльність банку, за винятком випадків, передбачених законом.

Шкода, заподіяна банку внаслідок такого втручання, підлягає відшкодуванню у порядку, визначеному законом.

Стаття 6. Організаційно-правова форма банку

Банки в Україні створюються у формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або кооперативного банку.

Законодавство про господарські товариства поширюється на банки у частині, що не суперечить цьому Закону.

Стаття 7. Державні банки

Державний банк — це банк, сто відсотків статутного капіталу якого належать державі.

Державний банк засновується за рішенням Кабінету Міністрів України. При цьому в законі про Державний бюджет України на відповідний рік передбачаються витрати на формування статутного капіталу державного банку. Кабінет Міністрів України зобов'язаний отримати позитивний висновок Національного банку України з приводу наміру заснування державного банку. Отримання висновку Національного банку України є обов'язковим також у разі ліквідації (реорганізації) державного банку, за винятком його ліквідації внаслідок неплатоспроможності.

Статут та діяльність державного банку мають відповідати вимогам цього Закону, інших законів України та нормативно-правових актів Національного банку України.

Статут державного банку затверджується постановою Кабінету Міністрів України.

Національний банк України здійснює державну реєстрацію державних банків відповідно до вимог цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України.

Держава здійснює та реалізує повноваження власника щодо акцій (паїв), які їй належать у статутному капіталі державного банку, через органи управління державного банку.

Органами управління державного банку є наглядова рада та правління банку.

Органом контролю державного банку є ревізійна комісія, персональний та кількісний склад якої визначаються наглядовою радою державного банку.

Наглядова рада є вищим органом управління державного банку, що здійснює контроль за діяльністю правління банку з метою збереження залучених у вклади грошових коштів, забезпечення їх повернення вкладникам та захисту інтересів держави як акціонера державного банку та інші функції, визначені цим Законом.

До складу наглядової ради державного банку входять члени наглядової ради банку, призначені Верховною Радою України та Президентом України. З метою представництва інтересів держави до складу наглядової ради державного банку можуть входити народні депутати України, представники органів виконавчої влади та інші особи, що відповідають вимогам, зазначеним у цій статті. Строк повноважень членів наглядової ради державного банку — п'ять років.

Президент України призначає сім членів наглядової ради державного банку шляхом прийняття відповідного Указу.

Верховна Рада України призначає сім членів наглядової ради державного банку шляхом прийняття відповідної Постанови.

Членом наглядової ради державного банку може бути громадянин України, який має вищу економічну або юридичну освіту, або науковий ступінь у галузі економіки, фінансів та/або права і при цьому має досвід роботи в органах законодавчої влади чи на керівних посадах центральної виконавчої влади України або банківській установі, чи досвід наукової, практичної роботи у галузі економіки, фінансів, права.

Члени наглядової ради державного банку виконують свої функції без отримання будь-якої матеріальної винагороди.

Наглядову раду державного банку очолює голова, який обирається наглядовою радою зі складу її членів.

Засідання наглядової ради є правомочним за наявності не менше десяти її членів.

Рішення наглядової ради приймаються простою більшістю голосів від загальної кількості присутніх на засіданні членів наглядової ради державного банку.

Внутрішні питання організації діяльності наглядової ради державного банку та питання діловодства визначаються положенням про наглядову раду, що приймається на її засіданні.

Повноваження призначеного складу наглядової ради державного банку та/або кожного з її членів можуть припинятися відповідно за рішенням Верховної Ради України та Президента України щодо призначених ними осіб, але не раніше ніж через один рік з дня призначення. У разі призначення тимчасового адміністратора державного банку повноваження наглядової ради припиняються на підставі статті 78 цього Закону.

У своїй діяльності наглядова рада державного банку керується цим Законом, іншими актами законодавства України та статутом державного банку. Наглядова рада не втручається в оперативну діяльність державного банку.

До компетенції наглядової ради державного банку належить прийняття рішень з питань, визначених у пунктах 1, 5, 6 статті 38 цього Закону та пунктах 1—7 статті 39 цього Закону, а також з інших питань, необхідність врегулювання яких передбачена цим Законом.

Рішення про зміну розміру статутного капіталу державного банку та припинення його діяльності приймається Кабінетом Міністрів України. При цьому Кабінет Міністрів України зобов'язаний отримати позитивний висновок Національного банку України з приводу наміру зміни розміру статутного фонду державного банку.

Повноваження виконавчого органу державного банку визначаються його статутом. Кандидатури голови та членів виконавчого органу узгоджуються з Національним банком України відповідно до вимог цього Закону.

Банк, створений у порядку, визначеному частиною другою цієї статті, має право додавати до свого найменування слово «державний», використовувати зображення Державного Герба України, Державного Прапора України.

У разі прийняття рішення про часткове або повне відчуження державою належних їй акцій (паїв) державного банку такий банк втрачає статус державного. Власники акцій зобов'язані привести статут та діяльність банку у відповідність з вимогами цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України.

Стаття 8. Кооперативні банки

Кооперативний банк створюється в порядку, передбаченому цим Законом. Законодавство про кооперацію поширюється на кооперативні банки в частині, що не суперечить цьому Закону.

Кооперативні банки створюються за принципом територіальності і поділяються на місцеві та центральний кооперативні банки.

Мінімальна кількість учасників місцевого (у межах області) кооперативного банку має бути не менше 50 осіб. У разі зменшення кількості учасників і неспроможності кооперативного банку протягом одного року збільшити їх кількість до мінімальної необхідної кількості діяльність такого банку припиняється шляхом зміни організаційно-правової форми або ліквідації.

Учасниками центрального кооперативного банку є місцеві кооперативні банки.

До функцій центрального кооперативного банку, крім передбачених цим Законом, належать централізація та перерозподіл ресурсів, акумульованих місцевими кооперативними банками, а також здійснення контролю за діяльністю кооперативних банків регіонального рівня.

Органами управління кооперативних банків є загальні збори учасників (пайовиків), спостережна рада банку та правління банку. Органом контролю є ревізійна комісія банку. Органи управління та контролю кооперативного банку створюються та здійснюють свої повноваження відповідно до цього Закону.

Статутний капітал кооперативного банку поділяється на паї. Рівень мінімального розміру статутного капіталу кооперативного банку встановлюється Національним банком України відповідно до цього Закону.

Кожний учасник кооперативного банку незалежно від розміру своєї участі у капіталі банку (паю) має право одного голосу.

Прибутки або збитки кооперативного банку за результатами фінансового року розподіляються між учасниками пропорційно розміру їх паю.

Обмеження, встановлені цим Законом для операцій банку з пов'язаними особами, не поширюються на операції кооперативного банку.

Стаття 9. Банківські об'єднання

Банки мають право створювати банківські об'єднання таких типів: банківська корпорація, банківська холдингова група, фінансова холдингова група. Банки можуть бути учасниками промислово-фінансових груп з дотриманням вимог антимонопольного законодавства України.

Банківське об'єднання створюється за попередньою згодою Національного банку України та підлягає державній реєстрації шляхом внесення відповідного запису до Державного реєстру банків.

Порядок отримання дозволу на створення банківського об'єднання та порядок його державної реєстрації встановлюються Національним банком України.

Банк може бути учасником лише одного банківського об'єднання. Учасники банківського об'єднання перед своєю власною назвою вказують назву банківського об'єднання.

Учасники банківського об'єднання можуть вийти з його складу із збереженням взаємних зобов'язань та дотриманням умов укладених договорів з іншими суб'єктами господарювання.

Банківське об'єднання зобов'язане публікувати в офіційних друкованих виданнях — газеті «Урядовий кур'єр» або «Голос України» інформацію про створення банківського об'єднання за визначеною Національним банком України формою, про зміни в ньому та про припинення його діяльності, а також консолідовану звітність за обсягами та за формою, встановленими Національним банком України.

Учасники банківського об'єднання несуть

відповідальність за зобов'язаннями інших його учасників відповідно до укладеного між ними договору.

Банківське об'єднання ліквідується за рішенням його учасників або з ініціативи Національного банку України за рішенням суду у разі, якщо діяльність такого банківського об'єднання суперечить антимонопольному законодавству України або загрожує інтересам вкладників банків чи стабільності банківської системи. Ліквідація банківського об'єднання не припиняє діяльності банків — його учасників.

Стаття 10. Банківська корпорація

Банківська корпорація — це юридична особа (банк), засновниками та акціонерами якої можуть бути виключно банки. Банківська корпорація створюється з метою концентрації капіталів банків — учасників корпорації, підвищення їх загальної ліквідності та платоспроможності, а також забезпечення координації та нагляду за їх діяльністю.

Банківська корпорація підлягає реєстрації у Національному банку України і заноситься до Державного реєстру банків. Статутний капітал банківської корпорації повинен відповідати загальним вимогам Національного банку України щодо статутного капіталу новостворюваного комерційного банку.

Вимоги Національного банку України щодо надання банківській корпорації ліцензій на виконання окремих операцій встановлюються на рівні загальних вимог для комерційних банків, виходячи з розміру консолідованого капіталу.

Установчий договір та статут корпорації мають включати положення щодо забезпечення виконання корпорацією та її членами своїх фінансових зобов'язань і відповідальності за результати сумісної діяльності з метою забезпечення інтересів кредиторів та вкладників.

Банки, що увійшли до банківської корпорації, передають корпорації повноваження на здійснення окремих операцій та забезпечують централізацію виконання окремих функцій. Централізації в межах банківської корпорації підлягають:

виконання розрахунків як серед членів корпорації, так і за її межами;

операції на ринках грошей та капіталів;

встановлення та ведення кореспондентських рахунків (у національній та іноземних валютах);

моніторинг кредитних ризиків;

розробка та прийняття загальних для членів банківської корпорації правил і процедур виконання операцій та внутрішньої звітності;

формування зовнішньої звітності;

внутрішній аудит.

Перелік централізованих функцій може бути розширений за згодою банків — членів корпорації. Передача повноважень щодо централізованого виконання зазначених вище функцій від банків —членів до банківської корпорації повинна бути зафіксована як у статутах банків — членів корпорації, так і в статуті самої банківської корпорації.

Банківська корпорація виконує функції розрахункового центру для банків — членів корпорації і не веде безпосереднього обслуговування клієнтів (фізичних та юридичних осіб, крім банків та інших фінансових установ). Усі банки — члени корпорації виконують свої розрахунки та платежі (як у національній, так і в іноземних валютах) виключно через свої кореспондентські рахунки, відкриті в Національному банку України або безпосередньо у банківській корпорації.

Банки, що увійшли до банківської корпорації, зберігають свою юридичну самостійність у межах, обумовлених їх статутами та статутом банківської корпорації. Банки, що увійшли у банківську корпорацію, не можуть входити до інших банківських об'єднань, крім як за згодою корпорації (виняток — участь у професійних асоціаціях, створених не на комерційних засадах). Банки, що увійшли до банківської корпорації, повинні в усіх своїх документах, укладених угодах тощо вказувати свою належність до корпорації.

Назва банківської корпорації встановлюється засновниками довільно з дотриманням вимог цього Закону.

Стаття 11. Банківська холдингова група

Банківська холдингова група — це банківське об'єднання, до складу якого входять виключно банки.

Материнському банку банківської холдингової групи має належати не менше 50 відсотків акціонерного (пайового) капіталу або голосів кожного з інших учасників групи, які є його дочірніми банками.

Дочірній банк не має права володіти акціями материнського банку. У разі, якщо дочірній банк набув право власності на акції материнського банку, він зобов'язаний відчужити їх у місячний термін.

Банківські холдингові групи дозволяється створювати лише за умови, що угода про їх створення передбачає покладання на головний банк групи додаткових організаційних функцій стосовно банків —членів групи, а також створення системи управління спільною діяльністю.

Банківський нагляд за діяльністю банківської холдингової групи здійснюється на індивідуальній та консолідованій основі. Материнський банк зобов'язаний подавати консолідовано-фінансовий та статистичний звіти групи відповідно до вимог цього Закону.

Материнський банк банківської холдингової групи відповідає за зобов'язаннями своїх членів у межах свого внеску в капіталі кожного з них, якщо інше не передбачено законом або угодою між ними.

Стаття 12. Фінансова холдингова група

Фінансова холдингова група має складатися переважно або виключно з установ, що надають фінансові послуги, причому серед них має бути щонайменше один банк, і материнська компанія має бути фінансовою установою.

Материнській компанії має належати більше 50 відсотків акціонерного (пайового) капіталу кожного з учасників фінансової холдингової групи.

Материнська компанія фінансової холдингової групи зобов'язана подавати наглядовим органам консолідовано-фінансовий та статистичний звіти групи відповідно до вимог цього Закону.

Материнська компанія фінансової холдингової групи при здійсненні своєї діяльності з управління та координації діяльності його членів на виконання законодавства і нормативно-правових актів Національного банку України має право встановлювати правила, що є обов'язковими для членів фінансової холдингової групи.

Материнська компанія фінансової холдингової групи відповідає за зобов'язаннями своїх членів у межах свого внеску в капітал кожного з них, якщо інше не передбачено законом або угодою між ними.

Стаття 13. Банківські спілки та асоціації

З метою захисту та представлення інтересів своїх членів, розвитку міжрегіональних та міжнародних зв'язків, забезпечення наукового та інформаційного обміну і професійних інтересів, розробки рекомендацій щодо банківської діяльності банки мають право створювати неприбуткові спілки чи асоціації.

Банківські спілки та асоціації не мають права займатися банківською чи підприємницькою діяльністю і не можуть бути створені з метою отримання прибутку.

Асоціація (спілка) банків є договірним об'єднанням банків і не має права втручатися у діяльність банків — членів асоціації (спілки).

Розділ II. СТВОРЕННЯ, ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ, ЛІЦЕНЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РЕОРГАНІЗАЦІЯ БАНКІВ

Глава 2. СТВОРЕННЯ БАНКІВ

Стаття 14. Учасники банків

Учасниками банку можуть бути юридичні і фізичні особи, резиденти та нерезиденти, а також держава в особі Кабінету Міністрів України або уповноважених ним органів.

Власники істотної участі у банку повинні мати бездоганну ділову репутацію та задовільний фінансовий стан.

Вимоги щодо ділової репутації та задовільності фінансового стану засновників та акціонерів (пайовиків), які набувають істотної участі у банку, встановлюються цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України.

Учасниками банку не можуть бути юридичні особи, в яких банк має істотну участь, об'єднання громадян, релігійні та благодійні організації.

Стаття 15. Найменування банку

Банк має повне і скорочене офіційні найменування українською та іноземними мовами. Найменування банку має містити слово «банк», а також вказівку на організаційно-правову форму банку.

Банк має печатку зі своїм повним офіційним найменуванням.

Слово «банк» та похідні від нього дозволяється використовувати у назві лише тим юридичним особам, які зареєстровані Національним банком України як банк і мають банківську ліцензію. Виняток становлять міжнародні організації, що діють на території України відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та законодавства України.

Не дозволяється використовувати для найменування банку назву, яка повторює вже існуючу назву іншого банку або вводить в оману щодо видів діяльності, які здійснює банк. Вживання у найменуванні банку слів «Україна», «державний», «центральний», «національний» та похідних від них можливе лише за згодою Національного банку України.

Національний банк України має право відмовити у використанні банком запропонованого найменування за наведених у цій статті підстав.

Підрозділ банку використовує найменування лише того банку, підрозділом якого він є. До назви структурного підрозділу банку може додаватися найменування місцезнаходження цього підрозділу.

Стаття 16. Статут банку

Статут банку складається з урахуванням положень цього Закону, Закону України «Про господарські товариства» та інших законів України.

Статут банку обов'язково має містити інформацію про:

1) найменування банку;

2) його місцезнаходження;

3) організаційно-правову форму;

4) види діяльності, які має намір здійснювати банк;

5) розмір та порядок формування статутного капіталу банку, види акцій банку, їх номінальну вартість, форми випуску акцій (документарна або бездокументарна), кількість акцій, що купуються акціонерами;

6) структуру управління банком, органи управління, їх компетенцію та порядок прийняття рішень;

7) порядок реорганізації та ліквідації банку відповідно до глав 5 та 17 цього Закону;

8) порядок внесення змін та доповнень до статуту банку;

9) розмір та порядок утворення резервів та інших загальних фондів банку;

10) порядок розподілу прибутків та покриття збитків;

11) положення про аудиторську перевірку банку;

12) положення про органи внутрішнього аудиту банку.

Рішення про внесення змін до статуту банку набирає сили з моменту реєстрації таких змін Національним банком України.

Реєстрація змін до статуту банку здійснюється у порядку, визначеному Національним банком України.

Глава 3. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ БАНКІВ

Стаття 17. Державна реєстрація банків

Державна реєстрація банків здійснюється Національним банком України відповідно до вимог цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України.

Уповноважені засновниками банку особи подають Національному банку України для державної реєстрації такі документи:

1) заяву про реєстрацію банку;

2) установчий договір (крім державного банку);

3) статут банку;

4) рішення про створення банку (протокол установчих зборів) або Постанову Кабінету Міністрів України про створення державного банку;

5) бізнес-план, що визначає види діяльності, які банк планує здійснювати на найближчий рік, та стратегію діяльності банку на найближчі три роки згідно із встановленими Національним банком України вимогами;

6) інформацію про фінансовий стан учасників, які матимуть істотну участь у банку. У разі, коли засновником банку є юридична особа, надається інформація про членів ради директорів і осіб, які мають істотну участь у цій юридичній особі;

7) бухгалтерську і фінансову звітність за останні чотири звітних періоди (квартали) — для учасників — юридичних осіб, які матимуть істотну участь у банку, довідку Державної податкової адміністрації України про доходи за останній звітний період (рік) — для учасників — фізичних осіб, які матимуть істотну участь у банку;

8) відомості про кількісний склад спостережної ради, правління (ради директорів), ревізійної комісії;

9) копію платіжного документа про внесення плати за реєстрацію банку, що встановлюється Національним банком України;

10) нотаріально завірені копії установчих документів учасників, які є юридичними особами та матимуть істотну участь у банку;

11) копії звіту про проведення відкритої підписки на акції —для банку, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства;

12) відомості про професійну придатність та ділову репутацію голови та членів правління (ради директорів) і головного бухгалтера банку.

Національний банк України у тижневий термін з дати подання документів для державної реєстрації банку відкриває тимчасовий рахунок для накопичення підписних внесків засновників та інших учасників банку.

Рішення про державну реєстрацію банку або про відмову в державній реєстрації банку приймається Національним банком України не пізніше тримісячного строку з моменту подання повного пакета документів, зазначених у цій статті.

Національний банк України може вимагати від заявника виправлення недоліків у поданих документах.

Реєстрація банків здійснюється шляхом внесення відповідного запису до Державного реєстру банків, після чого банк набуває статусу юридичної особи.

Національний банк України видає банку свідоцтво про його державну реєстрацію за встановленою ним формою.

Стаття 18. Підстави для відмови в державній реєстрації

Національний банк України може відмовити в державній реєстрації банку у разі, якщо:

1) порушено порядок створення банку;

2) установчі документи банку не відповідають законодавству України;

3) подано неповний пакет документів, необхідних для державної реєстрації банку, або ці документи не відповідають вимогам цього Закону чи нормативно-правових актів Національного банку України;

4) у Національного банку України є докази, що підтверджують відсутність бездоганної ділової репутації чи відсутність задовільного фінансового стану принаймні одного із засновників, що мають істотну участь у банку;

5) професійна придатність та ділова репутація голови виконавчого органу і головного бухгалтера банку, а також членів виконавчого органу банку не відповідають вимогам Національного банку України.

Про неповноту поданого пакета документів та /або про невідповідність професійної придатності та ділової репутації голови правління (ради директорів) та головного бухгалтера Національний банк України зобов'язаний повідомити уповноваженим особам банку не пізніше місячного строку з дати подання документів.

Про відмову у державній реєстрації банку Національний банк України приймає мотивоване рішення. Засвідчена Національним банком України копія рішення про відмову в реєстрації банку надсилається уповноваженій особі банку рекомендованим листом або вручається під розпис.

Відмова у державній реєстрації банку не може бути здійснена з інших підстав, крім зазначених у цій статті.

Стаття 19. Банківська ліцензія

Банк має право здійснювати банківську діяльність тільки після отримання банківської ліцензії.

Без отримання банківської ліцензії не дозволяється здійснювати одночасно діяльність по залученню вкладів та інших коштів, що підлягають поверненню, і наданню кредитів, а також вести рахунки. Особи, винні у здійсненні банківської діяльності без банківської ліцензії, несуть кримінальну, цивільну чи адміністративну відповідальність згідно із законами України.

Банківська ліцензія надається Національним банком України на підставі клопотання банку за наявності документів, що підтверджують:

наявність сплаченого та зареєстрованого підписного капіталу банку у розмірі, що встановлюється цим Законом;

забезпеченість банку належним банківським обладнанням, комп'ютерною технікою, програмним забезпеченням, приміщеннями відповідно до вимог Національного банку України;

наявність як мінімум трьох осіб, призначених членами правління (ради директорів) банку, які мають відповідну освіту та досвід, необхідний для управління банком.

Національний банк України може відмовити у наданні ліцензії, якщо зазначені у цій статті умови не виконані банком протягом одного року з дати державної реєстрації банку. В такому разі державна реєстрація банку скасовується і банк ліквідується.

Рішення про надання банківської ліцензії чи про відмову у її наданні приймається Національним банком України протягом одного місяця з дня отримання повного пакета документів, зазначених у цій статті.

Банківська ліцензія не може передаватися третім особам.

Стаття 20. Підстави відкликання банківської ліцензії

Національний банк України може відкликати банківську ліцензію виключно у таких випадках:

1) якщо було виявлено, що документи, надані для отримання ліцензії, містять недостовірну інформацію;

2) якщо банк не виконав жодної банківської операції протягом року з дня отримання банківської ліцензії;

3) у разі порушення цього Закону або нормативно-правових актів Національного банку України, що спричинило значну втрату активів і настання неплатоспроможності банку;

4) на підставі висновку тимчасового адміністратора про неможливість приведення банку у правову відповідність з вимогами цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України;

5) недоцільності виконання плану тимчасової адміністрації щодо реорганізації банку.

Національний банк України негайно повідомляє банк про відкликання у нього банківської ліцензії. Банк протягом трьох днів з моменту отримання рішення зобов'язаний повернути Національному банку України свою банківську ліцензію.

У день отримання рішення про відкликання банківської ліцензії з підстав, передбачених пунктом 1 частини першої цієї статті, банк припиняє здійснення усіх банківських операцій та вчиняє дії, що забезпечують виконання банком своїх зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами відповідно до укладених договорів та положень цього Закону.

Рішення Національного банку України про відкликання банківської ліцензії публікується в газеті «Урядовий кур'єр» або «Голос України» і є підставою для звернення до суду з позовом про ліквідацію банку.

Стаття 21. Попередній дозвіл на створення банку з іноземним капіталом

Для створення банку з іноземним капіталом його засновники зобов'язані отримати попередній дозвіл Національного банку України. Для набуття діючим банком статусу банку з іноземним капіталом його правління (рада директорів) має отримати попередній дозвіл Національного банку України.

Для отримання попереднього дозволу для створення банку з іноземним капіталом або для набуття банком статусу банку з іноземним капіталом до Національного банку України необхідно подати такі документи:

1) клопотання про надання попереднього дозволу;

2) інформацію про склад засновників, їх ділову репутацію та наявність необхідних коштів для заснування банку;

3) дозвіл іноземного контролюючого органу на участь у створенні банку в Україні або письмове запевнення іноземного засновника про відсутність у законодавстві країни його походження вимог щодо отримання такого дозволу;

4) інформацію про андеррайтера та його ділову репутацію, угоду з андеррайтером, якщо банком прийнято рішення про продаж акцій банку на міжнародних ринках шляхом андеррайтингу.

Клопотання розглядається Національним банком України протягом одного місяця з дня його отримання. Відмова Національного банку України у наданні дозволу має надаватися у письмовій формі із зазначенням відповідних мотивів.

Стаття 22. Особливості державної реєстрації банків з іноземним капіталом

При будь-якому набутті банком статусу банку з іноземним капіталом, за умови, що іноземний інвестор набуває істотної участі, для державної реєстрації банку з іноземним капіталом додатково до зазначених у статті 17 цього Закону документів іноземний інвестор або за його дорученням банк-емітент акцій, андеррайтер чи будь-яка інша юридична або фізична особа, що має доручення від іноземного інвестора, подає такі документи:

1) нотаріально засвідчену за місцем видачі копію рішення уповноваженого органу управління іноземного інвестора про участь у банку в Україні;

2) письмову згоду на участь іноземного інвестора у банку в Україні, видану державним або іншим уповноваженим контролюючим органом країни, в якій зареєстровано головний офіс іноземного інвестора, якщо законодавством такої країни вимагається одержання зазначеного дозволу, або письмове запевнення іноземного інвестора про відсутність вимог щодо попередньої згоди на здійснення інвестиції за кордон;

3) нотаріально засвідчений за місцем видачі витяг з торгового (банківського) реєстру або інший офіційний документ, що підтверджує реєстрацію іноземного учасника в країні, в якій зареєстровано головний офіс іноземного інвестора;

4) нотаріально засвідчену за місцем видачі копію висновку іноземної аудиторської організації про фінансовий стан іноземного інвестора на кінець останнього повного календарного року. Якщо визначений висновок надається іноземною аудиторською організацією, яка не входить до переліку іноземних аудиторських організацій, визнаних Національним банком України, то такий висновок має бути підтвердженим українською аудиторською організацією.

Документи, зазначені в пунктах 1, 2 (крім письмового запевнення іноземного інвестора), 3, 4 частини першої цієї статті, повинні бути легалізовані в установленому порядку, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

У разі, якщо іноземний інвестор є фізичною особою, він подає:

1) письмову згоду на участь іноземного інвестора у банку в Україні, видану державним або іншим уповноваженим контролюючим органом країни, якщо законодавством такої країни вимагається отримання зазначеного дозволу, або письмове запевнення іноземного інвестора про відсутність вимог законодавства країни його перебування щодо попередньої згоди на здійснення інвестиції за кордон. Письмова згода має бути легалізована в консульській установі України, якщо інше не передбачено чинним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України;

2) анкету, яка повинна містити зокрема інформацію про відсутність судимості.

Якщо документи, зазначені в цій статті, складені іноземною мовою, вони повинні супроводжуватися нотаріально завіреним перекладом українською мовою.

Національний банк України має право відмовити у державній реєстрації банку з істотною іноземною участю за умови відсутності принаймні одного з документів, визначених цією статтею, або неналежного оформлення будь-якого з

(Закінчення на 6—10-й стор.).

(Початок на 4—5-й стор.).

них. Відмова надається в письмовій формі із зазначенням відповідних підстав.

Глава 4. ФІЛІЇ І ПРЕДСТАВНИЦТВА БАНКІВ

Стаття 23. Порядок відкриття філій і представництв банків на території України

Філії банків відкриваються за згодою Національного банку України, яка надається на підставі таких документів:

1) клопотання банку про відкриття філії із зазначенням місцезнаходження та основних видів діяльності філії;

2) рішення спостережної ради банку про відкриття філій;

3) положення про філію, затвердженого спостережною радою банку;

4) інформації про керівника та головного бухгалтера філії.

Національний банк України перевіряє відповідність приміщення і обладнання філії вимогам, встановленим Національним банком України.

Національний банк України має право відмовити у наданні згоди на відкриття філії з таких підстав:

1) надані документи не відповідають вимогам цього Закону чи нормативно-правових актів Національного банку України;

2) приміщення та обладнання філії не відповідають вимогам Національного банку України щодо безпеки зберігання цінностей (якщо філія має намір самостійно працювати з готівковими коштами та цінностями);

3) запропоновані кандидатури керівника та головного бухгалтера філії не відповідають вимогам цього Закону щодо професійної відповідності та ділової репутації;

4) у банка-заявника виявлено фінансові або правові проблеми, що вказують на можливість негативних наслідків для клієнтів чи потенційних клієнтів банку в результаті відкриття філії.

Реєстрація філій банку здійснюється Національним банком України протягом одного місяця з моменту надання усіх необхідних документів шляхом внесення відповідної інформації до Державного реєстру банків.

Банки зобов'язані надавати інформацію Національному банку України про відкриття представництва, яка вноситься до Державного реєстру банків.

Стаття 24. Порядок реєстрації представництва іноземного банку на території України

Реєстрація представництв банків-нерезидентів здійснюється Національним банком України.

Для реєстрації подаються такі документи:

1) клопотання про реєстрацію представництва іноземного банку за підписом уповноваженої особи;

2) витяг з банківського (торговельного) реєстру або інший офіційний документ, що підтверджує реєстрацію іноземного банку;

3) положення про представництво;

4) доручення від іноземного банку на здійснення представницьких функцій.

Зазначені документи, крім клопотання про реєстрацію представництва іноземного банку, мають бути нотаріально завірені за місцем їх видачі, легалізовані в консульській установі України, якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, не передбачено інше, і супроводжуються нотаріально завіреним перекладом українською мовою.

Національний банк України може відмовити у реєстрації представництва іноземного банку у разі порушення порядку реєстрації, невідповідності наданих документів законодавству України, недостовірності інформації, а також недотримання умов реєстрації або перевищення повноважень щодо сфер діяльності представництва. Відмова надається в письмовій формі із зазначенням відповідних підстав.

Стаття 25. Дочірні банки, філії і представництва українського банку на території інших держав

Українські банки мають право створювати дочірні банки, філії чи представництва на території інших держав на підставі дозволу Національного банку України. Для відкриття дочірніх банків, філій або представництв українських банків на території інших держав пред'являються такі самі вимоги, які встановлені для відкриття філій чи представництв банків на території України, за умови надання Національним банком України дозволу на здійснення інвестиції за кордон у зв'язку із створенням філії чи представництва банку на території іншої держави.

Для створення дочірнього банку, філії чи представництва українського банку за кордоном цей банк подає до Національного банку України бізнес-план та економічне обгрунтування доцільності створення дочірнього банку, філії чи представництва банку за кордоном.

Дочірній банк, філія чи представництво українського банку на території іншої держави реєструються відповідно до вимог законодавства цієї держави.

Банк у місячний термін має повідомити Національний банк України про відкриття дочірнього банку, філії чи представництва на території іншої держави з наданням копій відповідних документів про їх реєстрацію.

Глава 5. РЕОРГАНІЗАЦІЯ БАНКУ

Стаття 26. Способи реорганізації банку

Реорганізація банку здійснюється добровільно за рішенням його власників або примусово за рішенням Національного банку України.

Реорганізація може здійснюватися шляхом злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення.

Злиття означає припинення діяльності двох або кількох банків як юридичних осіб та передачу належних їм майна, коштів, прав та обов'язків до банку-правонаступника, який створюється у результаті злиття.

Приєднання означає припинення діяльності одного банку як юридичної особи та передачу належних йому майна, коштів, прав та обов'язків до іншого банку.

Поділ означає припинення діяльності одного банку як юридичної особи та передачу належних йому майна, коштів, прав та обов'язків у відповідних частинах до банків, які створюються внаслідок реорганізації цього банку шляхом поділу.

Виділення означає перетворення банку як юридичної особи та передачу певної частини належного йому майна, коштів, прав та обов'язків до банку, який створюється внаслідок реорганізації.

Перетворення передбачає зміну організаційно-правової форми товариства.

Стаття 27. Умови реорганізації банку

Порядок здійснення примусової реорганізації банків встановлюється цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України.

Реорганізація за рішенням власників банку здійснюється згідно із законодавством України про господарські товариства за умови попереднього дозволу Національного банку України.

Для одержання дозволу на реорганізацію банку до Національного банку України подається заява з доданням необхідного обгрунтування та розрахунків, які б засвідчували настання позитивних наслідків для вкладників та інших кредиторів банку.

Національний банк України не дає дозволу на реорганізацію банку у разі, якщо є достатні підстави вважати, що реорганізація загрожує інтересам вкладників та інших кредиторів і банк, створений у результаті реорганізації, не буде відповідати вимогам щодо економічних нормативів його діяльності, порядку реєстрації банків і ліцензування їх діяльності.

Національний банк України надає дозвіл чи відмовляє у реорганізації банку протягом одного місяця з моменту отримання заяви банку на реорганізацію.

Примусова реорганізація здійснюється у разі істотної загрози платоспроможності банку.

Стаття 28. Рішення про реорганізацію

Рішення про реорганізацію банку, крім перетворення, має містити інформацію про:

1) угоду про реорганізацію у разі злиття або приєднання;

2) призначення персонального складу комісії для проведення реорганізації;

3) призначення персонального складу ревізійної комісії для проведення інвентаризації та ревізії матеріальних цінностей, що перебувають на обліку банку (банків);

4) призначення незалежного аудитора, що має сертифікат Національного банку України;

5) строки проведення реорганізації;

6) склад правління (ради директорів) після реорганізації.

Реорганізація розпочинається після затвердження Національним банком України плану реорганізації, який крім інших необхідних заходів повинен передбачати подання Національному банку України відповідних документів, необхідних для державної реєстрації нового банку або для реєстрації змін і доповнень до установчих документів існуючого банку.

Банк вважається реорганізованим з моменту внесення Національним банком України змін до Державного реєстру банків.

У разі примусової реорганізації рішення, передбачені пунктами 2—6 частини першої цієї статті, приймаються Національним банком України, угода про реорганізацію не підписується, загальні умови реорганізації визначаються постановою правління Національного банку України і є обов'язковими для виконання усіма сторонами.

Стаття 29. Угода про злиття або приєднання

Угода про злиття або приєднання укладається банками, що реорганізуються шляхом злиття або приєднання, у письмовій формі.

Угода про злиття або приєднання містить положення, що регулюють питання, визначені у статті 28 цього Закону.

Угода про злиття або приєднання набирає законної сили з моменту затвердження її більшістю у дві третини голосів акціонерів (учасників) на загальних зборах кожного з банків.

Розділ III. КАПІТАЛ, УПРАВЛІННЯ, ВИМОГИ ДО ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Глава 6. КАПІТАЛ, ФОНДИ ТА РЕЗЕРВИ БАНКУ

Стаття 30. Структура капіталу банку

Капітал банку включає:

1) основний капітал;

2) додатковий капітал.

Основний капітал банку включає сплачений і зареєстрований статутний капітал і розкриті резерви, які створені або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку, надбавок до курсу акцій і додаткових внесків акціонерів у капітал, загальний фонд покриття ризиків, що створюється під невизначений ризик при проведенні банківських операцій, за винятком збитків за поточний рік і нематеріальних активів. Розкриті резерви включають і інші фонди такої самої якості, які повинні відповідати таким критеріям:

1) відрахування до фондів мають здійснюватися з прибутку після оподаткування або з прибутку до оподаткування, скоригованого на всі потенційні податкові зобов'язання;

2) фонди і рух коштів до них та з них повинні окремо розкриватись у опублікованих звітах банку;

3) фонди повинні бути у розпорядженні банку для покриття збитків з метою необмеженого і негайного використання у разі появи збитків;

4) збитки не можуть безпосередньо покриватися з фондів, а повинні проводитися через рахунок прибутків і збитків.

За умови затвердження Національним банком України додатковий капітал може включати:

1) нерозкриті резерви (крім того факту, що такі резерви не відображаються в опублікованому балансі банку, вони повинні мати такі самі якість і природу, як і розкритий капітальний резерв);

2) резерви переоцінки (основні засоби та нереалізована вартість «прихованих» резервів переоцінки в результаті довгострокового перебування у власності цінних паперів, відображених у балансі за історичною вартістю їх придбання);

3) гібридні (борг/капітал) капітальні інструменти, які повинні відповідати таким критеріям:

вони є незабезпеченими, субординованими і повністю сплаченими;

вони не можуть бути погашені за ініціативою власника;

вони можуть вільно брати участь у покритті збитків без пред'явлення банку вимоги про припинення торгових операцій;

вони дозволяють відстрочення обслуговування зобов'язань щодо сплати відсотків, якщо рівень прибутковості не дозволяє здійснити такі виплати;

4) субординований борг (звичайні незабезпечені боргові капітальні інструменти, які за умовою контракту не можуть бути забрані з банку раніше 5 років, а у випадку банкрутства чи ліквідації повертаються інвестору після погашення претензій всіх інших кредиторів). При цьому сума таких коштів, включених у капітал, не може перевищувати 50 відсотків розміру основного капіталу зі щорічним зменшенням на 20 відсотків від його первинної вартості протягом 5 останніх років угоди.

Національний банк України має право визначати своєю постановою інші статті балансу банку для включення до додаткового капіталу, а також умови і порядок такого включення. Додатковий капітал не може бути більшим 100 відсотків основного капіталу.

Стаття 31. Розмір статутного капіталу на момент реєстрації банку

Мінімальний розмір статутного капіталу на момент реєстрації банку не може бути менше:

1) для місцевих кооперативних банків — 1 мільйона євро;

2) для комерційних банків, які здійснюють свою діяльність на території однієї області, — 3 мільйонів євро;

3) для банків, які здійснюють свою діяльність на території всієї України, — 5 мільйонів євро.

Перерахування розміру статутного капіталу у гривні здійснюється за офіційним курсом гривні до іноземних валют, встановленим Національним банком України на день укладення установчого договору.

За підсумками року на основі фінансової звітності банки зобов'язані коригувати розмір статутного капіталу на індекс девальвації чи ревальвації гривні за рахунок та в межах валових доходів або валових витрат банку відповідно до методики, встановленої Національним банком України.

Національний банк України має право встановити для окремих банків залежно від їх спеціалізації диференційований мінімальний статутний капітал на момент реєстрації банку, але не нижче розмірів, передбачених цією статтею.

Стаття 32. Порядок формування статутного капіталу банку

Статутний капітал банку формується відповідно до вимог цього Закону, законодавства України та установчих документів банку.

Формування та збільшення статутного капіталу банку може здійснюватися виключно шляхом грошових внесків. Грошові внески для формування та збільшення статутного капіталу банку резиденти України здійснюють у гривнях, а нерезиденти — в іноземній вільно конвертованій валюті або у гривнях.

Статутний капітал банку не повинен формуватися з непідтверджених джерел.

Банк має право збільшувати статутний капітал після того, як усі учасники повністю виконали свої зобов'язання щодо оплати паїв або акцій і попередньо оголошений підписний капітал повністю оплачено.

Банк не має права без згоди Національного банку України зменшувати розмір регулятивного капіталу нижче мінімально встановленого рівня. Капітал банку не може бути меншим статутного капіталу, необхідного для заснування банку.

Забороняється використовувати для формування капіталу банку бюджетні кошти, якщо такі кошти мають інше цільове призначення.

Стаття 33. Акції банку та паї банку

Банки здійснюють емісію власних акцій та оголошують підписку на паї відповідно до законодавства України про господарські товариства та цінні папери з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

Банкам забороняється випуск акцій на пред'явника.

Наявність збитків у банку не є перешкодою для оголошення підписки на акції або паї банку та збільшення статутного капіталу банку.

Банки мають право придбавати власні акції або паї з наступним письмовим повідомленням Національного банку України про укладені угоди, яке має бути надіслане протягом 5 робочих днів з дати укладення угод. Банкам не дозволяється придбання власних акцій, якщо це може призвести до падіння регулятивного капіталу нижче за мінімальний рівень.

Про намір банку придбати загальну кількість власних акцій або паїв у розмірі 10 і більше відсотків загальної емісії банк письмово повідомляє Національному банку України за 15 календарних днів до укладення угод. Національний банк України має право заборонити банку купівлю власних акцій або паїв у разі, якщо це може призвести до погіршення фінансового стану банку.

Банк-емітент продає свої акції на первинному ринку безпосередньо або через андеррайтерів. Банку дозволяється виступати посередником для купівлі-продажу власних акцій або паїв.

Стаття 34. Істотна участь

Юридична чи фізична особа, яка має намір придбати істотну участь у банку або збільшити її таким чином, що така особа буде прямо чи опосередковано володіти чи контролювати 10, 25, 50 та 75 відсотків статутного капіталу банку чи права голосу придбаних акцій (паїв) в органах управління банку, зобов'язана отримати письмовий дозвіл Національного банку України.

Для отримання такого дозволу заявник повинен надати інформацію, передбачену нормативно-правовими актами Національного банку України, щодо фінансового стану та ділової репутації майбутнього власника істотної участі банку.

Національний банк України приймає рішення про задоволення чи відмову в задоволенні прохання про надання дозволу на придбання чи збільшення істотної участі у банку в місячний строк з дня отримання всієї необхідної інформації. Відмова у дозволі на придбання чи збільшення істотної участі у банку надається в письмовій формі із зазначенням відповідних підстав.

Національний банк України не дає дозволу на придбання чи збільшення істотної участі у банку відповідно до частини першої цієї статті у разі, якщо:

1) особа, яка придбаває істотну участь, не має бездоганної ділової репутації. У разі, якщо такою особою є юридична особа, цей критерій поширюється на членів виконавчого органу і наглядової ради юридичної особи, а також на власників істотної участі, що є фізичними особами;

2) відсутні власні кошти у розмірі, достатньому для здійснення заявленого внеску;

3) придбання чи збільшення істотної участі загрожуватиме інтересам вкладників та інших кредиторів банку або розвитку конкурентного середовища у банківській системі.

Якщо особа володіє істотною участю у банку чи збільшує свою участь до рівня, визначеного частиною першою цієї статті, без одержання письмового дозволу Національного банку України останній має право заборонити такій особі прямо чи опосередковано, повністю чи частково користуватися правом голосу придбаних акцій (паїв) та брати участь будь-яким чином в управлінні справами банку.

У разі встановлення заборони користуватися правом голосу відповідно до придбаних акцій (паїв) право брати участь у голосуванні передається довіреній особі, яка призначається Національним банком України за поданням банку. Довірена особа зобов'язана при голосуванні діяти в інтересах кваліфікованого та зваженого управління банком.

Рішення загальних зборів учасників, прийняті з використанням права голосу придбаних акцій (паїв), щодо якого встановлена тимчасова заборона його використання, не мають юридичної сили.

Стаття 35. Адекватність капіталу

Банки, а також власники істотної участі зобов'язані підтримувати норматив співвідношення між розміром регулятивного капіталу і сумою зважених до ризику активів — адекватності капіталу. Від банків вимагається підтримувати їх регулятивний капітал на рівні, що становить не менше 8 відсотків зважених до ризику активів і позабалансових зобов'язань. Для банку, що розпочинає операційну діяльність, цей норматив протягом перших 12 місяців має становити не менше 15 відсотків, протягом наступних 12 місяців — не менше 12 відсотків. Національний банк України має також право встановлювати мінімальний коефіцієнт співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів.

Порядок обчислення нормативу адекватності капіталу банку, мінімальний розмір регулятивного капіталу банку визначаються цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України.

У разі коли рівень регулятивного капіталу банку досягне рівня нижче від встановленого Національним банком України, банк зобов'язаний протягом одного місяця, починаючи з дня встановлення факту зменшення рівня капіталу, подати на розгляд Національного банку України план заходів щодо порядку і строків відновлення рівня регулятивного капіталу банку.

Банку забороняється виплачувати дивіденди чи розподіляти капітал у будь-якій формі, якщо така виплата чи розподіл призведе до порушення нормативу адекватності капіталу.

Капітал банку не може бути менше суми мінімального розміру статутного капіталу, визначеного статтею 31 цього Закону.

У разі, якщо за попередній рік діяльність банку була неприбутковою, банку дозволяється виплачувати дивіденди чи розподіляти капітал у будь-якій формі у сумі, що не перевищує 50 відсотків від різниці між капіталом банку і рівнем регулятивного капіталу.

Стаття 36. Резервний та інші фонди банку

Банки зобов'язані формувати резервний фонд на покриття непередбачених збитків по всіх статтях активів та позабалансових зобов'язаннях.

Розмір відрахувань до резервного фонду має бути не менше 5 відсотків від прибутку банку до досягнення ними 25 відсотків розміру регулятивного капіталу банку.

У разі коли діяльність банку може створювати загрозу інтересам вкладників та інших кредиторів банку, Національний банк України має право вимагати від банку збільшення розміру резервів щорічних відрахувань до них.

Банки зобов'язані формувати інші фонди та резерви на покриття збитків від активів відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України.

Глава 7. УПРАВЛІННЯ БАНКОМ

Стаття 37. Органи управління та контролю банку

Органами управління банку є загальні збори учасників, спостережна рада, правління (рада директорів) банку.

Органом контролю банку є ревізійна комісія та внутрішній аудит банку.

Стаття 38. Загальні збори учасників

Вищим органом управління банку є загальні збори учасників.

До компетенції загальних зборів банку належить прийняття рішень щодо:

1) визначення основних напрямів діяльності банку та затвердження звітів про їх виконання;

2) внесення змін та доповнень до статуту банку;

3) зміни розміру статутного капіталу банку;

4) призначення та звільнення голів та членів спостережної ради банку, ревізійної комісії;

5) затвердження річних результатів діяльності банку, включаючи його дочірні підприємства, затвердження звітів та висновків ревізійної комісії та зовнішнього аудитора;

6) розподілу прибутку;

7) припинення діяльності банку, призначення ліквідатора, затвердження ліквідаційного балансу.

Статутом банку до компетенції загальних зборів учасників можуть бути віднесені інші питання. Повноваження, визначені пунктами 1—7 цієї статті, належать до виключної компетенції загальних зборів учасників. Інші повноваження загальних зборів учасників банку можуть бути делеговані до компетенції спостережної ради банку.

Стаття 39. Спостережна рада банку

Спостережна рада банку обирається загальними зборами учасників з числа учасників банку або їх представників. Члени спостережної ради банку не можуть входити до складу правління (ради директорів) банку, ревізійної комісії банку.

Спостережна рада банку здійснює такі функції:

1) призначає і звільняє голову та членів правління (ради директорів) банку;

2) контролює діяльність правління (ради директорів) банку;

3) визначає зовнішнього аудитора;

4) встановлює порядок проведення ревізій та контролю за фінансово-господарською діяльністю банку;

5) приймає рішення щодо покриття збитків;

6) приймає рішення щодо створення, реорга-

нізації та ліквідації дочірніх підприємств, філій і представництв банку, затвердження їх статутів і положень;

7) затверджує умови оплати праці та матеріального стимулювання членів правління банку;

8) готує пропозиції щодо питань, які виносяться на загальні збори учасників;

9) здійснює інші повноваження, делеговані загальними зборами учасників банку.

Повноваження і порядок роботи спостережної ради банку визначаються статутом банку чи положенням про раду банку, що затверджуються загальними зборами учасників банку.

Стаття 40. Виконавчий орган банку

Правління (рада директорів) банку є виконавчим органом банку, здійснює управління поточною діяльністю банку, формування фондів, необхідних для статутної діяльності банку, та несе відповідальність за ефективність його роботи згідно з принципами та порядком, встановленими статутом банку, рішеннями загальних зборів учасників і спостережної ради банку.

У межах своєї компетенції правління (рада директорів) діє від імені банку, підзвітне загальним зборам учасників та спостережній раді банку.

Правління (рада директорів) банку діє на підставі положення, що затверджується загальними зборами учасників чи спостережною радою банку.

Голова правління (ради директорів) банку керує роботою виконавчого органу та має право представляти банк без доручення.

Стаття 41. Ревізійна комісія

Ревізійна комісія здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю банку.

Ревізійна комісія:

1) контролює дотримання банком законодавства України і нормативно-правових актів Національного банку України;

2) розглядає звіти внутрішніх і зовнішніх аудиторів та готує відповідні пропозиції загальним зборам учасників;

3) вносить на загальні збори учасників або спостережній раді банку пропозиції щодо будь-яких питань, віднесених до компетенції ревізійної комісії, які стосуються фінансової безпеки і стабільності банку та захисту інтересів клієнтів.

Ревізійна комісія обирається загальними зборами учасників банку з числа учасників або їх представників. Ревізійна комісія підзвітна загальним зборам учасників банку.

Членами ревізійної комісії не можуть бути особи, які є працівниками банку.

Ревізійна комісія здійснює перевірку фінансово-господарської діяльності банку за дорученням загальних зборів учасників, спостережної ради банку або на вимогу учасника (учасників), які володіють у сукупності більше ніж 10 відсотками голосів.

Ревізійна комісія має право залучати до ревізій та перевірок зовнішніх та внутрішніх експертів і аудиторів.

Ревізійна комісія доповідає про результати ревізій та перевірок загальним зборам учасників чи спостережній раді банку. Ревізійна комісія готує висновки до звітів і балансів банку. Без висновку ревізійної комісії загальні збори учасників не мають права затверджувати фінансовий звіт банку.

Члени ревізійної комісії можуть брати участь з правом дорадчого голосу у засіданнях спостережної ради та правління (ради директорів) банку.

Засідання ревізійної комісії проводяться за необхідністю, але не рідше одного разу на рік.

Позачергові засідання ревізійної комісії можуть скликатися спостережною радою банку чи за ініціативою акціонерів, які володіють більше ніж 10 відсотками голосів.

Рішення приймається більшістю голосів членів ревізійної комісії.

Повноваження ревізійної комісії банку визначаються статутом банку, а порядок її роботи — положенням про ревізійну комісію, що затверджується загальними зборами учасників (акціонерів) банку.

Стаття 42. Вимоги до керівників банків

Керівниками банку є голова, його заступники та члени ради банку, голова, його заступники та члени правління (ради директорів), головний бухгалтер, його заступник, керівники відокремлених структурних підрозділів банку.

Керівниками банку мають бути дієздатні фізичні особи, які відповідають таким вимогам:

1) наявність вищої економічної, юридичної освіти чи освіти у галузі управління залежно від займаної посади (ця вимога не застосовується до членів спостережної ради банку);

2) стаж роботи у банківській системі за відповідним фахом не менше трьох років (ця вимога не застосовується до членів спостережної ради банку);

3) бездоганна ділова репутація.

Голова правління (ради директорів) та головний бухгалтер заступають на посаду після надання письмової згоди на це Національним банком України.

Голова правління (ради директорів) банку та головний бухгалтер повинні мати попередній досвід керівної роботи у банках.

Стаття 43. Обов'язки щодо захисту інтересів банку

При виконанні своїх обов'язків відповідно до вимог цього Закону керівники банку зобов'язані діяти на користь банку та клієнтів і зобов'язані ставити інтереси банку вище власних.

Зокрема, керівники банку зобов'язані:

1) ставитися з відповідальністю до виконання своїх службових обов'язків;

2) приймати рішення в межах наданих повноважень;

3) не використовувати службове становище у власних інтересах.

Стаття 44. Управління ризиками

Банк створює постійно діючий підрозділ з питань аналізу та управління ризиками, що має відповідати за встановлення лімітів щодо окремих операцій, лімітів ризиків контрпартнерів, країн контрпартнерів, структури балансу відповідно до рішень правління (ради директорів) з питань політики щодо ризикованості та прибутковості діяльності банку.

Для забезпечення додаткових заходів з метою управління ризиками банки створюють постійно діючі комітети, зокрема:

1) кредитний комітет, який щомісячно оцінює якість активів банку та готує пропозиції щодо формування резервів на покриття можливих збитків від їх знецінення;

2) комітет з питань управління активами та пасивами, який щомісячно розглядає собівартість пасивів та прибутковість активів і приймає рішення щодо політики відсоткової маржі, розглядає питання відповідності строковості активів та пасивів та надає відповідним підрозділам банку рекомендації щодо усунення розбіжностей у часі, що виникають;

3) тарифний комітет, який щомісячно аналізує співвідношення собівартості послуг та ринкової конкурентоспроможності діючих тарифів, відповідає за політику банку з питань операційних доходів.

Банки самостійно вирішують і створюють органи управління фінансовими ризиками з метою забезпечення сприятливих фінансових умов захисту інтересів вкладників та інших кредиторів.

Стаття 45. Внутрішній аудит

Банки створюють службу внутрішнього аудиту, яка є органом оперативного контролю правління (ради директорів) банку.

Служба внутрішнього аудиту виконує такі функції:

1) наглядає за поточною діяльністю банку;

2) контролює дотримання законів, нормативно-правових актів Національного банку України та рішень органів управління банку;

3) перевіряє результати поточної фінансової діяльності банку;

4) аналізує інформацію та відомості про діяльність банку, професійну діяльність її працівників, випадки перевищення повноважень посадовими особами банку;

5) надає правлінню (раді директорів) висновки та пропозиції за результатами перевірок;

6) інші функції, пов'язані з наглядом та контролем за діяльністю банку.

Служба внутрішнього аудиту підпорядковується правлінню (раді директорів) банку та звітує перед ним, діє на підставі положення, затвердженого правлінням (радою директорів).

Служба внутрішнього аудиту має право на ознайомлення з усією документацією банку та нагляд за діяльністю будь-якого підрозділу банку. Служба внутрішнього аудиту уповноважена вимагати письмові пояснення від окремих посадових осіб банку щодо виявлених недоліків у роботі.

Кандидатура керівника служби внутрішнього аудиту погоджується з Національним банком України.

Служба внутрішнього аудиту не несе відповідальності і не має владних повноважень щодо операцій, за якими вона здійснює аудит.

Служба внутрішнього аудиту несе відповідальність за обсяги та достовірність звітів, які подаються правлінню (раді директорів) щодо питань, віднесених до її компетенції, визначених цим Законом.

Працівники служби внутрішнього аудиту при призначенні на посаду дають письмове зобов'язання про нерозголошення інформації щодо діяльності банку та збереження банківської таємниці відповідно до вимог глави 10 цього Закону.

Стаття 46. Обов'язки щодо інформування Національного банку України

Правління (рада директорів) банку зобов'язане протягом трьох робочих днів інформувати Національний банк України про:

1) звільнення керівника (керівників) банку та про кандидатуру на призначення на цю посаду;

2) зміну юридичної адреси і місцезнаходження банку та його відокремлених структурних підрозділів;

3) втрати на суму, що перевищує 15 відсотків капіталу банку;

4) падіння рівня капіталу банку нижче рівня регулятивного капіталу;

5) наявність хоча б однієї з підстав для призначення тимчасового адміністратора чи ліквідатора;

6) припинення банківської діяльності;

7) пред'явлення обвинувачення у вчиненні корисливого злочину керівнику банку, фізичній особі — власнику істотної участі або представнику юридичної особи — власнику істотної участі.

Національний банк України має право визначити перелік іншої інформації, що є важливою для цілей банківського нагляду.

Глава 8. ВИМОГИ ДО ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Стаття 47. Банківські операції

На підставі банківської ліцензії банки мають право здійснювати такі банківські операції:

1) приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб;

2) відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них;

3) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Банк, крім перелічених у частині першій цієї статті операцій, має право здійснювати такі операції та угоди:

1) операції з валютними цінностями;

2) емісію власних цінних паперів;

3) організацію купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів;

4) здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг);

5) надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;

6) придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг);

7) лізинг;

8) послуги з відповідального зберігання та надання в оренду сейфів для зберігання цінностей та документів;

9) випуск, купівлю, продаж і обслуговування чеків, векселів та інших оборотних платіжних інструментів;

10) випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використанням цих карток;

11) надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій.

Операції, визначені пунктами 1—3 частини першої цієї статті, належать до виключно банківських операцій, здійснювати які у сукупності дозволяється тільки юридичним особам, які мають банківську ліцензію. Інші юридичні особи мають право здійснювати операції, визначені пунктами 2—3 частини першої цієї статті, на підставі ліцензії на здійснення окремих банківських операцій, а інші операції та угоди, передбачені цією статтею, вони можуть здійснювати у порядку, визначеному законами України.

За умови отримання письмового дозволу Національного банку України банки також мають право здійснювати такі операції:

1) здійснення інвестицій у статутні фонди та акції інших юридичних осіб;

2) здійснення випуску, обігу, погашення (розповсюдження) державної та іншої грошової лотереї;

3) перевезення валютних цінностей та інкасацію коштів;

4) операції за дорученням клієнтів або від свого імені:

з інструментами грошового ринку;

з інструментами, що базуються на обмінних курсах та відсотках;

з фінансовими ф'ючерсами та опціонами;

5) довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами;

6) депозитарну діяльність і діяльність з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів.

Національний банк України встановлює порядок надання банкам дозволу на здійснення операцій, визначених пунктами 1-4 частини другої цієї статті. Дозвіл надається, якщо:

1) рівень регулятивного капіталу банку відповідає вимогам Національного банку України, що підтверджується незалежним аудитором;

2) банк не є об'єктом застосування заходів впливу;

3) банком подано план, за яким він буде здійснювати таку діяльність, і цей план схвалений Національним банком України;

4) Національний банк України дійшов висновку, що банк має достатні фінансові можливості і відповідних спеціалістів для здійснення такої діяльності.

Банк має право здійснювати інші угоди згідно із законодавством України.

Національний банк України має право встановити спеціальні вимоги, включаючи вимоги щодо підвищення рівня регулятивного капіталу банку чи інших економічних нормативів, стосовно певного виду діяльності, передбаченого у цій статті.

Комерційні банки самостійно встановлюють процентні ставки та комісійну винагороду по своїх операціях.

Стаття 48. Обмеження щодо діяльності банків

Банкам забороняється діяльність у сфері матеріального виробництва, торгівлі (за винятком реалізації пам'ятних, ювілейних і інвестиційних монет) та страхування, крім виконання функцій страхового посередника.

Спеціалізованим банкам (за винятком ощадного) забороняється залучати вклади (депозити) від фізичних осіб в обсягах, що перевищують 5 відсотків капіталу банку.

Банк може мати у власності нерухоме майно загальною вартістю не більше 25 відсотків капіталу банку. Це обмеження не поширюється на:

1) приміщення, яке забезпечує технологічне здійснення банківських функцій;

2) майно, яке перейшло банку у власність на підставі реалізації прав заставодержателя відповідно до умов договору застави;

3) майно, набуте банком з метою запобігання збиткам, за умови, що таке майно має бути відчужено банком протягом одного року з моменту набуття права власності на нього.

Стаття 49. Кредитні операції

Як кредитні у цій статті розглядаються операції, зазначені у пункті 3 частини першої та у пунктах 3—7 частини другої статті 47 цього Закону.

Для проведення спільного фінансування банки можуть укладати угоди про консорціумне кредитування. В рамках такої угоди банки-учасники встановлюють умови надання кредиту та призначають банк, відповідальний за виконання угоди. Банки-учасники несуть ризик по наданому кредиту пропорційно до внесених у консорціум коштів.

Банк зобов'язаний мати підрозділ, функціями якого є надання кредитів та управління операціями, пов'язаними з кредитуванням.

Банкам забороняється прямо чи опосередковано надавати кредити для придбання власних цінних паперів. Використання цінних паперів власної емісії для забезпечення кредитів можливе з дозволу Національного банку України.

Банк зобов'язаний при наданні кредитів додержуватись основних принципів кредитування, у тому числі перевіряти кредитоспроможність позичальників та наявність забезпечення кредитів, додержуватись встановлених Національним банком України вимог щодо концентрації ризиків.

Банк не може надавати кредити під процент, ставка якого є нижчою від процентної ставки за кредитами, які бере сам банк, і процентної ставки, що виплачується ним по депозитах. Виняток можна робити лише у разі, якщо при здійсненні такої операції банк не матиме збитків.

Банк має право видавати бланкові кредити за умов додержання економічних нормативів.

Надання безпроцентних кредитів забороняється, за винятком передбачених законом випадків.

У разі несвоєчасного погашення кредиту або відсотків за його користування банк має право видавати наказ про примусову оплату боргового зобов'язання, якщо це передбачено угодою.

Стаття 50. Прямі інвестиції банків

Банки здійснюють прямі інвестиції та операції з цінними паперами відповідно до законодавства України про цінні папери, інвестиційну діяльність та згідно з нормативно-правовими актами Національного банку України.

Банки мають право здійснювати інвестиції лише на підставі письмового дозволу Національного банку України, який надається згідно з правилами, встановленими статтею 47 цього Закону.

Банк має право здійснити інвестицію без письмового дозволу Національного банку України у разі, якщо:

1) інвестиція в будь-яку юридичну особу становить не більше ніж 5 відсотків регулятивного капіталу банку;

2) юридична особа, в яку здійснюється інвестиція, веде виключно діяльність з надання фінансових послуг;

3) регулятивний капітал банку повністю відповідає вимогам для інвестицій, встановленим нормативно-правовими актами Національного банку України.

Порядок інформування про здійснення інвестиції, зазначеної у частині третій цієї статті, встановлює Національний банк України.

Банку забороняється інвестувати кошти в підприємство, установу, статутом яких передбачена повна відповідальність його власників.

Пряма чи опосередкована участь банку у капіталі будь-якого підприємства, установи не повинна перевищувати 15 відсотків капіталу банку. Сукупні інвестиції банку не повинні перевищувати 60 відсотків розміру капіталу банку.

Це обмеження не застосовується у разі, якщо:

1) акції та інші цінні папери, придбані банком у зв'язку з реалізацією права заставодержателя і банк не утримує їх більше одного року;

2) банком з метою створення фінансової холдингової групи придбані акції, емітентом яких є інший банк;

3) цінні папери знаходяться у власності банку не більше одного року, який отримав їх у результаті андеррайтингу;

4) акції та інші цінні папери придбані банком за рахунок та від імені своїх клієнтів.

Вимоги другої та шостої частин цієї статті не поширюються на діяльність інвестиційних банків.

Стаття 51. Розрахункові банківські операції

Для здійснення банківської діяльності банки відкривають та ведуть кореспондентські рахунки у Національному банку України та інших банках в Україні і за її межами, банківські рахунки для фізичних та юридичних осіб у гривнях та іноземній валюті.

Банківські розрахунки проводяться у готівковій та безготівковій формах згідно із правилами, встановленими нормативно-правовими актами Національного банку України.

Безготівкові розрахунки проводяться на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вигляді.

Банки в Україні можуть використовувати як платіжні інструменти платіжні доручення, платіжні вимоги, вимоги-доручення, векселі, чеки, банківські платіжні картки та інші дебетові і кредитові платіжні інструменти, що застосовуються у міжнародній банківській практиці.

Платіжні інструменти мають бути оформлені належним чином і містити інформацію про їх емітента, платіжну систему, в якій вони використовуються, правові підстави здійснення розрахункової операції і, як правило, держателя платіжного інструмента та отримувача коштів, дату валютування, а також іншу інформацію, необхідну для здійснення банком розрахункової операції, що цілком відповідають інструкціям власника рахунку або іншого передбаченого законодавством ініціатора розрахункової операції.

При виконанні розрахункової операції банк зобов'язаний перевірити достовірність та формальну відповідність документа.

Стаття 52. Угоди з пов'язаними з банком особами

Угоди, що здійснюються з пов'язаними з банком особами (далі —пов'язані особи), не можуть передбачати більш сприятливі умови, ніж угоди, укладені з іншими особами. Угоди, укладені банком із пов'язаними особами на умовах, сприятливіших за звичайні, визнаються судом недійсними з моменту їх укладення.

Для цілей цього Закону пов`язаними особами є:

1) керівники банку;

2) власники істотної участі в банку;

3) близькі родичі, чоловік, жінка, діти, батьки будь-якої особи, що зазначені в пунктах 1 і 2;

4) афілійовані особи банку, керівники і власники істотної участі в афілійованих особах, а також їх близькі родичі.

Більш сприятливими умовами визначаються:

1) прийняття меншого забезпечення виконання зобов'язань, ніж вимагається від інших клієнтів;

2) придбання у пов'язаної особи майна низької якості чи за завищеною ціною;

3) здійснення інвестиції в цінні папери пов'язаної особи, яку банк не здійснив би в інше підприємство;

4) оплата товарів та послуг пов'язаної особи за цінами вищими, ніж звичайні або за таких обставин, коли такі самі товари і послуги іншої особи взагалі не були б придбані.

Банк може укладати угоди з пов'язаними особами, які передбачають нарахування відсотків та комісійних на здійснення банківських операцій, які менші звичайних, та нарахування відсотків за вкладами і депозитами, які більші звичайних, у разі, якщо прибуток банку дозволяє здійснювати це без шкоди для фінансового розвитку банку.

Банку забороняється надавати кредити будь-якій особі для: погашення цією особою будь-яких зобов'язань перед пов'язаною особою банку; придбання активів пов'язаної особи банку; придбання цінних паперів, розміщених чи підписаних пов'язаною особою банку, за винятком продукції, що виробляється цією особою.

Національний банк України може своїм розпорядженням запроваджувати обмеження на суму угод із пов'язаними особами.

Стаття 53. Забезпечення конкуренції у банківській системі

Банкам забороняється укладати договори з метою обмеження конкуренції та монополізації умов надання кредитів, інших банківських послуг, встановлення процентних ставок та комісійної винагороди.

Банку забороняється встановлювати процентні ставки та комісійні винагороди на рівні нижче собівартості банківських послуг у цьому банку.

Банку забороняється вчиняти будь-які дії щодо впровадження у своїй практиці недобросовісної конкуренції.

Факти недобросовісної конкуренції щодо надання банком тих чи інших банківських послуг або здійснення операцій є підставою для заборони цьому банку подальшого надання таких послуг або здійснення операцій.

Стаття 54. Достовірність реклами

Банкам забороняється поширення реклами у будь-якій формі, що містить неправдиву інформацію про їх діяльність у сфері банківських послуг.

(Закінчення на 8—10-й стор.).

(Початок на 4—7-й стор.).

Національний банк України має право застосувати заходи впливу до банків та інших осіб, які порушують вимоги цієї статті.

Глава 9. ВІДНОСИНИ БАНКУ З КЛІЄНТАМИ

Стаття 55. Регулювання відносин банку з клієнтом

Відносини банку з клієнтом регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та угодами (договорами) між клієнтом та банком.

Банк зобов'язаний докладати максимальних зусиль для уникнення конфлікту інтересів працівників банку і клієнтів, а також конфлікту інтересів клієнтів банку.

Банкам забороняється вимагати від клієнта придбання будь-яких товарів чи послуг від банку або від спорідненої чи пов'язаної особи банку як обов'язкову умову надання банківських послуг.

Стаття 56. Право клієнта на інформацію

Клієнт має право доступу до інформації щодо діяльності банку. Банки зобов'язані на вимогу клієнта надати таку інформацію:

1) відомості, які підлягають обов'язковій публікації, про фінансові показники діяльності банку та його економічний стан;

2) перелік керівників банку та його відокремлених підрозділів, а також фізичних та юридичних осіб, які мають істотну участь у банку;

3) перелік послуг, що надаються банком;

4) ціну банківських послуг;

5) іншу інформацію та консультації з питань надання банківських послуг.

Стаття 57. Гарантування вкладів фізичних осіб

Вклади фізичних осіб комерційних банків гарантуються в порядку, передбаченому законодавством України.

Вклади фізичних осіб Державного ощадного банку України гарантуються державою.

Стаття 58. Відповідальність банку за своїми зобов'язаннями

Банк відповідає за своїми зобов'язаннями всім своїм майном відповідно до законодавства.

Банк не відповідає за невиконання або несвоєчасне виконання зобов'язань у разі оголошення мораторію на задоволення вимог кредиторів, зупинення операцій по рахунках, арешту власних коштів банку на його рахунках уповноваженими органами державної влади.

Учасники банку відповідають за зобов'язаннями банку згідно із законами України та статутом банку.

Стаття 59. Арешт, стягнення та зупинення операцій по рахунках

Арешт на майно або кошти банку, що знаходяться на його рахунках, а так само арешт на кошти та інші цінності юридичних або фізичних осіб, що знаходяться в банку, накладається виключно за санкціонованою прокурором постановою слідчого, за постановою державного виконавця у випадках, передбачених законами України, або за рішенням суду.

Звільнення майна з-під арешту здійснюється за постановою органу, який прийняв рішення про накладення арешту, або за рішенням суду.

Зупинення власних видаткових операцій банку по його рахунках, а так само зупинення видаткових операцій по рахунках юридичних або фізичних осіб здійснюється уповноваженими відповідно до законів України державними органами і виключно у випадках, передбачених законами України.

Забороняється накладати арешт на кореспондентські рахунки банку або зупиняти операції по цих рахунках.

Операції по рахунках можуть бути відновлені органом, який прийняв рішення про їх зупинення, або за рішенням суду.

Стягнення на власні кошти банку, грошові кошти та інші цінності фізичних чи юридичних осіб, що знаходяться у банку, може бути звернене за виконавчими документами, передбаченими законами України.

Рішенням суду про стягнення на кошти, які знаходяться на рахунках юридичних чи фізичних осіб, видаткові операції по яких зупинені уповноваженим органом, підлягають негайному і безумовному виконанню, за винятком випадків введення мораторію відповідно до цього Закону.

Глава 10. БАНКІВСЬКА ТАЄМНИЦЯ ТА КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ

Стаття 60. Банківська таємниця

Інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту, є банківською таємницею.

Банківською таємницею, зокрема, є:

1) відомості про стан рахунків клієнтів, у тому числі стан кореспондентських рахунків банків у Національному банку України;

2) операції, які були проведені на користь чи за дорученням клієнта, здійснені ним угоди;

3) фінансово-економічний стан клієнтів;

4) системи охорони банку та клієнтів;

5) інформація про організаційно-правову структуру юридичної особи-клієнта, її керівників, напрями діяльності;

6) відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проекту, винаходів, зразків продукції та інша комерційна інформація;

7) інформація щодо звітності по окремому банку, за винятком тієї, що підлягає опублікуванню;

8) коди, що використовуються банками для захисту інформації.

Інформація про банки чи клієнтів, що збирається під час проведення банківського нагляду, становить банківську таємницю.

Положення цієї статті не поширюються на узагальнену по банках інформацію, яка підлягає опублікуванню. Перелік інформації, що підлягає обов'язковому опублікуванню, встановлюється Національним банком України та додатково самим банком на його розсуд.

Стаття 61. Зобов'язання щодо збереження банківської таємниці

Банки зобов'язані забезпечити збереження банківської таємниці шляхом:

1) обмеження кола осіб, що мають доступ до інформації, яка становить банківську таємницю;

2) організації спеціального діловодства з документами, що містять банківську таємницю;

3) застосування технічних засобів для запобігання несанкціонованому доступу до електронних та інших носіїв інформації;

4) застосування застережень щодо збереження банківської таємниці та відповідальності за її розголошення у договорах і угодах між банком і клієнтом.

Службовці банку при вступі на посаду підписують зобов'язання щодо збереження банківської таємниці. Керівники та службовці банків зобов'язані не розголошувати та не використовувати з вигодою для себе чи для третіх осіб конфіденційну інформацію, яка стала відома їм при виконанні своїх службових обов'язків.

Приватні особи та організації, які при виконанні своїх функцій або наданні послуг банку безпосередньо чи опосередковано отримали конфіденційну інформацію, зобов'язані не розголошувати цю інформацію і не використовувати її на свою користь чи на користь третіх осіб.

У разі заподіяння банку чи його клієнту збитків шляхом витоку інформації про банки та їх клієнтів з органів, які уповноважені здійснювати банківський нагляд, збитки відшкодовуються винними органами.

Стаття 62. Порядок розкриття банківської таємниці

Інформація щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить банківську таємницю, розкривається банками:

1) на письмовий запит або з письмового дозволу власника такої інформації;

2) на письмову вимогу суду або за рішенням суду;

3) органам прокуратури України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України — на їх письмову вимогу стосовно операцій за рахунками конкретної юридичної особи або фізичної особи — суб'єкта підприємницької діяльності за конкретний проміжок часу;

4) органам Державної податкової служби України на їх письмову вимогу з питань оподаткування або валютного контролю стосовно операцій за рахунками конкретної юридичної особи або фізичної особи — суб'єкта підприємницької діяльності за конкретний проміжок часу.

Вимога відповідного державного органу на отримання інформації, яка містить банківську таємницю, повинна:

1) бути викладена на бланку державного органу встановленої форми;

2) бути надана за підписом керівника державного органу (чи його заступника), скріпленого гербовою печаткою;

3) містити передбачені цим Законом підстави для отримання цієї інформації;

4) містити посилання на норми закону, відповідно до яких державний орган має право на отримання такої інформації.

Довідки по рахунках (вкладах) у разі смерті їх власників надаються банком особам, зазначеним власником рахунку (вкладу) в заповідальному розпорядженні банку, державним нотаріальним конторам або приватним нотаріусам, іноземним консульським установам по справах спадщини за рахунками (вкладами) померлих власників рахунків (вкладів).

Банку забороняється надавати інформацію про клієнтів іншого банку, навіть якщо їх імена зазначені у документах, угодах та операціях клієнта.

Банк має право надавати загальну інформацію, що становить банківську таємницю, іншим банкам в обсягах, необхідних при наданні кредитів, банківських гарантій.

Обмеження стосовно отримання інформації, що містить банківську таємницю, передбачені цією статтею, не поширюються на службовців Національного банку України або уповноважених ними осіб, які в межах повноважень, наданих Законом України "Про Національний банк України", здійснюють функції банківського нагляду або валютного контролю.

Національний банк України має право відповідно до міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або за принципом взаємності надати інформацію про банк органу банківського нагляду іншої країни, якщо:

1) це не порушує державні інтереси та банківську таємницю;

2) є гарантія того, що отримана інформація буде використана виключно з метою банківського нагляду;

3) є гарантія того, що отримана інформація не буде передана за межі органу банківського нагляду.

Положення цієї статті не поширюються на випадки повідомлення банками відповідно до законодавства про операції, що мають сумнівний характер, та на інші передбачені законом випадки повідомлень про банківські операції спеціальним підрозділам по боротьбі з організованою злочинністю.

Особи, винні в порушенні порядку розкриття та використання банківської таємниці, несуть відповідальність згідно із законами України.

Глава 11. ЗАПОБІГАННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ГРОШЕЙ, НАБУТИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Стаття 63. Запобігання легалізації грошей, набутих злочинним шляхом

У цьому Законі під легалізацією грошей, набутих злочинним шляхом, слід розуміти внесення до банку грошей чи іншого майна, набутих з порушенням вимог законодавства України, або переказ таких грошей чи майна через банківську систему України з метою приховання джерел походження цих коштів чи створення видимості їх легальності.

Банки зобов'язані відповідно до вимог законодавства України запобігати використанню банківської системи з метою легалізації грошей.

Стаття 64. Обов'язок щодо ідентифікації осіб

Банкам забороняється вступати в договірні відносини з анонімними особами.

Банки зобов'язані ідентифікувати усіх осіб, які здійснюють значні та/або сумнівні операції.

Значними є операції, якщо безготівкові розрахунки за угодами на суми, що перевищують еквівалент 50 000 євро, або угоди з готівкою на суму, що перевищують еквівалент 10 000 євро за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України.

Сумнівними є операції, що мають такі ознаки:

1) операція здійснюється при незвичних або невиправдано заплутаних умовах;

2) операція не є економічно виправданою або суперечить законодавству України.

Банки зобов'язані ідентифікувати осіб, які здійснюють розрахунки за угодами на суму нижчу, ніж зазначено у частині третій цієї статті, якщо угода явно пов'язана з іншою угодою і загальна сума оплати за цими угодами перевищує встановлену межу або у разі обґрунтованої підозри в тому, що кошти набуті злочинним шляхом.

При цьому з метою попередження злочинів інформація щодо ідентифікації осіб повідомляється банками відповідним органам згідно з законодавством України, яке регулює питання боротьби з організованою злочинністю.

Ідентифікація особи не є обов'язковою:

1) у разі здійснення її працівниками, які регулярно здійснюють операції від імені клієнта і раніше були ідентифіковані;

2) у разі здійснення угод між банками.

Стаття 65. Зберігання документів

Усі документи, що були підставою для здійснення угод, зазначених у статті 64 цього Закону, а також письмові результати ідентифікації пов'язаних з ними осіб банк зобов'язаний зберігати протягом п'яти років з дня виконання угоди.

Розділ IV. РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. БАНКІВСЬКИЙ НАГЛЯД

Глава 12. ПОВНОВАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ

Стаття 66. Форми регулювання банківської діяльності

Державне регулювання діяльності банків здійснюється Національним банком України у таких формах:

I. Адміністративне регулювання:

1) реєстрація банків і ліцензування їх діяльності;

2) встановлення вимог та обмежень щодо діяльності банків;

3) застосування санкцій адміністративного чи фінансового характеру;

4) нагляд за діяльністю банків;

5) надання рекомендацій щодо діяльності банків.

II. Індикативне регулювання:

1) встановлення обов'язкових економічних нормативів;

2) визначення норм обов'язкових резервів для банків;

3) встановлення норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій;

4) визначення процентної політики;

5) рефінансування банків;

6) кореспондентських відносин;

7) управління золотовалютними резервами, включаючи валютні інтервенції;

8) операцій з цінними паперами на відкритому ринку;

9) імпорту та експорту капіталу.

Стаття 67. Мета, організація, підстави та обсяг нагляду

Метою банківського нагляду є стабільність банківської системи та захист інтересів вкладників і кредиторів банку щодо безпеки зберігання коштів клієнтів на банківських рахунках.

Наглядова діяльність Національного банку України охоплює всі банки, їх підрозділи, афілійованих та споріднених осіб банків на території України та за кордоном, установи іноземних банків в Україні, а також інших юридичних та фізичних осіб у частині дотримання вимог цього Закону щодо здійснення банківської діяльності.

При здійсненні банківського нагляду Національний банк України має право вимагати від банків та їх керівників усунення порушень банківського законодавства, виконання нормативно-правових актів Національного банку України для уникнення або подолання небажаних наслідків, що можуть поставити під загрозу безпеку коштів, довірених таким банкам, або завдати шкоди належному веденню банківської діяльності.

При здійсненні банківського нагляду Національний банк України може користуватися послугами інших установ за окремими угодами.

У разі відкликання у банку банківської ліцензії Національний банк України повідомляє про це відповідні органи інших держав, в яких банк мав філії або кореспондентські та інші рахунки.

Національний банк України здійснює банківський нагляд на індивідуальній та консолідованій основі і застосовує заходи впливу за порушення вимог законодавства щодо банківської діяльності.

У разі розгляду Національним банком України питань щодо застосування заходів впливу до конкретного банку для надання пояснень запрошується голова правління (ради директорів) або голова спостережної ради цього банку, за винятком випадків призначення тимчасового адміністратора або відкликання ліцензії банку і призначення ліквідатора.

При здійсненні нагляду за установами, що ведуть банківську діяльність в інших державах, Національний банк України співпрацює з відповідними органами цих держав. Повідомлення, надіслане відповідними органами інших держав, може використовуватися тільки в таких цілях:

для перевірки ліцензії установи на право ведення діяльності;

для перевірки права на здійснення банківської діяльності.

Глава 13. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ЗВІТНІСТЬ ТА АУДИТ

Стаття 68. Загальні засади ведення бухгалтерського обліку і звітності в банках

Банки організовують бухгалтерський облік відповідно до внутрішньої облікової політики, розробленої на підставі правил, встановлених Національним банком України відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та положень (стандартів) України.

Бухгалтерський облік має забезпечувати своєчасне та повне відображення всіх банківських операцій та надання користувачам достовірної інформації про стан активів і зобов'язань, результати фінансової діяльності та їх зміни.

У фінансових звітах кожного банку відображаються результати його діяльності за звітний період.

Стаття 69. Звітність банків

Банк зобов'язаний подавати Національному банку України фінансову і статистичну звітність щодо роботи банку, його операцій, ліквідності, платоспроможності, прибутковості, а також інформацію афілійованих осіб банку з метою оцінки фінансового стану банку.

Національний банк України має право вимагати від банку подання консолідованої звітності.

Національний банк України встановлює для банків:

1) форми звітності та методику її складання;

2) періодичність та строки подання звітності;

3) структуру пояснювальної записки;

4) мінімум відомостей, що підлягають опублікуванню, та строки їх подання;

5) методику складання консолідованої звітності.

Національний банк України має право в окремих випадках вимагати подання разової та тимчасової звітності.

Кожний власник істотної участі в банку, який є юридичною особою, зобов'язаний подати Національному банку України у встановлений ним строк річний звіт про свою діяльність. Звіт повинен містити таку інформацію:

1) види діяльності, які здійснює юридична особа;

2) інформація щодо суб'єктів господарювання, в яких особа має участь, що перевищує 10 відсотків, зокрема: найменування та місцезнаходження юридичної особи, розмір частки, що знаходиться у власності цієї особи, види діяльності;

3) баланс та звіт про прибутки цієї особи на кінець останнього фінансового року.

Національний банк України має право вимагати подання інших періодичних звітів чи інформації від власників істотної участі в банку з метою здійснення нагляду за безпекою і надійністю фінансового стану банку та забезпечення дотримання положень цього Закону.

Фінансовим роком банку вважається календарний рік, який починається 1 січня.

Фінансова звітність банків, що подається до Національного банку України, має бути щорічно перевірена аудитором. Аудиторська перевірка банку здійснюється аудитором, який має сертифікат Національного банку України на аудиторську перевірку банківських установ.

Аудиторський звіт має містити:

1) баланс банку;

2) звіт про рахунки доходів та витрат;

3) звіт про рух капіталу;

4) таблицю строків активів та пасивів;

5) інформацію стосовно достатності резервів та капіталу банку;

6) інформацію стосовно адекватності бухгалтерського обліку, процедури внутрішнього аудиту та заходів контролю банку;

7) висновок про те, чи відображає наданий банком фінансовий звіт дійсний фінансовий стан банку.

Стаття 70. Публікація фінансового звіту

Банк зобов'язаний публікувати квартальні баланси, а також звіт про прибутки (збитки) в газеті "Урядовий кур'єр" чи «Голос України» протягом місяця, наступного за звітним кварталом.

Банк зобов'язаний публікувати річну фінансову звітність, підтверджену аудитором, не пізніше 1 червня наступного за звітним року в газеті «Урядовий кур'єр» чи «Голос України».

Глава 14. ІНСПЕКЦІЙНІ ПЕРЕВІРКИ БАНКІВ

Стаття 71. Інспекційні перевірки банків

Кожний банк є об'єктом перевірки на місці інспекторами Національного банку України чи аудиторами, призначеними Національним банком України.

Перевірки здійснюються з метою визначення рівня безпеки і стабільності операцій банку, достовірності звітності банку і дотримання банком законодавства України про банки і банківську діяльність, а також нормативно-правових актів Національного банку України.

Перевірка банків здійснюється відповідно до плану, затвердженого Національним банком України. Планова перевірка здійснюється не частіше одного разу на рік. Про проведення планової перевірки Національний банк України зобов'язаний повідомити банк не пізніше, ніж за 10 днів до його початку.

Банки зобов'язані забезпечити інспекторам Національного банку України та іншим уповноваженим ним особам вільний доступ до всіх документів та інформації з дотриманням правил цієї статті, а при перевірці на місці — можливість вільного доступу в робочий час у всі приміщення банку.

Керівництво банку призначає компетентного представника для надання необхідних документів та пояснень і забезпечує приміщенням для роботи працівників служби банківського нагляду Національного банку України.

Національний банк України може прийняти рішення про проведення позапланової перевірки банку при наявності обґрунтованих підстав. Таке рішення має бути підписане Головою Національного банку України або уповноваженим ним особою.

Для здійснення своїх повноважень щодо нагляду Національний банк України має право безоплатно одержувати від банків інформацію про їх діяльність та пояснення з окремих питань діяльності банку.

Не допускається надання матеріалів перевірки третім особам у разі, якщо в матеріалах перевірки відсутні дані про факти порушень законодавства.

У ході перевірки банку Національний банк України має право перевіряти будь-яку звітність афілійованої особи банку щодо взаємовідносин з банком з метою визначення впливу банком з афілійованою особою на стан банку. Для цілей перевірки афілійовані особи надають Національному банку України сприяння відповідно до положень цієї статті у тому ж порядку, що застосовується до банків.

Стаття 72. Перевірка осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку України

Національний банк України має право здійснювати перевірку осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку України, з метою дотримання законодавства щодо банківської діяльності. При здійсненні перевірки Національний банк України має право вимагати від цих осіб подання будь-якої інформації, необхід-

ної для здійснення перевірки. Інспектовані особи зобов'язані подавати Національному банку України затребувану інформацію у визначений ним строк.

До осіб, які можуть бути об'єктом перевірки Національного банку України, відносяться:

1) власник істотної участі у банку, якщо Національний банк України вважає, що він не відповідає вимогам, встановленим цим Законом щодо істотної участі, або негативно впливає на фінансову безпеку і стабільність банку;

2) особа, що придбала істотну участь у банку без письмового дозволу Національного банку України.

Об'єктом перевірки Національного банку України може бути також особа, щодо якої є достовірна інформація про здійснення цією особою банківської діяльності без банківської ліцензії.

Стаття 73. Заходи впливу

У разі порушення банками або іншими особами, які можуть бути об'єктом перевірки Національного банку України відповідно до цього Закону, банківського законодавства, нормативно-правових актів Національного банку України або здійснення ризикових операцій, які загрожують інтересам вкладників чи інших кредиторів банку, Національний банк України адекватно вчиненому порушенню має право застосувати заходи впливу, до яких відносяться:

1) письмове застереження щодо припинення порушення та вжиття необхідних заходів для виправлення ситуації, зменшення невиправданих витрат банку, обмеження невиправдано високих процентних виплат за залученими коштами, зменшення чи відчуження неефективних інвестицій;

2) скликання загальних зборів учасників, спостережної ради банку, правління (ради директорів) банку для прийняття програми фінансового оздоровлення банку або плану реорганізації банку;

3) укладення письмової угоди з банком, за якою банк чи визначена угодою особа зобов'язується вжити заходів для усунення порушень, поліпшення фінансового стану банку тощо;

4) видати розпорядження щодо:

а) зупинення виплати дивідендів чи розподілу капіталу в будь-якій іншій формі;

б) встановлення для банку підвищених економічних нормативів;

в) підвищення резервів на покриття можливих збитків за кредитами та іншими активами;

г) обмеження, зупинення чи припинення здійснення окремих видів здійснюваних банком операцій з високим рівнем ризику;

д) заборони надавати бланкові кредити;

е) накладення штрафів на:

керівників банків у розмірі до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

банки відповідно до положень, затверджених Правлінням Національного банку України, але у розмірі не більше одного відсотка від суми зареєстрованого статутного фонду;

є) тимчасової, до усунення порушення, заборони власнику істотної участі в банку використовувати право голосу придбаних акцій (паїв) у разі грубого чи систематичного порушення ним вимог цього Закону або нормативно-правових актів Національного банку України;

ж) тимчасового, до усунення порушення, відсторонення посадової особи банку від посади у разі грубого чи систематичного порушення цією особою вимог цього Закону або нормативно-правових актів Національного банку України;

з) реорганізації банку;

и) призначення тимчасової адміністрації.

У разі порушення цього Закону чи нормативно-правових актів Національного банку України, що спричинило значну втрату активів або доходів, і настанні ознак неплатоспроможності банку Національний банк України має право відкликати ліцензію та ініціювати процедуру ліквідації банку згідно з положеннями цього Закону.

Якщо в діях керівника банку або фізичної особи чи представника юридичної особи — власника істотної участі, якій пред'явлено обвинувачення у вчиненні злочину, не встановлено складу злочину, але має місце порушення вимог цього Закону або нормативно-правових актів Національного банку України або якщо таку особу визнано винною у вчиненні корисливого злочину із призначенням покарання без позбавлення волі, Національний банк України має право видати банку розпорядження про звільнення такої особи з посади або заборону користуватися правом голосу придбаних акцій (паїв).

Особу, яку на підставі розпорядження Національного банку України було відсторонено від посади або якій тимчасово заборонено користуватися правом голосу придбаних акцій (паїв), може бути поновлено на посаді або відновлено у використанні права голосу придбаних акцій (паїв) лише на підставі попереднього дозволу Національного банку України.

Рішення Національного банку України щодо призначення тимчасової адміністрації є виконавчим документом.

Стаття 74. Порядок застосування заходів впливу та санкцій за порушення банківського законодавства

Штрафи на керівників та службових осіб банку, фізичних осіб — власників істотної участі накладаються в порядку, передбаченому Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Порядок застосування заходів впливу, передбачених цим Законом, а також розмір фінансових санкцій, що застосовуються до банків та інших юридичних осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку України, встановлюються законами України та нормативно-правовими актами Національного банку України.

Розділ V. ТИМЧАСОВА АДМІНІСТРАЦІЯ ТА ЛІКВІДАЦІЯ БАНКІВ

Глава 16. ТИМЧАСОВА АДМІНІСТРАЦІЯ

Стаття 75. Призначення тимчасової адміністрації

Національний банк України зобов'язаний призначити тимчасову адміністрацію у разі істотної загрози платоспроможності банку.

Національний банк України має право призначити тимчасову адміністрацію банку у разі:

1) систематичних порушень банком законних вимог Національного банку України;

2) зменшення розміру регулятивного капіталу банку на 30 відсотків протягом останніх 6 місяців при одночасному порушенні хоча б одного економічного нормативу;

3) якщо банк протягом 15 робочих днів не виконує 10 і більше відсотків своїх прострочених зобов'язань;

4) арешту або набрання законної сили обвинувальним вироком щодо злочинних діянь керівників банку;

5) вчинення банком дій щодо приховування рахунків, будь-яких активів, реєстрів, звітів, документів;

6) необгрунтованої відмови банку у наданні документів чи інформації, передбачених цим Законом, уповноваженим представникам Національного банку України;

7) наявності публічного конфлікту у керівництві банку;

8) наявності клопотання банку про призначення тимчасової адміністрації.

Тимчасова адміністрація приступає до виконання своїх обов'язків негайно після прийняття рішення про її призначення.

Тимчасова адміністрація очолюється керівником, який призначається Національним банком України.

Термін повноважень тимчасової адміністрації не може перевищувати одного року з дня її призначення.

Національний банк України має право продовжувати дію тимчасової адміністрації для системоутворюючих банків на термін до одного року.

Стаття 76. Вимоги до тимчасового адміністратора та умови його призначення

Функції тимчасової адміністрації виконують особи, які призначаються Національним банком України.

Тимчасовим адміністратором може бути:

юридична особа, яка здійснює професійну діяльність щодо тимчасової адміністрації та/або ліквідації банків, щодо надання аудиторських, юридичних або консультаційних послуг і має не менше трьох працівників із сертифікатом Національного банку України на право здійснення тимчасової адміністрації та/або ліквідації банку;

незалежний експерт (за договором);

службовець Національного банку України.

До участі у тимчасовій адміністрації допускаються лише особи, які мають сертифікат Національного банку України на право здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банку, високі професійні та моральні якості, бездоганну ділову репутацію, економічну чи юридичну освіту та досвід, необхідний для виконання функцій тимчасового адміністратора.

Національний банк України має право у будь-який момент усунути тимчасового адміністратора від виконання обов'язків у разі невідповідності його діяльності встановленим цим Законом вимогам.

Оплата праці тимчасового адміністратора, а також спеціалістів, залучених ним для забезпечення виконання своїх повноважень, здійснюється згідно з укладеними з ними договорами.

Оплата праці тимчасового адміністратора і залучених ним спеціалістів здійснюється за рахунок банку, до якого його призначили.

Розмір оплати праці тимчасового адміністратора має бути не меншим за середньомісячну заробітну плату голови правління (ради директорів) цього банку за 12 місяців перед призначенням тимчасової адміністрації.

Розмір оплати праці залучених спеціалістів встановлює тимчасовий адміністратор у межах кошторису витрат тимчасової адміністрації, затвердженого Національним банком України.

Додаткова винагорода тимчасовому адміністратору і спеціалістам може встановлюватися в межах кошторису за згодою Національного банку України.

Тимчасовим адміністратором не може бути особа:

1) яка є кредитором, пов'язаною особою або акціонером банку;

2) має судимість, не погашену і не зняту у встановленому законом порядку, або є обвинуваченою по кримінальній справі;

3) не виконала своїх зобов'язань перед будь-яким банком.

Для виявлення конфлікту інтересів особа до моменту призначення тимчасовим адміністратором зобов'язана надати Національному банку України інформацію про свої особисті і ділові інтереси, зокрема щодо:

1) заборгованості перед банком, трудових відносин з ним або володіння майновими правами банку;

2) відносин за попередні п'ять років з будь-яким банком як його пов'язаною особою;

3) невиконання будь-яких зобов'язань по відношенню до будь-якого банку за останні п'ять років;

4) володіння майном, яке конкурує з майном банку;

5) інших інтересів, що можуть зашкодити неупередженому виконанню функцій тимчасового адміністратора;

6) інформації стосовно відсутності конфлікту інтересів з Національним банком України.

Національний банк України перед призначенням тимчасового адміністратора зобов'язаний переконатися у тому, що конфлікт інтересів відсутній.

У разі виникнення конфлікту інтересів після призначення тимчасового адміністратора він зобов'язаний вжити заходів щодо усунення конфлікту інтересів та одночасно повідомити про це Національний банк України, який вирішує питання щодо можливості продовження роботи тимчасового адміністратора.

Тимчасовий адміністратор не має права:

1) здійснювати діяльність при наявності конфлікту інтересів, за винятком випадків, коли про це відомо Національному банку України і він дозволив продовжити роботу;

2) приймати прямо або опосередковано будь-які послуги, подарунки та інші цінності від осіб, заінтересованих у здійсненні будь-яких дій, пов'язаних з призначенням тимчасової адміністрації;

3) використовувати або дозволяти використовувати майно, яке тимчасовий адміністратор має право контролювати, у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб;

4) давати обіцянки або приймати зобов'язання від імені Національного банку України без його письмового дозволу;

5) розголошувати банківську таємницю та іншу службову інформацію, якщо це не пов'язано з виконанням функцій тимчасового адміністратора.

Невиконання або неналежне виконання тимчасовим адміністратором своїх повноважень відповідно до цього Закону, що завдало збитків банку чи кредиторам, може бути підставою для припинення виконання ним обов'язків та позбавлення сертифіката на право здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банків.

У разі завдання збитків діями або бездіяльністю тимчасового адміністратора банк та/або кредитори мають право звернутися з позовом до суду щодо їх відшкодування.

Стаття 77. Страхування відповідальності, життя та здоров'я тимчасового адміністратора

Фінансова відповідальність, життя та здоров'я тимчасового адміністратора мають бути застраховані згідно з договором про здійснення тимчасової адміністрації відповідно до чинного законодавства України.

Стаття 78. Наслідки призначення тимчасового адміністратора

З дня призначення тимчасового адміністратора повноваження загальних зборів, спостережної ради і правління (ради директорів) банку переходять до тимчасового адміністратора. Угоди, укладені керівниками банку після призначення тимчасового адміністратора, є недійсними з моменту укладення.

Стаття 79. Об'ява про призначення тимчасового адміністратора

Протягом трьох днів після призначення тимчасового адміністратора Національний банк України розміщує інформацію про це в газеті «Урядовий кур'єр» або «Голос України».

Рішення про призначення тимчасового адміністратора Національний банк України надсилає до головного офісу та до кожного територіально відокремленого відділення банку, філії із зазначенням дати початку здійснення тимчасової адміністрації.

Стаття 80. Права та обов'язки тимчасового адміністратора

Тимчасовий адміністратор негайно після свого призначення зобов'язаний забезпечити збереження активів та документації банку, а також активів та документації афілійованих осіб, в яких банк має участь, що перевищує 50 відсотків.

Протягом одного місяця з дня призначення тимчасовий адміністратор зобов'язаний провести інвентаризацію банківських активів і пасивів та скласти баланс.

З дня свого призначення тимчасовий адміністратор має повне та виняткове право управляти банком та контролювати його, вживати будь-яких заходів щодо відновлення належного фінансового стану банку або, при необхідності, підготувати банк до продажу чи реорганізації з метою забезпечення інтересів вкладників та інших кредиторів.

Зокрема, тимчасовий адміністратор має право:

1) продовжувати або припиняти будь-які операції банку;

2) виконувати будь-які дії, рішення від імені банку;

3) розривати в порядку, встановленому законодавством України, будь-які угоди за участю банку, які, на думку тимчасового адміністратора, є збитковими чи непотрібними для банку;

4) заявляти майнові позови у судові органи;

5) звертатися до судових органів із заявами про винесення рішення, відповідно до якого боржник банку має надати інформацію про свої активи;

6) залучати до роботи в тимчасовій адміністрації будь-якого службовця, експерта, консультанта, а також доручати керівникам банку вчинення дій щодо надання необхідної допомоги тимчасовій адміністрації. Тимчасовий адміністратор має право відсторонити таких осіб від виконання обов'язків у будь-який час;

7) з додержанням вимог законодавства України про працю звільнити чи перевести на іншу посаду будь-кого з керівників чи службовців банку, переглянути їх службові обов'язки, змінити розмір їх заробітної плати;

8) зупинити розподіл капіталу банку чи виплату дивідендів у будь-якій формі;

9) продати такі активи і повернути такі пасиви банку, які повинні бути відповідно продані або повернені з метою збереження чи підвищення платоспроможності банку або захисту вкладників та кредиторів банку;

10) за згодою Національного банку України організувати продаж чи реорганізацію банку.

Тимчасовий адміністратор зобов'язаний отримати дозвіл Національного банку України для продажу активів банку, балансова вартість яких перевищує розмір, встановлений Національним банком України.

При виконанні своїх обов'язків тимчасовий адміністратор за своїм статусом прирівнюється до представника Національного банку України. Будь-яка особа, що навмисно перешкоджає доступу тимчасового адміністратора до банку, його активів, книг, записів, документів, несе відповідальність згідно з законодавством України. Правоохоронні органи зобов'язані надавати допомогу тимчасовому адміністратору у його роботі на підставі письмового звернення.

Стаття 81. Запобігання переказу активів банку до моменту призначення тимчасового адміністратора

Тимчасовий адміністратор може звертатися до суду з вимогою визнання угод недійсними, якщо за цими угодами здійснено:

1) платіж чи операцію з майном (вчинені протягом шести місяців до призначення тимчасового адміністратора) з метою надання пільг окремим кредиторам банку;

2) будь-яку операцію із пов'язаною особою банку, яка була здійснена протягом одного року до моменту призначення тимчасового адміністратора, якщо така операція не відповідає вимогам законодавства України або загрожує інтересам вкладників і кредиторів банку;

3) господарські операції, де оплата значно перевищувала реальну вартість товарів, послуг, іншого майна, отриманого банком, вчинені протягом трьох років до призначення тимчасового адміністратора;

4) будь-які операції з майном на безоплатній основі, вчинені протягом трьох років до призначення тимчасового адміністратора;

5) будь-які дії, що мають на меті утримання майна від кредиторів, чи інше порушення їх прав, вчинені за три роки до призначення тимчасового адміністратора;

6) будь-які господарські операції, засновані на наданні підроблених документів чи шахрайстві.

При зверненні до суду тимчасовий адміністратор не сплачує державного мита.

Стаття 82. Безперебійне надання послуг

Особа, що здає банку приміщення в оренду чи надає комунальні послуги, послуги зв'язку, не має права з дня призначення тимчасового адміністратора відмовляти в наданні подібних послуг через призначення тимчасового адміністратора.

Стаття 83. Звіти тимчасового адміністратора

Протягом одного місяця з дня призначення тимчасовий адміністратор подає Національному банку України попередній письмовий звіт.

Звіт має відображати фінансовий стан банку (баланс, звіт про прибутки та збитки, розшифровки окремих статей балансу), можливість фінансового оздоровлення банку та оцінку його вартості у разі ліквідації. Звіт також має включати:

1) загальні відомості щодо відповідності діяльності банку вимогам цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України і висновки щодо можливості припинення діяльності тимчасового адміністратора та поновлення повноважень загальних зборів, спостережної ради банку і правління (ради директорів) банку;

2) деталізований план заходів щодо стабілізації та приведення у відповідність з вимогами цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України діяльності банку;

3) загальний план продажу банку або частини його активів і майна з метою виконання зобов'язань;

4) рекомендації з приводу реорганізації банку або відкликання банківської ліцензії та ліквідації.

Тимчасовий адміністратор подає Національному банку України періодичні звіти стосовно своєї діяльності у строки, визначені Національним банком України.

Стаття 84. Рішення Національного банку України щодо звітності тимчасового адміністратора

Протягом двох тижнів з моменту отримання звіту тимчасового адміністратора Національний банк України приймає рішення про застосування чи відхилення рекомендацій тимчасового адміністратора.

У разі, якщо Національний банк України погоджується з рекомендаціями тимчасового адміністратора щодо фінансового оздоровлення, продажу чи реорганізації банку, виноситься рішення про виконання плану тимчасового адміністратора.

У разі, якщо визнано неможливість приведення діяльності банку у правову та фінансову відповідність з вимогами цього Закону і нормативно-правових актів Національного банку України протягом одного року, Національний банк України відкликає банківську ліцензію та здійснює ліквідацію банку. Для системоутворюючих банків цей термін може продовжуватися Національним банком України до двох років.

Національний банк України має право вносити доповнення до плану тимчасового адміністратора до та під час його виконання.

Національний банк України має право припинити виконання плану, відкликати банківську ліцензію, запровадити ліквідацію банку у будь-який час, коли дійде висновку, що виконання плану більше не приводить до оздоровлення банку.

Стаття 85. Мораторій

З метою створення сприятливих умов для відновлення фінансового стану банку, який відповідав би встановленим цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України вимогам, Національний банк України має право введення мораторію на задоволення вимог кредиторів під час здійснення тимчасової адміністрації, але на строк не більше шести місяців.

Мораторій на задоволення вимог кредиторів поширюється на зобов'язання, строки виконання яких настали до призначення тимчасової адміністрації.

Протягом дії мораторію:

1) забороняється стягнення на підставі виконавчих документів та інших документів, за якими здійснюється стягнення відповідно до законодавства України;

2) не нараховуються неустойка (штраф, пеня), інші фінансові (економічні) санкції за невиконання чи неналежне виконання грошових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів).

Мораторій не поширюється на обслуговування поточних операцій, здійснюваних тимчасовим адміністратором, на вимоги щодо виплати заробітної плати, аліментів, відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю та життю громадян, авторської винагороди, а також на задоволення вимог кредиторів, що виникли у зв'язку із зобов'язаннями банку під час здійснення тимчасової адміністрації банку.

Після закінчення дії мораторію неустойка (штраф, пеня), а також суми завданих збитків, які банк був зобов'язаний сплатити кредиторам за грошовими зобов'язаннями та зобов'язаннями щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), можуть бути заявлені до сплати в розмірах, які існували на дату введення мораторію, якщо інше не передбачено цим Законом.

Стаття 86. Припинення діяльності тимчасового адміністратора

Діяльність тимчасового адміністратора припиняється у разі:

1) закінчення строку дії повноважень тимчасової адміністрації;

2) відкликання банківської ліцензії та прийняття рішення про призначення ліквідатора;

3) здійснення реорганізації банку відповідно до глави 5 цього Закону;

4) усунення тимчасового адміністратора відповідно до рішення Національного банку України.

Глава 17. ЛІКВІДАЦІЯ БАНКІВ

Стаття 87. Правові підстави ліквідації банку

Банк може бути ліквідований:

1) з ініціативи власників банку;

2) з ініціативи Національного банку України (у тому числі за заявою кредиторів).

(Закінчення на 10-й стор.).

(Початок на 4—9-й стор.).

Ліквідація банку з ініціативи власників здійснюється в порядку, передбаченому законодавством України про господарські товариства, з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом та за згодою Національного банку України.

Ліквідація банку з ініціативи Національного банку України здійснюється відповідно до цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України.

Стаття 88. Особливості ліквідації банку в разі його неплатоспроможності

Право звернення до суду із заявою про визнання банку неплатоспроможним та його ліквідацію мають:

1) кредитори банку;

2) Національний банк України.

Особи, зазначені в пункті 1 частини першої цієї статті, направляють рекомендованим листом до Національного банку України заяву про ліквідацію банку при настанні ознак неплатоспроможності банку з додаванням документально підтверджених доказів наявності невиконаних грошових зобов'язань банку перед ними. Якщо протягом одного місяця з дня направлення заяви зазначені особи не отримали відповідь Національного банку України, вони мають право звернутися до суду із заявою про визнання банку неплатоспроможним.

Законодавство України про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом при розгляді судом справи про визнання банку неплатоспроможним застосовується в частині, що не суперечить нормам цього Закону.

При підготовці справи до розгляду суддя отримує обгрунтований висновок Національного банку України щодо доцільності ліквідації банку або рішення Національного банку України про відкликання банківської ліцензії та призначення ліквідатора. Національний банк України зобов'язаний надати один із зазначених документів протягом місяця з дня отримання запиту суду.

Негативний висновок Національного банку України щодо доцільності відкликання банківської ліцензії та ліквідації банку є підставою для залишення заяви без розгляду.

Якщо банк-боржник не спроможний виконати свої зобов'язання відповідно до рішення суду про примусове стягнення протягом шести місяців і за цей час не досягнуто домовленостей щодо реструктуризації визначеного боргу, Національний банк України зобов'язаний відкликати ліцензію та ініціювати процедуру ліквідації банку.

Справа про визнання банку неплатоспроможним за заявою осіб, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, може бути порушена лише після відкликання банківської ліцензії.

Після відкликання банківської ліцензії санація банку не допускається.

Орган, який ініціював рішення про ліквідацію, призначає ліквідатора. Ліквідатор приступає до виконання обов'язків негайно після відкликання ліцензії.

Протягом одного місяця з дня прийняття справи до розгляду суд повинен визначитися стосовно позову про ліквідацію банку. Єдиним питанням, що приймається до розгляду судом у справі про ліквідацію банку, є висновок Національного банку України щодо доцільності ліквідації банку та відповідність застосування процедури ліквідації з боку Національного банку України вимогам цього Закону.

У своєму рішенні суд повинен підтвердити кандидатуру ліквідатора або призначити такого, що відповідає вимогам цього Закону. Єдиною підставою відхилення кандидатури ліквідатора, призначеного Національним банком України, може бути наявність конфлікту інтересів, який став відомий суду.

Розгляд справи в суді щодо ліквідації банку не зупиняє діяльності ліквідатора, призначеного Національним банком України. Процедура ліквідації банку повинна бути завершена не пізніше трьох років з дня відкликання ліцензії.

Стаття 89. Оголошення про ліквідацію

Ліквідатором здійснюється опублікування відомостей про відкриття ліквідаційної процедури у газеті «Урядовий кур'єр» чи «Голос України» за рахунок банку у строки, передбачені законами України, з дня прийняття Національним банком України рішення про відкликання ліцензії або власником банку рішення про ліквідацію банку.

Відомості про відкриття ліквідаційної процедури повинні містити найменування та інші реквізити банку, що ліквідується, дату прийняття Національним банком України рішення про відкликання ліцензії або дату прийняття рішення власника банку про ліквідацію банку і призначення ліквідатора, відомості про ліквідатора.

Протягом одного місяця з дня опублікування оголошення про відкриття ліквідаційної процедури кредитори мають право заявити ліквідатору про свої вимоги до банку.

Не дозволяється опублікування або розголошення іншим чином відомостей про неплатоспроможність банку до дня прийняття рішення про його ліквідацію.

Особи, винні у розголошенні даної інформації, несуть відповідальність згідно з законами України.

Стаття 90. Вимоги до ліквідатора та умови його призначення

Ліквідатором може бути призначено:

1) фізичну особу, яка відповідає вимогам, що висуваються статтею 76 цього Закону до тимчасового адміністратора;

2) юридичну особу, яка здійснює професійну діяльність щодо тимчасової адміністрації та ліквідації банків, щодо надання аудиторських, юридичних або консалтингових послуг і має не менше трьох працівників з сертифікатом Національного банку України на право здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банку.

Забороняється призначати ліквідатором банку фізичну або юридичну особу, яка виконувала функції тимчасового адміністратора у цьому банку.

Фінансова відповідальність, життя та здоров'я ліквідатора мають бути застраховані згідно з законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та договором про ліквідацію банку відповідно до закону.

Стаття 91. Наслідки призначення ліквідатора

З дня прийняття рішення про відкликання ліцензії та призначення ліквідатора:

1) припиняються повноваження загальних зборів, спостережної ради і правління (ради директорів) банку та тимчасового адміністратора, який негайно передає ліквідатору всі справи;

2) банківська діяльність банку завершується закінченням технологічного циклу конкретних операцій у разі, якщо це сприятиме збереженню або збільшенню ліквідаційної маси;

3) строк виконання всіх грошових зобов'язань банку та зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) вважається таким, що настав;

4) припиняється нарахування процентів, неустойки (штрафу, пені) та інших економічних санкцій по всіх видах заборгованості банку;

5) відомості про фінансове становище банку перестають бути конфіденційними чи становити банківську таємницю;

6) укладення угод, пов'язаних з відчуженням майна банку чи передачею його майна третім особам, допускається в порядку, передбаченому цим Законом;

7) скасовуються арешт, накладений на майно (в тому числі на власні кошти банку на його рахунках) банку, чи інші обмеження щодо розпорядження його майном. Накладення нових арештів або інших обмежень щодо розпорядження майном банкрута не допускається;

8) вимоги за зобов'язаннями банку, що виникли під час проведення ліквідації, можуть пред'являтися тільки в межах ліквідаційної процедури.

Стаття 92. Повноваження ліквідатора щодо здійснення ліквідаційної процедури

Ліквідатор з дня свого призначення здійснює такі повноваження:

1) приймає до свого відання майно банку, вживає заходів щодо забезпечення його збереження;

2) виконує функції з управління та розпорядження майном банку;

3) здійснює інвентаризацію та оцінку майна банку згідно з законодавством;

4) виконує повноваження органів управління банку;

5) очолює ліквідаційну комісію та формує ліквідаційну масу;

6) пред'являє до третіх осіб вимоги щодо повернення дебіторської заборгованості банку, у тому числі через судові органи;

7) має право отримувати кредит для виплати вихідної допомоги працівникам, що звільняються внаслідок ліквідації банку, який відшкодовується в першу чергу згідно зі статтею 95 цього Закону за рахунок коштів, одержаних від продажу майна банку;

8) з дня відкриття ліквідаційної процедури повідомляє працівників банку про звільнення та здійснює його відповідно до законодавства України про працю;

9) заявляє в установленому законодавством порядку заперечення по заявлених до банку вимогах кредиторів;

10) заявляє відмову від виконання договорів та в установленому законодавством порядку розриває їх;

11) вживає заходів, спрямованих на виявлення та повернення майна банку, що знаходиться у третіх осіб;

12) передає у встановленому порядку на зберігання документи банку, які відповідно до нормативно-правових актів підлягають обов'язковому зберіганню;

13) вживає заходів, які, на його думку, дадуть можливість отримати максимальну виручку від продажу активів у найкоротший строк;

14) реалізує майно банку для задоволення вимог, включених до реєстру вимог кредиторів;

15) повідомляє про своє призначення державний орган з питань банкрутства в десятиденний строк з дня прийняття рішення та надає державному органу з питань банкрутства інформацію для ведення єдиної бази даних щодо підприємств-банкрутів;

16) здійснює інші повноваження, передбачені цим Законом.

З дня призначення ліквідатора до нього переходять права керівника (органів управління) банку. Протягом трьох днів з дня призначення ліквідатора керівники банку забезпечують передачу бухгалтерської та іншої документації банку, печаток і штампів, матеріальних та інших цінностей банку ліквідатору. У разі ухилення від виконання зазначених обов'язків винні особи несуть відповідальність відповідно до вимог чинного законодавства України.

При виконанні своїх обов'язків ліквідатор за своїм статусом прирівнюється до представника Національного банку України. Будь-яка особа, що навмисно перешкоджає доступу ліквідатора до банку, його активів, книг, записів, документів, несе адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законодавством. Правоохоронні органи зобов'язані надавати допомогу ліквідатору в його роботі на підставі письмового звернення.

Стаття 93. Заходи щодо підготовки задоволення вимог кредиторів

Ліквідатор припиняє приймання вимог кредиторів після закінчення одного місяця з дня опублікування оголошення про початок ліквідаційної процедури.

Ліквідатор протягом трьох місяців з дня опублікування оголошення про початок ліквідаційної процедури здійснює такі заходи щодо задоволення вимог кредиторів:

1) визначає суму заборгованості кожному кредитору та відносить вимоги до певної черги погашення;

2) відхиляє вимоги у разі їх непідтвердження;

3) передає Фонду гарантування вкладів фізичних осіб реєстр вкладників відповідно до вимог законодавства України;

4) складає перелік акцептованих ним вимог для затвердження Національним банком України;

5) сповіщає кредиторів про акцептування вимог;

6) щотижня протягом трьох тижнів публікує оголошення про день і місце, де можна ознайомитися з переліком вимог, та про дату подання цього переліку Національному банку України.

Кредитори мають право надіслати ліквідатору свої заперечення щодо визнаних ним вимог протягом одного місяця з дня отримання повідомлення.

Ліквідатор має право з дозволу Національного банку України погашати вимоги до банку до моменту завершення складання переліку вимог та його затвердження Національним банком України лише за угодами, що забезпечують здійснення ліквідаційної процедури.

Ліквідатор зобов'язаний у двомісячний строк з дня призначення надіслати повідомлення всім клієнтам, які користуються послугами відповідального зберігання, про необхідність вилучити свої цінності протягом трьох місяців з дня оголошення про початок ліквідаційної процедури.

Матеріальні цінності, що перебували на відповідальному зберіганні банку і не були вилучені власниками в зазначений у повідомленні строк, вважаються фондами, на які не можуть претендувати кредитори банку. Ці цінності переходять у розпорядження Національного банку України для повернення законним власникам.

Стаття 94. Оцінка майна банку

Майно, на яке звертається стягнення у ліквідаційній процедурі, оцінюється ліквідатором у порядку, встановленому законодавством України. Для майна, яке продається на аукціоні, оціночна вартість є початковою.

Для здійснення оцінки майна ліквідатор має право залучати на підставі договору спеціалістів з оплатою їх послуг за рахунок ліквідаційної маси, якщо інше не встановлено Національним банком України.

Стаття 95. Продаж майна

Після проведення інвентаризації та оцінки майна банку ліквідатор розпочинає продаж майна на відкритих торгах, якщо Національним банком України не встановлено інший порядок його продажу.

Порядок продажу майна банку, склад, умови та строки придбання майна погоджуються з Національним банком України та повідомляються через засоби масової інформації.

У разі надходження двох і більше пропозицій щодо придбання майна банку ліквідатор проводить конкурс (аукціон). Порядок проведення конкурсу (аукціону) визначається згідно із законодавством України.

Майно банку, щодо обігу якого встановлено обмеження, продається на закритих торгах. У закритих торгах беруть участь особи, які відповідно до законодавства можуть мати зазначене майно у власності чи на підставі іншого речового права відповідно до цивільного законодавства України.

Порядок уступки вимог банку регулюється цивільним законодавством України.

Ліквідатор має право виставити на відкриті торги цінні папери та вимоги банку, якщо інший спосіб продажу (уступки) вимог банку не встановлено Національним банком України.

Стаття 96. Черговість задоволення вимог до банку

Кошти, одержані в результаті ліквідаційної процедури, спрямовуються на задоволення вимог кредиторів, у такій черговості:

1) у першу чергу задовольняються:

а) вимоги, забезпечені заставою;

б) вимоги Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, що виникли у випадках, визначених законодавством про гарантування вкладів фізичних осіб;

в) виплата вихідної допомоги звільненим працівникам банку, у тому числі відшкодування кредиту, отриманого на ці цілі;

г) витрати, пов'язані з роботою ліквідатора, в тому числі:

на оплату державного мита;

на публікацію оголошення про ліквідацію банку;

на публікацію в органах інформації про порядок продажу майна банку;

витрати ліквідатора, пов'язані з утриманням і збереженням активів банку;

на проведення аудиту;

на оплату праці працівників, залучених для здійснення ліквідації;

д) зобов'язання, що виникли внаслідок заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян.

Перелічені витрати відшкодовуються після реалізації ліквідатором частини ліквідаційної маси, якщо інше не передбачено цим Законом;

2) у другу чергу задовольняються вимоги вкладників — фізичних осіб в частині перевищення суми, передбаченої системою гарантування вкладів фізичних осіб, вимоги, що виникли із зобов'язань банку перед працівниками;

3) у третю чергу задовольняються інші вимоги.

Вимоги кожної наступної черги задовольняються в міру надходження на рахунок коштів від продажу майна банку після повного задоволення вимог попередньої черги.

У разі недостатності коштів, одержаних від продажу майна банкрута, для повного задоволення всіх вимог однієї черги вимоги задовольняються пропорційно сумі вимог, що належить кожному кредиторові однієї черги.

У разі відмови кредитора від задоволення визнаної в установленому порядку вимоги ліквідатор не враховує суму грошових вимог цього кредитора.

Вимоги, заявлені після закінчення строку, встановленого для їх подання, не розглядаються і вважаються погашеними.

Вимоги, не задоволені за недостатністю майна, вважаються погашеними.

У разі, якщо на момент закінчення строку ліквідації залишилися непроданими активи банку і негайний продаж матиме наслідком істотну втрату їх вартості, ліквідатор передає такі активи в управління визначеній Національним банком України юридичній особі, яка зобов'язана вжити заходів щодо продовження погашення заборгованості кредиторів банку за рахунок отриманих активів.

Майно, що залишилося після задоволення вимог кредиторів, передається власникам, а майно державних банків — відповідному органу приватизації для наступного продажу. Кошти, одержані від продажу цього майна, спрямовуються до Державного бюджету України.

Майно кооперативних банків, що залишилося після задоволення потреб кредиторів, підлягає використанню відповідно до законодавства України про кооперацію.

Стаття 97. Оплата праці осіб, залучених до ліквідації

Оплата праці ліквідатора та осіб, залучених для допомоги ліквідатору, здійснюється згідно з порядком, визначеним цим Законом для тимчасового адміністратора та залучених ним спеціалістів, і має бути не нижчою за рівень оплати праці працівників банку за надання аналогічних послуг з урахуванням обсягу і складності роботи.

Стаття 98. Завершення ліквідації

Ліквідація банку вважається завершеною, а банк ліквідованим з моменту внесення запису про це до Державного реєстру банків після ухвалення звіту ліквідатора.

Розділ VI. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Стаття 99. Оскарження рішень Національного банку України

Банк або інші особи, на які поширюються повноваження Національного банку України, мають право оскаржити в суді у встановленому законодавством порядку рішення, дії або бездіяльність Національного банку України чи його посадових осіб, а так само рішення, дії чи бездіяльність тимчасового адміністратора та ліквідатора.

Рішення про призначення тимчасового адміністратора або ліквідатора можуть бути оскаржені в суді за відсутності підстав, визначених цим Законом.

Оскарження не зупиняє виконання оскаржуваного рішення або дії.

При розгляді в суді справи, порушеної внаслідок або у зв'язку із застосуванням цього Закону проти Національного банку України або його службовця, тимчасового адміністратора або ліквідатора тимчасовий адміністратор, ліквідатор або спеціаліст, призначений представляти або допомагати тимчасовому адміністратору або ліквідатору, несуть відповідальність за шкоду, завдану внаслідок рішень, дій або бездіяльності, виконаних згідно з обов'язками та повноваженнями або в ході їх виконання в рамках тимчасової адміністрації або ліквідації банку, якщо такі дії або бездіяльність були умисними.

Шкода, заподіяна внаслідок професійної помилки тимчасового адміністратора або ліквідатора, відшкодовується згідно з законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та договорами про страхування фінансового ризику.

Оскарження або інший судовий розгляд, пов'язаний із оскарженням, не зупиняють тимчасову адміністрацію, ліквідацію банку та інші оскаржувані заходи та рішення.

Розділ VII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Національний банк України має право встановлювати перехідні строки виконання передбачених цим Законом норм, які не повинні перевищувати загальних строків, передбачених цим Законом, якщо це дозволить банкам досягнути відповідності з вимогами цього Закону.

Банки, створені до набрання чинності цим Законом, зобов'язані протягом двох років привести свою діяльність у відповідність з вимогами цього Закону.

Протягом одного року з дня набрання чинності цим Законом Національний банк України зобов'язаний переоформити ліцензії банкам відповідно до класифікації операцій, передбачених цим Законом.

До процедури створення банку, надання ліцензії на здійснення банківських операцій, що почалися і не завершилися до дня набрання чинності цим Законом, застосовуються положення цього Закону.

Процедура ліквідації банку, розпочата до дня набрання чинності цим Законом, завершується згідно з порядком, встановленим цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України, прийнятими відповідно до цього Закону.

2. До приведення законодавства у відповідність з цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Кабінету Міністрів України та Національному банку України у шестимісячний строк з дня опублікування цього Закону:

підготувати і подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття актів, необхідних для реалізації цього Закону;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність з цим Законом.

4. Визнати такими, що втратили чинність:

Закон України «Про банки і банківську діяльність» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 25, ст.281; Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 20, ст.276, № 47, ст.644, № 48, ст.656; 1993 р., № 10, ст.76, № 11, ст.83, № 19, ст.209, № 24, ст.272, № 26, ст.277, № 29, ст.307, ст.308; 1994 р., № 12, ст.60, № 27, ст.222; 1995 р., № 14, ст.90, ст.93, № 21, ст.154; 1996 р., № 3, ст.11, № 7, ст.28; 1997 р., № 3, ст.7, № 4, ст.24, № 8, ст.63; 1998 р., № 10, ст.36, № 14, ст.61, № 26, ст.149; 1999 р., № 37, ст.334; 2000 р., № 35, ст.282);

пункт 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям законів України «Про державну виконавчу службу» та «Про виконавче провадження» від 19 жовтня 2000 року № 2056-III;

статтю 62 Закону України «Про Національний банк України» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 29, ст.238; 2000 р., № 42, ст.351);

Постанову Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про банки і банківську діяльність» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 25, ст.282; Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 52, ст.467).

Президент України
Л. КУЧМА.

м. Київ,
7 грудня 2000 року.
№ 2121-III.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання ринку автомобілів в Україні

З метою стимулювання виробництва автомобілів в Україні та недопущення випадків ухилення від оподаткування при їх ввезенні чи продажу Верховна Рада України **постановляє:**

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У статті 71 Митного кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 16, ст.203):

1) частину першу після слів «товари та інші предмети» доповнити словами «крім легкових транспортних засобів (код 87.03), порядок тимчасового ввезення яких регулюється частинами шостою —одинадцятою цієї статті»;

2) доповнити статтю частинами шостою — одинадцятою такого змісту:

«Тимчасове ввезення легкових транспортних засобів (код 87.03) на митну територію України фізичними та юридичними особами-резидентами дозволяється після сплати мита та інших податків (зборів), передбачених законодавством при імпорті автомобілів.

Тимчасове ввезення легкового транспортного засобу (код 87.03 за Гармонізованою системою опису та кодування товарів) дозволяється нерезидентам — суб'єктам господарської діяльності (включаючи представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності незалежно від кількості філій) та нерезидентам — фізичним особам, визначеним у момент перетину митного кордону України власниками таких транспортних засобів, або членам їх сімей (дружина, чоловік, діти, батьки) для власних потреб.

Транспортні засоби, тимчасово ввезені під письмове зобов'язання про зворотне вивезення, не можуть бути передані у володіння або користування іншим особам.

Тимчасове ввезення транспортних засобів за кодами виробів за Гармонізованою системою опису та кодування товарів 87.02, 87.03 або 87.05 дозволяється за наявності документа, що підтверджує їх реєстрацію за межами України. У разі невиконання цієї умови зазначені транспортні засоби підлягають митному оформленню в порядку, визначеному законодавством України.

Транспортні засоби, тимчасово ввезені нерезидентами на митну територію України для власного користування на термін, що перевищує два місяці, підлягають реєстрації в органах Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України.

Дія частин шостої, сьомої, дев'ятої і десятої цієї статті не поширюється на транспортні засоби, що належать дипломатичним представництвам України та іноземних держав, міжнародним, міжурядовим організаціям і представництвам іноземних держав при них, а також їх персоналу — нерезидентам України».

2. Статтю 27 Декрету Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 року № 46-93 «Про стандартизацію і сертифікацію» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 27, ст.289) доповнити абзацом такого змісту:

«Нові транспортні засоби, які ввозяться на митну територію України суб'єктами підприємницької діяльності або фізичними особами, підлягають обов'язковій сертифікації відповідно до чинного законодавства».

3. Статтю 1 Закону України «Про ставки акцизного збору і ввізного мита на деякі транспортні засоби» (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 32, ст.151; 1999 р., № 52, ст.464) викласти в такій редакції:

«1. Затвердити ставки акцизного збору і ввізного мита на деякі транспортні засоби:

Код виробів за Гармонізованою системою опису та кодування товарів	Опис товару згідно з Гармонізованою системою опису та кодування товарів	Ставки акцизного збору у твердих сумах з одиниці товару (продукції)	Ставки специфічного ввізного мита (пільгові, повні)
	Транспортні засоби з поршневим двигуном внутрішнього згоряння із запалюванням від іскри та з кривошипно-шатунним механізмом:		
87.03 21 100	з робочим об'ємом циліндрів двигуна не більш як 1000 куб. см, нові	0,2 євро за 1 куб. см	0,05 євро за 1 куб. см
87.03 21 90	з робочим об'ємом циліндрів двигуна не більш як 1000 куб. см, що були у користуванні:		
87.03 21 901	до 5 років включно	0,4 євро за 1 куб. см	0,1 євро за 1 куб. см
87.03 21 903	понад 5 років	0,6 євро за 1 куб. см	0,15 євро за 1 куб. см
87.03 22 110, 87.03 22 190	з робочим об'ємом циліндрів двигуна більш як 1000 куб. см, але не більш як 1500 куб. см, нові: автомобілі, обладнані для проживання; інші	0,2 євро за 1 куб. см	0,1 євро за 1 куб. см
87.03 22 90	з робочим об'ємом циліндрів двигуна більш як 1000 куб. см, але не більш як 1500 куб. см, що були у користуванні:		
87.03 22 901	до 5 років включно	0,4 євро за 1 куб. см	0,2 євро за 1 куб. см
87.03 22 903	понад 5 років	0,6 євро за 1 куб. см	0,3 євро за 1 куб. см
87.03 23 110, 87.03 23 190	з робочим об'ємом циліндрів двигуна більш як 1500 куб. см, але не більш як 2200 куб. см, нові: автомобілі, обладнані для проживання; інші	0,3 євро за 1 куб. см	0,1 євро за 1 куб. см
87.03 23 110, 87.03 23 190	з робочим об'ємом циліндрів двигуна більш як 2200 куб. см, але не більш як 3000 куб. см, нові: автомобілі, обладнані для проживання; інші	0,6 євро за 1 куб. см	0,4 євро за 1 куб. см
87.03 23 90	з робочим об'ємом циліндрів двигуна більш як 1500 куб. см, але не більш як 2200 куб. см, що були у користуванні:		
87.03 23 901	до 5 років включно	0,6 євро за 1 куб. см	0,2 євро за 1 куб. см
87.03 23 903	понад 5 років	0,9 євро за 1 куб. см	0,3 євро за 1 куб. см
87.03 23 90	з робочим об'ємом циліндрів двигуна більш як 2200 куб. см, але не більш як 3000 куб. см, що були у користуванні:		
87.03 23 901	до 5 років включно	1,2 євро за 1 куб. см	0,8 євро за 1 куб. см
87.03 23 903	понад 5 років	1,8 євро за 1 куб. см	1,2 євро за 1 куб. см
87.03 24 100	з робочим об'ємом циліндрів двигуна більш як 3000 куб. см, нові	1,0 євро за 1 куб. см	0,8 євро за 1 куб. см
87.03 24 90	з робочим об'ємом циліндрів двигуна більш як 3000 куб. см, що були у користуванні:		
87.03 24 901	до 5 років включно	2,0 євро за 1 куб. см	1,6 євро за 1 куб. см
87.03 24 903	понад 5 років	3,0 євро за 1 куб. см	2,4 євро за 1 куб. см
	Інші автомобілі з двигуном внутрішнього згоряння (дизельні та напівдизельні двигуни, що працюють на пальному з низьким цетановим числом):		
87.03 31 100	з робочим об'ємом циліндрів двигуна не більш як 1500 куб. см, нові	0,2 євро за 1 куб. см	0,1 євро за 1 куб. см
87.03 31 90	з робочим об'ємом циліндрів двигуна не більш як 1500 куб. см, що були у користуванні:		
87.03 31 901	до 5 років включно	0,4 євро за 1 куб. см	0,2 євро за 1 куб. см
87.03 31 903	понад 5 років	0,6 євро за 1 куб. см	0,3 євро за 1 куб. см
87.0332 110, 87.03 32 190	з робочим об'ємом циліндрів двигуна більш як 1500 куб. см, але не більш як 2500 куб. см, нові: автомобілі, обладнані для проживання; інші	0,3 євро за 1 куб. см	0,15 євро за 1 куб. см
87.03 32 90	з робочим об'ємом циліндрів двигуна більш як 1500 куб. см, але не більш як 2500 куб. см, що були у користуванні:		
87.03 32 901	до 5 років включно	0,6 євро за 1 куб. см	0,3 євро за 1 куб. см
87.03 32 903	понад 5 років	0,9 євро за 1 куб. см	0,45 євро за 1 куб. см
87.03 33 110, 87.03 33 190	з робочим об'ємом циліндрів двигуна більш як 2500 куб. см, нові: автомобілі, обладнані для проживання; інші	0,8 євро за 1 куб. см	0,8 євро за 1 куб. см
87.03 33 90	з робочим об'ємом циліндрів двигуна більш як 2500 куб. см, що були у користуванні:		
87.03 33 901	до 5 років включно	1,6 євро за 1 куб. см	1,6 євро за 1 куб. см
87.03 33 903	понад 5 років	2,4 євро за 1 куб. см	2,4 євро за 1 куб. см
87.03 90	Інші (з електродвигуном, інші)	100 євро за 1 шт.	300 євро за 1 шт.
87.03 10	Автомобілі, спеціально призначені для руху по снігу; спеціальні автомобілі для перевезення гравців у гольф та інші подібні транспортні засоби	0,6 євро за 1 куб. см	0,4 євро за 1 куб. см
87.11 40 000, 87.11 50 000, 87.11 90 000	Мотоцикли (включаючи мопеди) і велосипеди з встановленим допоміжним двигуном, з колясками або без них, з об'ємом циліндрів двигуна більш як 500 куб. см, але не більш як 800 куб. см; більш як 800 куб. см; інші	0,2 євро за 1 куб. см	0,4 євро за 1 куб. см
87.16 10 990	Причепи і напівпричепи житлові, масою більш як 3500 кг	100 євро за 1 шт.	100 євро за 1 шт.

Транспортними засобами, що були у користуванні, слід вважати такі, на які були або є реєстраційні документи, видані уповноваженими державними органами, в тому числі іноземними, що дають право експлуатувати ці транспортні засоби».

4. Визнати такими, що втратили чинність, статтю 3 Декрету Кабінету Міністрів України від 11 січня 1993 року №2-93 «Про порядок обкладення митом предметів, які ввозяться (пересилаються) громадянами в Україну» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 12, ст.105) та додаток до цього Декрету.

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності через 45 днів з дня його опублікування.

Транспортні засоби, які тимчасово ввезені на митну територію України фізичними та юридичними особами-резидентами без сплати мита та податків (зборів) до набрання чинності цим Законом, можуть знаходитися на території України до закінчення терміну, на який їх тимчасово ввезено.

2. Продаж автомобілів, ввезених в Україну і конфіскованих (примусово вилучених), у тому числі в рахунок погашення боргу або інших зобов'язань за цивільно-правовими угодами, договорами, у випадках, передбачених законодавством, здійснюється з нарахуванням податків та зборів, що справляються при імпорті автомобілів відповідно до закону, у разі якщо такі податки та збори не були попередньо сплачені.

Зазначені податки і збори підлягають стягненню до моменту або в момент продажу таких автомобілів.

3. З метою недопущення забруднення навколишнього середовища, поліпшення екологічної ситуації в Україні заборонити з 1 січня 2003 року реалізацію на внутрішньому ринку України та ввезення на митну територію України легкових автомобілів, не обладнаних пристроєм для нейтралізації ядучих фракцій вихлопних газів (каталізатором).

4. Кабінету Міністрів України у місячний термін з дня набрання чинності цим Законом привести свої нормативно-правові акти у відповідність з нормами цього Закону.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ, 7 грудня 2000 року.
№ 2134-III.

 Офіційно

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про ратифікацію Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Азербайджанською Республікою

Верховна Рада України постановляє:

Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Азербайджанською Республікою, підписаний 16 березня 2000 року в м. Баку, ратифікувати.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ, 7 грудня 2000 року.
№ 2132-III.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про чисельність Збройних Сил України на 2000 – 2005 роки

Стаття 1. Затвердити чисельність Збройних Сил України станом на:

30 грудня 2000 року — 30 грудня 2001 року — у кількості 400000 чоловік, у тому числі 310000 військовослужбовців;

30 грудня 2002 року — у кількості 394750 чоловік, у тому числі 307500 військовослужбовців;

30 грудня 2003 року — у кількості 390000 чоловік, у тому числі 305000 військовослужбовців;

30 грудня 2004 року — у кількості 382500 чоловік, у тому числі 300000 військовослужбовців;

30 грудня 2005 року — у кількості 375000 чоловік, у тому числі 295000 військовослужбовців.

Стаття 2. Чисельність військових підрозділів Збройних Сил України, які направляються Україною для участі у міжнародних миротворчих операціях, у тому числі і військових підрозділів, що входять до складу об'єднаних військових підрозділів, створюваних спільно з іноземними державами, не входить до чисельності, визначеної статтею 1 цього Закону.

Стаття 3. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ, 7 грудня 2000 року.
№ 2128-III.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення зміни до статті 11 Закону України «Про податок на додану вартість»

Верховна Рада України постановляє:

1. У пункті 11.15 статті 11 Закону України «Про податок на додану вартість» (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 21, ст. 156, № 51, ст. 305; 1999 р., № 7, ст. 53, № 51, ст.446) слова і цифри «до 1 січня 2001 року» замінити словами і цифрами «до 1 січня 2002 року».

2. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2001 року.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ, 7 грудня 2000 року.
№ 2133-III.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про затвердження Указу Президента України «Про зміни меж території у Вінницькій області, яку оголошено зоною надзвичайної екологічної ситуації»

Відповідно до пункту 31 статті 85 Конституції України Верховна Рада України постановляє:

1. Затвердити Указ Президента України від 20 грудня 2000 року № 1364/2000 «Про зміни меж території у Вінницькій області, яку оголошено зоною надзвичайної екологічної ситуації».

2. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ, 21 грудня 2000 року.
№ 2186-III.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм»

Верховна Рада України постановляє:

1. Внести до статті 14 Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 24, ст.183) такі зміни:

1) у частині першій слова «через сто вісімдесят днів з дня опублікування цього Закону» замінити словами і цифрами «з 1 січня 2001 року»;

2) у частині другій:

в абзаці третьому слова «протягом дев'яноста днів» виключити, а після слова «частини» доповнити абзац словами і цифрами «і до 31 грудня 2000 року»;

в абзаці четвертому слова «протягом дев'яноста днів» виключити, а після слова «частини» доповнити абзац словами і цифрами «і до 31 грудня 2000 року»;

в абзаці п'ятому слова «З дати закінчення періоду у сто вісімдесят днів з дня набрання чинності цим Законом» замінити словами і цифрами «З 1 січня 2001 року»;

в абзаці шостому слова «З дати закінчення періоду у сто вісімдесят днів з дня набрання чинності цим Законом» замінити словами і цифрами «З 1 січня 2001 року».

2. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ, 7 грудня 2000 року.
№ 2122-III.

Свобода слова — це державна незалежність

Я — депутат двох скликань Верховної Ради. Але такої тиші й такого сорому, як під час виступу в парламенті мами Георгія Гонгадзе, я не пам'ятаю. Я хочу запитати у тих, хто в цій залі голосував проти звіту Генерального прокурора — вам не соромно? Ви можете подивитися в очі цій вистражданій жінці? Тепер до предмета нашої розмови.

Законодавча база із забезпечення свободи слова є достатньо широкою. Але які закони в нас працюють? Ще в травні 1999-го припинили трансляцію роботи парламенту. 2 листопада 2000 року було прийнято постанову про порядок висвітлення роботи шостої сесії. Ніхто її не виконує. Тим часом висвітлення роботи парламенту є ознакою демократичності суспільства. У США транслюють не лише засідання конгресу, а й роботу комітетів. А в Бразилії, коли президент припинив трансляцію роботи парламенту, отримав за це імпічмент.

Україна завжди зазнавала подвійного гніту — тоталітарного і національного. Коли говоримо про свободу слова в Україні, то ця традиція залишилася й сьогодні. Гинуть журналісти, зростає кількість судових справ проти друкованої преси — все це є безперечними ознаками корумпованості суспільства і несприйняття владою плюралізму думок і поглядів. З другого боку, українське слово, як і раніше, зазнає утисків саме тому, що воно українське. Сьогодні українномовні періодичні видання становлять лише 20 відсотків від загальної кількості видань. Книжковий ринок на 90—92 відсотки захоплено дешевою російською книгою, внаслідок чого щороку з України до Росії вивозиться майже 100 млн. доларів. Улітку минулого року Міністерство освіти дало свій гриф і право на видання навчальних посібників московським видавництвам.

Отже, йдеться про системне порушення національних і демократичних прав та свобод в Україні. Згідно з перехідними положеннями Конституції, які діють до червня цього року, контроль за дотриманням законності здійснюють органи прокуратури. Наша фракція «Батьківщина» ще й тому вимагала звіту Генерального прокурора, щоб поставити йому запитання про дотримання законності у сфері забезпечення свободи слова та отримання інформації. Ми хотіли запитати: чому не виконуються закони, які повинні забезпечувати конституційне право на свободу думки і слова, чому так і не знайшли винних у загибелі журналістів Вадима Бойка, Ігоря Грушецького, Олександра Мотренка, Бориса Дерев'янка, чому ніхто не відповів за фізичне насильство і наругу над журналістами Олександром Горобцем, Іриною Погорєловою, Світланою Синяковою, Іваном Сподаренком, Володимиром Скачком, Олександром Ляшком, чому розслідування справи про зникнення журналіста Гонгадзе дійшло до відвертого знущання? Хіба не про абсолютний цинізм свідчить заява заступника Генерального прокурора Баганця про те, що коли навіть буде доведено, що знайдене в Таращанському лісі тіло і належить Гонгадзе, то це ще не значить, що смерть журналіста настала від насильницьких дій?

Та кого я запитую? Генерального прокурора? Але хіба не за участю Генеральної прокуратури й заангажованих судів переслідуються опозиційні засоби масової інформації? Хто фабрикує кримінальні справи за командою «фас»? І чи можуть ті, проти кого розпочато прокурорське полювання, висловити свою точку зору? Пошлюся на приклад безпрецедентного переслідування віце-прем'єра Юлії Тимошенко. Вже з перших днів роботи в уряді їй загрожували розправою і тюрмою, потім запроторили за грати її чоловіка, піддали репресіям тих, хто підтримав антикорупційні дії уряду в енергетиці, і, нарешті, порушили кримінальну справу, до речі, без згоди на те Верховної Ради України, бо Ю. Тимошенко притягують до відповідальності за її діяльність в той час, коли вона була народним депутатом України, тягнуть на допити дочку — це просто садизм. То чому Юлія Володимирівна не має можливості відповісти на цю аморальну реальність бодай словом, виступом по телебаченню, адже вона — ще й член уряду, яку до того ж знає світ? Пошлюся на думку міністра енергетики США Білла Річардсона, який, відвідавши Україну, заявив, що реформи Юлії Тимошенко рятують українську енергетику, і тому через рік-два тут буде «все о'кей». Але Юлію Володимирівну до телеекрана не допустять. На УТ-1 інший сценарій. Спочатку — «за здравіє»: ритуально восхваляється Президент, потім — «за упокій»: паплюжаться парламент або Ющенко. Якщо за Леніним кухарка може керувати державою, то на УТ-1 будь-який кухар брудних політичних страв безапеляційно може давати оцінки і депутатам, і уряду.

Втім, у демократичній країні національний телеканал, так само, як і розподіл влади, теж зобов'язаний висвітлювати діяльність усіх трьох гілок влади. При цьому спільнота має право на інформацію з перших уст, а не так, як у радянські часи, — отримувати її препарованою і викривленою. Але через яку призму подає інформацію державне телебачення? Оцінку резонансних подій у державі майже щовечора чуємо від пана прокурора, як ще донедавна чули від секретаря Ради національної безпеки і оборони, який не сходив з екрана. Правда, тепер Євген Кирилович Марчук знизив активність до нуля. Це після того, як він провів ревізію звіту уряду про підготовку до зими та зорганізував перемірювання кількості вугілля на складах. Єдина поява Марчука на телебаченні була пов'язана з касетою про Чорновола, яка в нього «невідомо» звідки взялася і «невідомо» де поділася і якій він нібито не вірив з самого початку, проте показував депутатам. Однак ні переміряне вугілля, ні війна з власним урядом, ні завбачливе самоусунення від справи Гонгадзе та касетного скандалу — все це не має нічого спільного з інформаційною безпекою в Україні, за що мусить відповідати також і секретар РНБО.

Свободи слова маємо значно менше, ніж мали її на початку нашої незалежності. Але наскільки менше свободи, настільки менше й незалежності. Тому відступати далі немає куди. Бо нас чекає не лише тоталітаризм, корупція і прислужництво: втрата свободи слова означає втрату й найдорожчого, що маємо, — втрату України, втрату нашої державності.

Віктор ТЕРЕН,
народний депутат України.

Оголошення

Деяке пом'якшення голосних

(Початок на 1-й стор.).

Безперечно, правопис потребує уточнень, якщо ми себе поважаємо. Бо, скажімо, коли слово «Косово» в окремих наших газетах відмінюється за законами чужої мови, то, читаючи це, почуваєшся в резервації, а не в своїй державі. Звісно, правопис — річ тонка, тут треба слухати фахівців, а не лише «глас народу», бо той «глас» іноді всяке глаголить. Так, серед листів, які наша редакція отримала з цього приводу, є й такий: «Я прочитав у газеті слово «віхола». Що за слово дурне вигадали?! А чому не «метелиця»?» Це не стосується правопису, але дуже прикметно: українця вже міцно привчили до штучно збідненого лексикону.

Отже, не на ці критерії треба зважати. А де інші критерії? Якщо йдеться про правопис, то варто просто перегорнути кілька хороших сучасних українських журналів — «Кіно-Коло», «І» або «Сучасність», котрі давно перейшли на те, що дехто не дуже точно іменує «новим правописом», — і ви переконаєтесь, що цей правопис (без крайнощів) облагороджує, а не псує мову.

Нагадаємо канву подій. 1991 року Міжнародний конгрес україністів заявив: потрібен єдиний правопис для всіх українців світу. Створили відповідну комісію. Потім цю комісію замінили іншою, котра подала 1999 року «Проєкт» з 19 пунктів, що й зумовило дискусію. Минулої осені Бюро секції суспільних і гуманітарних наук НАН України та Комісія НАН України з вивчення проекту нової редакції правопису постановила: треба зважати на напрацювання старої правописної комісії, а нова комісія нехай не поспішає і попрацює до липня 2001 р. Листа про це надіслали віце-прем'єру М. Жулинському, та він все ж призначив розгляд отих 19 пунктів на 15 лютого.

Позиції сторін такі.

Академік Віталій РУСАНІВСЬКИЙ:

«Засобами масової інформації прокотилася новина: 15 лютого збираються утверджувати новий український правопис, схвалений головним мовознавцем країни віце-прем'єр-міністром академіком М. Жулинським. У цьому повідомленні є кілька неточностей. По-перше, нововведення, пропоновані «Проєктом найновішої редакції українського правопису», лише частково стосуються орфографії. Насправді вони спрямовані проти чинної системи мови: Атени замість Афіни, иноземний замість іноземний, метра замість метро, б'юро замість бюро і т. ін. По-друге, без схвалення президією Національної академії наук та Міносвіти і науки таке видання не може побачити світ. По-третє, М. Жулинський ніколи не був мовознавцем, він —літературознавець.

Можна наводити десятки аргументів, які ставлять під сумнів наукову спроможність «Проєкту». Але є головний момент, що так чи інакше потрапляє до повідомлень: так говорить наша діаспора (діяспора!) в Америці. Чи може бути більше приниження для 50-мільйонного українського народу, як пристосовуватись до звичок переселенців? Чи хтось колись чув, щоб російська, польська, чеська діаспори диктували своїм метрополіям, як їм розмовляти й писати? Та й чи є там справді вироблені норми? Якби творці «Найновішого» хоча б приблизно ознайомилися з заокеанською пресою, вони переконалися б, що там є кілька десятків так званих «правописів», хоч і спираються вони якоюсь мірою на компромісний правопис 1928 р. То що треба діаспорі для задоволення своїх культурних потреб? Поза всяким сумнівом, якомога ширше прилучатися до культурних надбань материкової України і робити в неї свій посильний внесок. Саме так ставилося питання, коли 10 років тому зайшла мова про єдиний для всіх українців правопис. Створена Кабміном міжнародна правописна комісія і виконала таку роботу. І ось невідомо ким організована «робоча група» з вироблення «Проєкту» її перекреслює, а віце-прем'єр М. Жулинський від імені уряду схвалює розробки цієї групи.

Україна не без труднощів долає перешкоди на шляху економічного, політичного і культурного піднесення. І ось під ноги ще не зміцнілому суспільству кидають камінь спотикання. То кому це вигідно? Українцям в Україні чи нашим зарубіжним землякам? Ні тим, ні тим. Переважна більшість еміграції турбується про те, щоб зберегти свою мову і відроджувати мову й культуру у своїй батьківщині. Невже хтось насміхається зрадити і народ України, і його зарубіжних братів?»

Академік Микола ЖУЛИНСЬКИЙ:

«Комісія з питань правопису розглянула деякі зміни, які можуть бути запропоновані до чинного українського правопису. Ці пропозиції спричинили широку дискусію у ЗМІ. Поруч із доброзичливими відгуками, на жаль, нерідко траплялися нефахові оцінки, а подекуди відверті перекручення та неправда.

Насамперед, і на цьому варто наголосити, жодну із запропонованих 19 змін до правопису ще остаточно не затверджено. Рекомендації щодо цього ухвалюватимуться 15—16 лютого, після ще одного обговорення і демократичної процедури голосування на засіданні Комісії з питань правопису.

Зрозуміло, що пропозиції не можуть бути внесені до правопису автоматично і беззастережно, як це трактують деякі критики. До системи середньої освіти, у ЗМІ та до книгодрукування зміни треба вводити поступово і тільки після перевірки часом. Протягом кількох років діятимуть дві норми правопису, використання старішої з них не вважатиметься за помилку. Якщо пропозиції суспільство не сприйме, вони можуть ввійти до нової редакції правопису.

Пропоновані зміни аж ніяк не ускладнюють систему української мови, а спрощують її. Фахівці прагнули до зменшення винятків у граматичних правилах. Процес уніфікації правопису увібрав у себе висновки з дискусій різних лінгвістичних шкіл. Важливо, що правописом керується увесь народ, і ненормальна ситуація, за якої сьогодні співіснують кілька варіантів правопису в Україні та в діаспорі.

Ще 1994 р. Кабмін прийняв постанову, згідно з якою 1996 року мали видати нову редакцію правопису. Цю постанову досі не виконано. Отже, у мові діяли значною мірою застарілі норми. Зокрема, це стосується слів іншомовного походження, зокрема прізвищ та власних назв.

Потреба внести зміни назріла давно. Незмінність мовних стандартів протягом тривалого часу не є достатнім аргументом, особливо зважаючи на те, що український правопис не розвивався природно і відчував значний вплив політики кожної епохи.

Навіть у державах, де мовна ситуація стабільна, не відмовляються від правописних реформ. Після Віденської орфографічної конференції (1994) представники німецькомовних країн ухвалили нові правила німецької орфографії. Доволі радикальною була реформа грецького правопису 1982 р. (до того грецький правопис жив без змін майже 3000 років). Є проект нового «Зведення правил російського правопису».

Поява різних редакцій «Українського правопису», особливо у XX столітті, ставала приводом до дискусій. Але пропозиції мовознавців з'являлися не через персональні амбіції, а на основі спроб узгодити розвиток мовного процесу з набутками сучасного життя. І нині йдеться не про данину моді, а про вимогу часу».

Ця заява М. Жулинського з'явилася 17 січня. Того ж дня ми запитали Миколу Григоровича: чому треба так поспішати з нововведеннями?

— Проблема не нова, ми над цим працюємо вже давно. У правописі, оприлюдненому 1993 року, вже були певні зміни (введено літеру «ґ»), і ніхто з цього трагедії не робив. А нинішня дискусія в пресі, мені здається, певною мірою інспірована. Для чого? Не знаю, можливо, заради сенсації. Але я вважаю, що підстав для побоювань взагалі немає. Бо йдеться про спрощення правопису. Для прикладу: «пів-Києва» пишемо через дефіс, а «півяблука» чи «півлітра» — разом. Чому не писати все окремо?

— Бо «півлітра» — святе цілісне поняття, народ не простить!

— Ну, зробимо виняток.

— Але пунктів аж дев'ятнадцять, і не всі однаково добре розроблено.

— Я переконаний, що з дев'ятнадцяти пропозицій, внесених робочою групою правописної комісії, хіба що половину буде прийнято. Вводитимемо тільки ті норми, які матимуть підтримку в більшості комісії і які не створять жодних ускладнень для тих, хто послуговується мовою чи хоче її вивчити. Ми підемо шляхом полегшення правопису, а не ускладнення. Ідеться передусім про написання назв і прізвищ іноземного походження. Якщо когось звати Атеною, то її не можна називати Афіною.

— А як називатимемо місто Афіни?

— Так, як і раніше називали. Але якщо ви пишете «Альберт Гор», це конкретна людина, а коли «гор» — то це вже жінка легкої поведінки. Або якщо «Ганс» — ім'я, то «ганс» — гусак...

— Усі опоненти проекту кажуть, що ви просто хочете догодити діаспорі.

— Якщо відверто, ми взагалі при цьому не звертаємо уваги на діаспору.

— Якщо так і напишемо, вона не образиться?

— Нехай образиться, але я знаю, приміром, що в діаспорі газета «Свобода» виходить за одним правописом, а «Америка» — за іншим, і наша нібито орієнтація на діаспору не має жодних підстав. А ми маємо авторитет найвидатнішого українського (теж з діаспори) мовознавця Юрія Шевельова, який є членом правописної комісії і який вважає, що жодних повернень до правопису 1927(28) року не може бути. Мова розвивалася, мова жила, щось вона засвоїла, щось відкинула чи втратила, і Шевельов підтримує дуже помірні зміни до правопису, ті зміни, що вкрай потрібні, бо без них неможливо відповідно передавати живу українську мову.

P. S. *Нема нічого простішого, як проглянути оті 19 пунктів. Їх можна розділити на дві рівні групи. Перша стосується правопису українських або давно засвоєних слів, друга — слів іншомовного походження та власних назв.*

У першій групі три пункти унормовують застосування літери «ґ» у наших та іншомовних словах (але «хокей», «хобі» та «ноу-хау» залишаються без змін). Ідеться також про окреме написання слова «пів» (літра), пропонується писати «иній», «иржа», «индик» та «крови», «совісти», «племени», «імени» та «Ігоровича» — а не «Ігоревич» чи «Лазаревич» (чому?!). Тут з більшістю пропозицій варто погодитися — звісно, за винятком «Ігорьовича» і виразно провінційних «та инших индиків».

Щодо другої групи, тут більшість пропозицій здається надуманою. Можливо, з філологічної точки зору вони й бездоганні, але вочевидь ріжуть вухо живим носіям мови («діяспора», «геніяльний» або «етер» замість «ефір» —правда, ця норма пропонується як паралельна). Взагалі з літерою «ф» щось не додумано: адже нашому вуху миліше «мікрохвон» чи «Хвастів», аніж отой «етер», але про це «Проєкт» не згадує.

Більшості із нас байдуже, як правильно писати слово «єпископ» та інші церковні терміни. Легко звикнемо й до «Едипа», «проєкту», «б'юджету». Але з якої речі подвоювати «н» у слові «ванна» і не подвоювати у слові «тонна»? Чому зникає «й» у словах «секвойя» і «фойє» й що робити з іменами «Майя» чи «Гойя»? Чому «іо» міняється на «йо» і чи поширюється це правило на слово «ідіот»? Тобто тут пропонується таке «спрощення», що веде до помноження винятків із правила. Отже, це вже не спрощення, а ускладнення. Мабуть, такі пропозиції і не стануть нормою. А автори «Проєкту» мусили б подумати про це до того, як виносити справу на обговорення, — щоб не давати нікому зайвої нагоди погигикати. Бо ось тепер газети (переважно неукраїномовні) пишуть: «Ах, тіперь нам надо будіт пісать Хвранція!» — так ніби вони й справді зібралися завтра переходити на українську мову. Втім, якщо й перейдуть, то «Хвранція», «кальоша» або «лямпа» проектом таки не передбачено.

Віталій ЖЕЖЕРА.

Пишуть ветерани

Воювали з фашистами, тепер з нестатками

Пенсію інвалідам війни встановлено з введенням гривні. Відтоді вартість її втроє зменшилася, а пенсія залишилася тією самою. Нам пощастило вижити на тій страшній війні, але втратили здоров'я. Більшості інвалідів давно за сімдесят. Нас залишилося мало, то невже держава не може забезпечити нашу старість?

Л. ВАСИЛЕВСЬКИЙ,
інвалід війни.

Полтава.

На війні перші, в пільгах останні

Складається враження, що всі вболівають за інвалідів та ветеранів війни лише на словах. Бо як розуміти, що пенсії підвищили офіцерському складу та відставникам-ветеранам Міністерства оборони? А рядові солдати, які першими йшли в атаку на ворожі окопи, ризикували своїм життям, нині отримують мізерну пенсію і залишилися поза увагою.

Тимофій ДАНЮК,
інвалід війни II групи.

Бараші
Ємільчинського району
Житомирської області.

P. S. Передплачую «Голос України» з першого номера, зберігаю підшивку газети за десять років. До мене часто звертаються односельці, щоб ознайомитися з потрібними їм законами чи постановами або цікавими публікаціями. Я охоче задовольняю їхні прохання, маю намір передати наш сімейний архів у сільську бібліотеку. «Голос України» — цікава, змістовна газета? і, думаю, гострими і водночас справедливими публікаціями ви допомогли багатьом читачам.

Півмішка подяк на старість

У сорок третьому пішов визволяти Батьківщину від фашистської окупації. Додому повернувся в п'ятдесятому. Працював на вивезенні гірничорудної маси на шахтах, кар'єрах. Моє ім'я красувалося на всіх дошках пошани і в золотих книгах, щороку отримував по дві-три грамоти за добру роботу, заробив півмішка подяк. Коли був молодий, дбав про свою старість —відкладав гроші на ощадкнижку. Вкрали мої заощадження, не дали нормальної пенсії. Хочеться кричати від болю та обурення. Чому держава так нечесно обійшлася зі мною?

Микола МОРОЗ.

Кривий Ріг.

А депутати не захистили

З великим подивом дізнався, що інвалідів війни третьої групи позбавили ряду пільг. Невже урядовці не знають, що вік цієї категорії пільговиків — 75-80 років, та й пенсії невисокі? За десять років незалежності Україна пережила багато, але жодного разу уряд не знімав пільги. Чим пояснити такий крок нинішнього уряду? Відсутністю коштів? Може, їх варто пошукати в іншому місці, а старим і немічним інвалідам війни повернути хоч частину того, що в них забрали? Всі учасники війни заслуговують однакової уваги, а не вибірково, як це робиться в нас. Прикро, що пропозицію позбавити пільг ветеранів та інвалідів війни підтримали народні депутати України.

Валентин НОСКО,
інвалід війни III групи.

Дніпропетровськ.

Оцініть достойно!

Чому ветеранам війни, нагородженим під час бойових дій орденами та медалями, держава не доплачує до пенсії «за особливі заслуги перед Україною»? Чому офіцерам і солдатам встановлена різна пенсія, адже воювали на одному фронті і захищали рідну землю однаково. Виходить, що один подвиг оцінено по-різному. Оцих «чому» у колишніх фронтовиків багато. Хто може на них відповісти і допомогти встановити достойний соціальний захист тим, хто воював з ворогом?

Іван БОГДАН,
інвалід війни III групи.

Краснодон
Луганської області.

На знімку: любов від покоління — до покоління.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Краще б та ракета розтрощила бюрократичну фортецю

Анатомія одного депутатського запиту

 Повертаючись до надрукованого

Зазвичай кажуть: «Треба віддати належне...»
Панові Олександрові Кузьмуку, міністрові оборони України, віддавати належне за уміння видавати себе за глухонімого не буду. Бо жодних особливих природних даних для того, щоб не чути державних мужів і не реагувати на «Голос України» у генерала армії немає.

Яким пострілом розбудити байдужість?

Апелюю до нього втретє і, сподіваюся, Олександр Іванович нарешті розсердиться. А відтак, не довіряючи більше своїм підлеглим, сам перейметься долею полковника Миколи Селюка, розбереться в його ординарній справі і поставить крапку в семирічній бюрократичній тяганині.

Нагадаю, йдеться про колишнього заступника начальника управління кадрів МО, якого за сфабрикованим поданням (доведено судом!) чотири рази понижували в посаді, обмежили в дисциплінарних правах на шість щаблів, ущемили в зарплаті. А вина Селюка лише в тому, що він, уже вкотре повторююсь, — не селюк. Просто Микола Романович свого часу мав необережність колишньому командувачу військового округу пану Радецькому, який пізніше став міністром оборони, зробити зауваження по службі. Той зажадав негайно прибути в Одесу і вибачитися...

Не поїхав Селюк і не вибачився. А через кілька місяців його посаду скоротили. Не змирившися з генеральським: «Я начальник — ти дурний», полковник Селюк до яких тільки інстанцій не писав, навіть дійшов до Європейського суду, який розглядатиме справу «Селюк проти України». Там, як відомо, уміють розмовляти і з сліпими, і з глухонімими. А у нас...

За кого, скажіть, військові тримали нас, цивільних, коли, не кліпнувши оком, казали, що ракета, яка розтрощила під'їзд будинку в Броварах і від якої троє загинули, була запущена мало не з Марса? А коли стверджували, що до трагедії в Болеславчику не мають жодного стосунку? Чи коли списують переломи і синці новобранця на його ж необережність при «штурмі» полоси перешкод, а самогубство солдата пояснюють нерозділеним коханням?

За кого нас мають ті, що одягаються, годуються і зарплату отримують лише завдяки нам, платникам податків?

Депутатським запитом по горобцях — вогонь!

Саме вони, платники, делегували свої повноваження народним депутатам і хочуть, зокрема, знати: цивільний контроль над військом — це міф чи реальність?

У багатьох країнах рівень цивілізованості і демократії визначається стосунками між цивільними і військовими. У нас теж, але не на користь демократії...

...В організації солдатських матерів, скажімо, вам годинами можуть розповідати про порушення, знущання, замовчування і цинізм, що проростають у казармах і на полігонах. І рідко хто за це несе відповідальність. Навіть після широкого розголосу начальники знаходять крайніх серед підлеглих і відбуваються, як мінімум, вищою посадою чи новою зіркою на погонах. Це — відома аксіома, сумна тенденція, про яку знають у кожному селі і місті. Тому від узагальнення переходжу до конкретики, а саме — до Миколи Селюка, полковника, якого намагалися захистити не хто-небудь — народні депутати України.

...19 вересня 2000 року в сесійному залі Верховної Ради Анатолій Єрмак і Григорій Омельченко оприлюднили депутатський запит до міністра оборони. У документі, зокрема, зазначалося:

«Неодноразові звернення народних депутатів України до керівництва Міністерства оборони щодо справедливого вирішення питання полковника Селюка М. Р... не тільки не призвели до законного рішення, навпаки — загострили проблему... вона неодноразово висвітлювалась у засобах масової інформації, в її розв'язання втягнуто інші органи влади, посадових і службових осіб...

Рішенням військового суду Київського гарнізону від 29.09.99 року встановлено незаперечний факт — подання про усунення з посади полковника Селюка М. Р., яке було єдиною підставою для видання наказу, містить відомості, що не відповідають дійсності і викладені неправдиво».

Народні обранці просили Олександра Кузьмука особисто розглянути справу. Згідно із Законом «Про статус народного депутата України». У черговий, «надцятий», раз за шефа попрацювали підлеглі. У довгій відповіді, що надійшла до Верховної Ради від генерал-полковника Івана Біжана йшлося...

Утім, про суть відписки читаємо у листі Анатолія Єрмака до Голови ВР.

«Відповідь на ім'я Голови Верховної Ради України на депутатський запит до міністра оборони України стосовно... полковника Селюка М. Р. свідчить про одне: посадові особи МО України допускають існування права на обмеження та видання неповної і неправдивої інформації як народним депутатам України, так і самому Голові Верховної Ради України».

За твердженням авторів депутатського запиту небажання керівника відомства втрутитися в ситуацію і особисто виправити помилки підлеглих «врешті-решт дискредитує... владу, яка неспроможна прийняти законне рішення, а ... відповіді... вводять в оману керівництво держави».

У чому генерал-полковник Біжан злукавив від імені міністра?

— Наведу один із багатьох контраргументів на відповідь пана Біжана, — каже Анатолій Єрмак. — При знятті з посади чи призначенні потрібні, крім інших документів, характеристика, подання безпосереднього керівника, особиста згода офіцера. Судом визнано, що Миколі Селюку до усунення з посади в поданні була дана характеристика, яка повністю не відповідає дійсності. Тому наказ, виданий на підставі такого подання, не може бути законним. До того ж жоден із наказів не узгоджується з вимогами законів, про що свідчить семирічна боротьба Селюка за свої права.

Безпідставність зняття з посади і численні призначення з пониженням, зауважу, констатували ще в 1994 році Головна контрольно-ревізійна інспекція МО та в 1995-му —Генеральна військова інспекція при Президентові України.

Що треба зробити міністрові оборони в 2001 році? Розсердитися на підлеглих і відновити справедливість. А ще повернути платникам податку віру в те, що ніхто в державі не має права давати неповну і неправдиву інформацію. Ні керівникам держави. Ні народним депутатам. Ні солдатським матерям.

Іван ІЛЛЯШ.
Мал. Віктора ПОПОВА.

Проблема

Було б бажання, будуть у тебе і знання

Що таке «валеологія», знає мало хто. І це тим паче дивно, бо цю дисципліну, щоправда як факультатив, введено до навчальної програми загальноосвітніх шкіл з 1975 року.

Авторство терміна «валеологія» належить радянському вченому Брехману. Спочатку валеологію трактували як «науку про здоров'я для здорових». Базою для її зародження стала наша профілактична медицина, згідно з якою легше хворобі запобігти, аніж її лікувати.

Вчені вважали, що основна причина хвороб — у неправильному ставленні людини до свого здоров'я. Ця проблема сьогодні актуалізується для України «чорнобильською» екологією, низьким рівнем життя населення, втратою багатьох морально-етичних цінностей тощо.

— Валеологія — передусім психолого-педагогічна дисципліна. Вона має навчити людину хотіти бути здоровою. Залучити громадянина до проблеми збереження власного здоров'я. Створити мотивацію до того, що здоров'я — невід'ємна складова її життя, щастя, кар'єри, — роз'яснює завідувач кафедри основ медичних знань та охорони здоров'я дітей (валеології) Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова Станіслав Страшко.

Проте ця гарна й потрібна ідея постраждала від неправильного... формулювання. Кілька років тому під час підготовки концепції середньої валеологічної освіти до неї було записано таке визначення: «Валеологія — наука, що грунтується на наукових і позанаукових, ізотеричних знаннях»... А згодом у підручниках «Валеологія» для середніх навчальних закладів (до речі, не завжди ліцензованих грифом спеціальної науково-методологічної комісії Міносвіти України) з'явилися «рецепти» здоров'я з різних релігій — буддизму, ісламу та ін. І тут повстали вітчизняні православні структури, обуренні рекламою різних східних релігійних учень в українських школах.

У деяких регіонах країни до навчального процесу в рамках валеології потрапило навіть учення Порфирія Іванова. Оскільки в основу цієї системи покладено віру у «вчителя Іванова», а, з точки зору релігії, це типова секта, то, на думку С. Страшко, таким ізотеричним теоріям не місце в шкільній програмі.

Нині валеологічну освіту в школах тимчасово зупинено через непрофесіональне викладання та розуміння самого предмета. Бракує спеціально підготовлених кадрів. Ще недавно цю дисципліну в багатьох школах читали скорочені вчителі російської мови та трудового навчання.

Схоже, для того, щоб уже зі шкільної лави навчати наших дітей бути здоровими, потрібно створити позитивну мотивацію на вивчення валеології чиновниками з Міністерства освіти і науки України. Інакше валеологія, як і здоров'я наших дітей, назавжди залишиться необов'язковим факультативом.

Ольга ВАУЛІНА.

А тепер, дітки, поверніть дядям...

 Факт і коментар

Скільки існує ця білокам'яна споруда у Києві по вулиці Стрітенській, 7/9, спочатку під назвою «Центр матері й дитини», а потім як консультативно-діагностична поліклініка дитячої багатопрофільної лікарні «Охмадит», стільки її й намагаються відібрати у дітей. Бо надто ласий шматочок.

Приміщення у центрі міста, добре обладнане діагностичною апаратурою. Але якщо всі роки ця ідея витала у повітрі, то нині вона реалізувалася в листі керівника Державного лікувально-оздоровчого управління, президента Академії медичних наук України, академіка Олександра Возіанова до Президента України.

Академік мотивує своє прохання тим, що, мовляв, «Поліклініка № 2 Державного лікувально-оздоровчого управління по вулиці Банковій в аварійному стані».

А раз цей будинок на ремонті, то просить Президента, щоб дав розпорядження уряду надати інший. А саме: через «передання на баланс Державного лікувально-оздоровчого управління поліклініки № 2 (вул. Стрітенська, 7/9), яка побудована за кошти управління».

Та однак цю поліклініку було збудовано за державні кошти, а не за кошти управління. І в листі нічого не сказано, куди шановний Олександр Федорович має намір «перекинути» отих 300 — 350 тисяч дітей, які приїжджають на консультації з усієї України на обстеження. Варто нагадати й те, що понад 60 відсотків дітей приїздять сюди з областей, які потерпіли від наслідків аварії на ЧАЕС. Доступність, безкоштовність та якість медичної допомоги сприяють зростанню звернень хворих до консультативно-діагностичної поліклініки. Так, вона до 1989 року належала колишньому IV Головному управлінню при МОЗ УРСР, яке за радянських часів обслуговувало партноменклатуру. А потім заклад було передано дітям України.

То тепер що — стільки нової номенклатури наросло, що вже у своїй величезній поліклініці не вміщається?

Протягом останніх трьох років за допомогою Міністерства економіки проводилася робота зі створення проектів та грантів на переобладнання дитячої лікарні. Ця велика робота завершилася підписанням угоди між урядами України та Японії про надання семи мільйонів американських доларів на придбання обладнання для лікарні «Охмадит». Угоду було ратифіковано Верховною Радою 16 листопада 2000 р., а вже 17 листопада... Міністерство охорони здоров'я України розпочало розгляд питання про передання консультативно-діагностичної поліклініки в ДЛОУ...

Знаю Олександра Федоровича Возіанова особисто і поважаю його як блискучого хірурга і вченого. Зателефонувала з проханням прокоментувати його листа Президенту. Олександр Федорович висловив незадоволення втручанням журналіста у державні справи. Сказав, що коментувати цю ситуацію не бажає і що це не його ідея — відібрати у дітей приміщення. Нехай дають що-небудь інше. Але якщо ця ідея не його, а підпис його, то кому це потрібно? Адже знаменитий уролог може запам'ятатися не лише як видатний учений і керівник, а як людина, з ініціативи якої у дітей України відберуть один із небагатьох престижних медичних закладів.

Ось що написала у відкритому листі Президенту Л. Кучмі голова Фонду, член Президії Української ради Миру, експерт Національної комісії з радіаційного захисту населення України Наталя Преображенська про цю поліклініку: «Зараз це один із головних в Україні заклад охорони здоров'я по материнству і дитинству, з надання допомоги дітям, постраждалим від наслідків чорнобильської катастрофи, жінкам дітородного віку та вагітним». І звернулася до Президента з такими словами: «Шановний Леоніде Даниловичу, коли Ви були Прем'єр-міністром України, то на моє звернення до Вас з приводу врятування дітей у Володимирецькому районі Рівненської області було відреаговано швидко плідною результативною працею.

Прошу Вашого втручання і в цю справу допомоги хворим дітям, прошу не дозволити руйнувати набуте, не передавати «сильним дядечкам» дитячого центру».

Додати до цього нема чого.

Валентина СКОРОПАДСЬКА,
віце-президент асоціації «Журналісти — медицині».

Минуле спостигло несподівано

І в геть непідходящий момент для уряду Німеччини. Коли, здавалося, було вже подолано «хвороби» зростання, передумови криз, можливість дедалі нових викриттів з фінансовими аферами (і не тільки в опозиційній партії), буквально вибухнула бомба, назва якій «коров'ячий сказ». Канцлерові Герхардові Шрьодеру довелося терміново відправити у відставку двох міністрів — охорони здоров'я та сільського господарства, а останнє міністерство спішно реорганізувати.

Не встигли погасити цю пожежу, як спалахнула інша. Беттіна Рель, дочка легендарної терористки і засновниці «червоних бригад» Ульріке Майнгоф, збираючи матеріали для книжки про цю організацію, натрапила на ще не опубліковані фото, на яких зображено молодих бунтарів 70-х, що били поліцейського. Серед них легко можна впізнати нинішнього міністра закордонних справ Йошку Фішера. Крім того, заарештований 1998 року колишній друг Фішера по відчайдушній молодості Ганс-Йоахім Кляйн, один з останніх терористів — членів «революційних осередків», чекає суду за вбивство щонайменше трьох осіб. Згідно з показаннями Кляйна, молодий Йошка брав участь у каральних акціях. Є в його біографії ще один нез'ясований факт: у 1981 році міністра економіки землі Гессен було застрелено з пістолета, який начебто за кілька років до скоєння теракту перевозили в машині Фішера. Після всього цього досі неприступному міністрові закордонних справ «засвітила» можливість відставки. Адже законослухняному обивателю вочевидь не до вподоби фото, на якому нинішній віце-канцлер і головний дипломат країни б'є охоронця порядку. Нехай навіть це було 30 років тому. Не пропустила слушну нагоду, а може, і не нагоду, й опозиція. Заступник голови фракції християнських демократів у парламенті Вольфганг Бабах заявив, що «Фішер не підходить як представник суспільства, вільного від насильства, і, отже, не гідний посади міністра закордонних справ». Припущення, сумніви і натяки, загалом, не повинні бути нищівною силою — презумпція невинності однаковою мірою обов'язкова для всіх. Але Йошці Фішеру довелося все-таки давати пояснення на спеціально організованих для цього дебатах у Бундестазі.

Створюється враження, що країна вступила в смугу суцільних розборок і нічим іншим більше не займається. Але ось сухі та водночас красномовні дані німецької статистики, яку досі, здається, ще не критикували. Вона, зокрема, повідомляє, що міністерство фінансів поточного року розраховує на реальне, тобто з урахуванням інфляції, економічне зростання, що становитиме 2,75%. Правда, порівняно з минулим роком цей показник дещо зменшиться. А експорт збільшиться на 8,5%. Ще оптимістичніший вигляд має зростання капітальних вкладень — вони збільшаться на 3%, тоді як торік ця цифра становила 2,4%. І хоча кількість безробітних у Німеччині, як і раніше, залишається високою — 3,6 млн. осіб, проте нинішнього року їх стане на 270 тисяч менше.

Валентина ПИСАНСЬКА.

Франкфурт-на-Майні.

Над Галапагоськими островами, (біля узбережжя Південної Америки), відомими своїми унікальними флорою та фауною, нависла загроза екологічної катастрофи. Внаслідок аварії танкера, який сів поблизу на мілину, в море витікає нафта, що вже знищила деяких рідкісних тварин. Усього на борту танкера — 900 тисяч тонн нафти.

Фото АП.

І знову про свободу слова

(Початок на 1-й стор.).

А рекомендація в асамблеї, власне, одна: «Парламентська асамблея рекомендує, щоб у разі звернення ВР України за допомогою для встановлення автентичності оригіналів аудіоплівок, наданих паном Мельниченком, Комітет міністрів організував незалежну експертизу цих плівок, а також публікацію результатів цієї експертизи».

Проте якщо цю рекомендацію ухвалять, здійснити її, здається, буде не так просто. За інформацією з джерел в українській делегації в ПАРЄ, Голова ВР Іван Плющ відмовився підписати відповідне звернення, мотивуючи це тим, що звертатися по таку допомогу має Генеральна прокуратура. Хоча, як стало відомо «ГУ», в РЄ вже є підписане Олександром Лавриновичем звернення тимчасової слідчої комісії. Доповідач Моніторингового комітету ПАРЄ Анне Северинсен в інтерв'ю «ГУ» назвала ситуацію зі зверненням ВР «непорозумінням» і висловила припущення, що тут мають місце організаційні недоліки. А президент ПАРЄ лорд Рассел Джонстон повідомив на вчорашній прес-конференції, що він отримав листа від міністра юстиції України Сюзанни Станік. У листі висловлено готовність надати копії записів Мельниченка для експертизи і водночас їх названо фальшивкою.

Надзвичайні дебати з українського питання мають відбутися в першій половині дня в четвер, 25 січня.

P.S. *Учора ПАРЄ не ратифікувала повноваження російської делегації. Це питання знову розглядатимуть найближчим часом.*

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

Страсбург.

«Сусідство з Іраком — наша доля...»

Дев'яносто дев'ять відсотків іракців вважають Кувейт територією Іраку. Про це заявив у Каїрі віце-президент Іраку Таха Ясін Рамадан. Раніше, в десяту річницю закінчення операції «Буря в пустелі» (яку, до речі, Багдад вважає своєю перемогою), син Саддама Хусейна Удай висловився про те, що Кувейт гармонійно впишеться в контури Іраку. Прокоментувати останні заяви іракського керівництва «ГУ» попросив Тимчасового Повіреного у справах Посольства Держави Кувейт в Україні пана Фейсала Аль-ХОЛІ:

— Для нас такі заяви не були несподіваними. Вони зайвий раз підтверджують правоту Кувейту, який упродовж цих десяти років просив і закликав світ бути пильним стосовно іракського режиму і не забувати про його агресивні наміри щодо Кувейту, про настійливі спроби порушити резолюції 833 і 1284 Ради Безпеки ООН. До 10-ї річниці закінчення війни Ірак повернув наші відносини до відправної точки. Як і десять років тому, сьогодні ми знову чуємо, що Кувейт начебто веде проти Іраку якісь зрадницькі дії. У Багдаді забули про нашу щиру підтримку та допомогу в період ірано-іракської війни. А також після неї, коли ми допомагали сусідові відбудовуватися (наприклад, багато мільйонів було виділено на повернення до життя міста Басра). Я пригадую, як під час воєнного протистояння Багдада і Тегерана тодішній прем'єр Іраку повідомив своїм солдатам на фронті, що весь їхній провіант та амуніцію закуплено на гроші їхніх кувейтських братів...

Агресія, здійснена Іраком проти Кувейту тоді, і нинішні неприємні висловлювання завдають шкоди всьому регіонові. А щодо становища нашої країни сьогодні, то можна сказати: матеріально ми відновлені, та залишилися моральні рани. Особливу тривогу в нас викликає те, що не відома доля 603 полонених кувейтців. Ірак досі не визнає їх... Ми не можемо перенести Кувейт на інше місце земної кулі. Це сусідство — доля. Але в наших силах звернути увагу світової спільноти на агресивні наміри Іраку.

— Чи вважаєте ви, що підживлена американськими фінансами іракська опозиція може стати реальною силою, здатною скинути режим?

— Я вважаю, що реальної опозиції немає. Є кілька розрізнених партій, які не можуть об'єднатися.

— Чи зробить, на ваш погляд, новий хазяїн Білого дому американську політику жорсткішою стосовно Багдада?

— Ірак сам штовхає світове співтовариство і США на те, щоб позиція була жорсткіша. Вочевидь, блокада і роль скривдженого його влаштовують.

Яна СТАДІЛЬНА.

P. S. Кувейт — одна з провідних держав, які надають гуманітарну допомогу країнам, що розвиваються, і країнам з перехідною економікою. Якщо така допомога розвинених промислових країн, за даними ООН, становить 0,03 відсотка від внутрішнього доходу, то Кувейт виділяє на потреби бідних 4 відсотки від свого національного доходу. А ще Кувейт — єдина арабська країна, котра зробила свій внесок у фонд закриття Чорнобильської АЕС. У першому транші Європейського банку кувейтські гроші становлять 4 млн. дол. США, а в другому — 4 млн. німецьких марок.

Хроніка. Факти. Події

■ Вашингтон

Перші кроки

Американський Сенат затвердив сімох кандидатів, запропонованих Бушем на міністерські посади. Держсекретарем США затверджено Коліна Пауела, міністром оборони — Дональда Рамсфельда.

■ Ватикан

Нові призначення

Папа Римський Іоанн Павло II призначив 37 нових кардиналів, які отримають новий сан на урочистій церемонії 21 лютого. Серед них — 10 південноамериканців, 3 північних американця, 5 священнослужителів з Азії, 3 — з Африки та 11 — з Європи.

■ Рим

Секрет довголіття — м'ясо і вино

Свій 112-й день народження відсвяткував мешканець італійського острова Сардинія Антоніо Тодде. Цього пастуха, який практично ніколи не залишав своє село Тіана, офіційно вважають найстарішим чоловіком на Землі. За його словами, щодня він з'їдає шматок м'яса і випиває склянку вина.

■ Луанда

Нададуть військову підтримку ДРК

Президенти Анголи, Намібії та Зімбабве — Жозе Едуарду душ Сантуш, Сем Нуйома і Роберт Мугабе — заявили, що мають намір надавати військову підтримку Демократичній Республіці Конго (ДРК). У спільній заяві вони закликали до діалогу між ворогуючими сторонами.

■ Приштина

ФРН критикує позицію США

Міністр оборони ФРН Рудольф Шарпінг, перебуваючи у штаб-квартирі німецького миротворчого контингенту в Косово в місті Призрен, підтвердив думку про те, що боєприпаси, які містять збіднений уран, не становлять серйозної загрози здоров'ю солдатів. Водночас він піддав критиці інформаційну політику США щодо цього питання. Шарпінг зазначив, що, як і раніше, бажає знати, чи не містили боєприпаси, які застосовували американці на Балканах, високотоксичний плутоній.

■ Маніла

Арройо розпочала формування кабінету

Новий президент Філіппін Глорія Макапагаль Арройо стала до виконання своїх обов'язків. А розпочала свою діяльність на цій посаді вона із заклику до національної єдності та обіцянки, що не робитиме чистку в адміністрації, яка дісталася від попереднього президента Джозефа Естради. В Манілі тим часом оголошено про порушення кримінальної справи проти екс-президента.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та зарубіжних інформагентств.

Фото АП.

«Тобі, Україно, щедрує Поділля»

Співучі голоси України

Під таким гаслом у національному палаці «Україна» творчо звітували близько семисот майстрів мистецтв та художніх колективів Вінниччини в рамках святкування 10-ї річниці незалежності України.

Моїм землякам і тут поталанило, бо авторському колективу — заслуженим працівникам культури України А. Левицькому, В. Циганюку, народному артисту України В. Газінському та іншим не довелося губитися у пошуках тематичного стрижня програми. Як мовиться, сам Господь перстом указав: на вулиці зима, у Божому календарі — Різдвяні свята на перевалі тисячоліть. А відтак — заколядуємо тобі, столице, потішимо різдвяно-новорічною феєрією «Святвечори на батьківській землі». Зі сцени у виконанні вінницьких міського камерного хору, народної аматорської хорової капели педуніверситету, хору училища мистецтв і культури та інших лунало «Добрий вечір тобі, пане-господарю», «Ой там за горою» в обробці знаменитого подолянина М. Леонтовича і «Закувала та сива зозуля» не менш знаменитого П. Ніщинського. Матір Божу Оранту (Л. Васильєва), Гречну Панну Україну (О. Шевчук), Ангела ХХІ віку (В. Локаєнко) показали подоляни у фольклорно-етнографічній композиції «Йордан»... А записані на Поділлі народні танці і мелодії вміло об'єднали у музично-хореографічну композицію «Ой, вулице, ти широкая»!

Не знаю, як упало все це на слух добірному товариству з фаховою культмузосвітою, але як лягло на душу одірваній волею долі од Поділля пересічній киянці, — скажу. Моя рідна тітка Віра Дацюк з Оратівщини, яка за молодших літ завжди з Києва поспішала на Різдво до рідного села, а нині такої можливості не має, розчулилася: «Боже, як наче у Скалі поколядувала!..».

Хочеться сподіватися, що й корінним киянам-глядачам, як і моїм «остоличеним» землякам з одвічною тугою за «маминою вишнею у саду», не сумувалося у другому відділенні концерту без доморощених на Прибужжі «пєнкіних» та «іванушок-інтернешнл». Куди вже їм до чудового співу Олесі Ознобіної — лауреата фестивалів «Пісенний вернісаж» і «Слов'янський базар» чи до «Журби» у виконанні ще однієї подолянки-лауреатки Ірини Мелащенко. Шанувальники світової класики насолоджувалися «Rex tremendae» з Реквієму Верді, аріями мадам Баттерфляй з опери «Чіо-Чіо-Сан» у виконані Вікторії Петрушенко та Принца Калафа з опери «Турандот» у виконанні артиста облмуздрамтеатру В. Короля. Подумалось, як тут не вистачає всесвітньо відомого оперного маестро Анатолія Кочерги чи випускниці Київської Консерваторії Софії Леонтьєвої (Дворецької) — вихідців з Погребищенського району.

Здавалося б, подолянам нині, після стихійного лиха, не до веселощів, бо ще кількасот населених пунктів області залишаються без світла. Але нашу душу вочевидь і тут до дна не видивитись, а того й не те лихо, що в хаті — каганець, а та радість, що на сцені — танець. (До слова, програма подолян насичена саме танцювальними композиціями. Порадували відомий на Поділлі танцюрист і балетмейстер Петро Бойко зі своїм виплеканим «Барвінком», хореографічний колектив «Степ-компанія» під керівництвом Миколи Семенова та інші.). Сміялись, як завжди, досхочу, адже родзинкою подільських гулянь традиційно були твори відомого пересмішника з Калинівського району Степана Руданського. І хто вже ліпше покаже персонажів вертепу, як не його земляки з калинівського ансамблю «Кумасеньки» чи аматори з Хомутинців — рідного села письменника. А як розвеселила народна гумористка Марія Логвинюк!

Зауважте, що «Зорями над Бугом» на Поділлі можуть сяяти всі, незалежно від професії і посади. Капітан міліції А. Стратійчук співав «Батьківську калину», голова Ямпільської райради Василь Богач — знамениту «Дивлюсь я на небо», військові авіатори (у Вінниці—штаб ВПС МО) демонстрували запальний танок...

Звісно, що на головний сцені України не обійшлося без традиційних офіційних вітань й обдаровувань — від заступника міністра культури і мистецтв Л. Новохатька, міського голови Києва О. Омельченка (земляк з Липовецького району!), вінницьких «отаманів» —офіційного Ю. Іванова (глави облдержадміністрації) та «коронованого» В. Безноснюка (керівник вінницького земляцтва). І вже,

як заведено — традиційний приз та грамота від «Голосу України», який дістався ямпільському голові райради і співакові-аматорові Василеві Богачу **(на фото вгорі праворуч).**

Анатолій БЕНЬ.
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Некопійчана тема

Ломбардія-1

Уявіть, йдеться не про італійців, хоча подейкують, що ломбарди як кредитні установи виникли у XV сторіччі саме з ласки вихідців з одноіменної італійської провінції. Мова про нашу Ломбардію — як екстериторіальне явище і неабстрактну економічну категорію.

Від ломбардної справи абстрагуватися важко. В одному зі столичних ломбардів розповіли про ветерана, котрий приніс закласти останнє — Зірку Героя Радянського Союзу. У заставі йому відмовили, і зібрали для старого власні гроші. Як тут абстрагуватися від сліз вдячності героя за високоморальний вчинок колективу!

Директор столичного ломбарду комунальної власності Людмила Меленчук дозволяє погортати пошту своєї клопітної території. Треба сказати, особливої, оскільки вона єдина муніципальна, решта (близько семидесяти ломбардів) —це вже приватні провінції.

Нервівний почерк видає знервований стан і хвороби заявників. Громадянка М. уклинно просить посприяти поверненню з Державної скарбниці її застави — двох золотих обручок і ланцюжка, бо, перебуваючи у довгостроковому відрядженні, не змогла зробити це вчасно. Тут-таки приписочка: «Скарбниця відмовила». Громадянин К. просить не стягувати проценти за позику, зваживши на те, що йому затримують виплату заробітної плати... Подейкують, кожна десята застава залишається державі як незатребувана вчасно. Вироби з дорогоцінних металів ломбарди здають до Державної скарбниці за фіксованими цінами. А речі домашнього вжитку (або з плеча), каже пані Меленчук, розпродують через власну комісійну мережу. Чоловічі костюми та жіночі плащі вас зустрічають вже біля входу до ломбарду.

Не зануришись з головою у лабіринти життєвих колізій, у Ломбардію ви не потрапите. Пошта Людмили Меленчук — це десятки, сотні драматичних історій про те, що примусило сюди прийти і що, власне, завадило погасити позику вчасно. Беруть гроші на поховання рідних. Щоб розрахуватися з боргами за комунальні послуги. Для оплати навчання дітей у вищих навчальних закладах. Але найчастіше — на медичні операції або ліки для тяжкохворих. Позичають небагато. 38 відсотків від загального обсягу позичок не перевищують суми у 60 гривень, 44 відсотки — у 90. Це підтверджує і Людмила Тимофіївна. Як у професійного ломбардиста, у неї блискуча пам'ять на людей і речі.

— Оце заява нашої Кульбабки. Вперше вона принесла до нас золотий ланцюжок з вузликом. Гроші довелося збирати з власних гаманців, щоб їх вистачило на онкологічну операцію. Усе, хвала Богу, минулося, а Кульбабка тепер у нас, як удома.

Отже, коли Ломбардія — це країна в країні, то є помилкою вважати, що її людей, інакше кажучи, спільноту кредиторів і дебіторів, єднають лише майнові інтереси. І цілком слушно Ломбардію називають дзеркалом економіки.

У керівника відділу музею історії Києва Віталія Ковалинського з'ясовую, що перший муніципальний ломбард у Києві відкрили 1914 року в районі теперішньої Прорізної вулиці. До того на Хрещатику діяли дві філії Санкт-Петербурзького приватного ломбарду, проте вже під час революції більшовики і з муніципальними, і з приватними лихварями круто розібралися.

Сьогодні столичний ломбард державно-комунальної власності, яким керує енергійна Людмила Меленчук, збирається відзначати 73 роки від дня заснування. Отже, становлення цього виду підприємницької діяльності припало на суворі тридцяті. У сумнозвісному 37-му ломбардисти столиці здійснили 285 тисяч операцій, причому сумарні ставки за збереження майна і користування позикою не перевищували 10 відсотків. До речі, в цих межах вони протрималися до горбачовської пори.

Нині йдеться про 180 відсотків у муніципальній провінції і мало не удвічі більше — у приватній. У ломбардній заставі — і відсотки за банківські кредити, і орендна плата за приміщення, і податки і збори, і страхування за ризик і багато чого іншого, зрозумілого лише економістам.

Капіталу, якщо відверто, на ломбардній справі за рік не зіб'єш. Хоча в муніципальній провінції стверджують, що сусіди-приватники безпідставно користуються їхньою кредитною ставкою у 180 відсотків під час оформлення застави на золото, заробляючи на цьому величезні прибутки. Отакої...

Сергій ВЛАД.

«Судді повинні діяти так, як того вимагає Основний Закон...»

Про це заявив на пленумі Верховного Суду України, що підбивав підсумки здійснення правосуддя судами загальної юрисдикції в 2000 році, голова ВС України Віталій Бойко.

Пленум відзначив, що у здійсненні правосуддя відбувається не лише зростання кількісних показників, а й значні якісні зрушення. Торік судовим провадженням закінчено близько двох мільйонів справ (із них близько 1,5 млн. — цивільні), що майже на 20 відсотків більше, ніж у попередньому році. В. Бойко вважає, що це свідчить не лише про збільшення кількості правопорушень, а й про зростання довіри і до правосуддя, і до самих судових органів.

Суспільно-політичні процеси в державі завжди впливають на роботу суддів. Так, наприклад, торік спостерігалося збільшення кількості земельних спорів, справ про захист честі, гідності та ділової репутації громадян та організацій, відшкодування моральної (немайнової) шкоди тощо.

На цей час проблеми судової влади залишаються ті ж самі, що й торік. Це передусім нездатність цілком сформувати професіональний суддівський корпус. Дедалі частіше з різних причин залишають суддівську роботу досвідчені висококваліфіковані судді. А це неприпустимо за тієї кількості справ, що сьогодні надходять до судів. Обговорювалося також питання про постійне підвищення кваліфікації суддів та періодичний контроль за цим процесом.

Для здійснення правосуддя на належному рівні бракує законодавчої бази, яка відповідала б сьогоденню, та належних умов, створюваних державою для нормального функціонування судів. Певною мірою це також є причиною судової тяганини та винесення судами помилкових рішень.

На ефективність здійснення правосуддя у кримінальних справах негативно впливає недосконала робота органів попереднього слідства. Це дається взнаки у невмінні збирати, повно і об'єктивно дослідити докази у справі, давати їм правильну юридичну оцінку. Непокоїть і те, що обвинувачені дедалі частіше відмовляються в суді від своїх «визнавальних» показань, посилаючись на незаконні методи їх отримання: шантаж, залякування, фізичне насильство, грубе порушення процесуальних строків тощо. Результат таких дій засвідчує: з близько 240 тисяч кримінальних справ, закінчених провадженням торік, понад 20 тисяч повернуто на додаткове розслідування.

Не забувають у Верховному Суді й про те, що із закінченням цього року дії Перехідних положень Конституції України має відбутися реформування системи судів та деякі інші зміни в їхній діяльності. З огляду на це В. Бойко наголосив, що судді повинні, «не чекаючи нових законодавчих актів про судову систему і судочинство, діяти так, як того вимагає Основний Закон нашої держави, — надійно захищати права та свободи людини і громадянина». Чи означатиме це, що ми невдовзі почнемо жити за Конституцією, чи продовжуватимемо керуватися «застарілими» законами, покаже час.

Олександр КУМЕЙКО.

Редактор номера Віталій ЖЕЖЕРА.
Редколегія: Олександр БІЛИК, Леонід БРОВЧЕНКО, Анатолій ГОРЛОВ, Віталій ЖЕЖЕРА, Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, Світлана ПИСАРЕНКО, Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, Віталій СУДДЯ.
Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Загальний тираж 120041.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України».
Зам. 0311012.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Голос України

Газета виходить з 1 січня 1991 року.
Адреса ВР України: 01008, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
☎ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 446-91-37, 441-89-34, 441-89-44; телефакс — 449-85-62.
E-mail: sekret@golos.relc.com
http://uamedia.visti.net/golos/

Засновник і видавець – Верховна Рада України